

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Diplomová práce

Bc. Iveta Stará

Komunikace, rodičovská kontrola a gender rozdíly v rodičovských stylech a jejich vliv na užívání alkoholu u žáků šestých tříd zapojených do projektu Unplugged

Communication, parental control, and gender differences in parenting styles and their effect on alcohol use among sixth grade students involved in the project Unplugged

Vedoucí závěrečné práce: PhDr. Lenka Čablová

PRAHA

2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze dne

Bc. Iveta Stará

.....

IDENTIFIKAČNÍ ZÁZNAM

STARÁ, Iveta. *Komunikace, rodičovská kontrola a gender rozdíly v rodičovských stylech a jejich vliv na užívání alkoholu u žáků šestých tříd zapojených do projektu Unplugged* [Communication, parental control, and gender differences in parenting styles and their effect on alcohol use among sixth grade students involved in the project Unplugged]. Praha, 2015, 122 s., 4 příl., 24 grafů, 34 tabulek. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Adiktologie 1. LF UK 2015. Vedoucí závěrečné práce: PhDr. Lenka Čablová.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucí své diplomové práce PhDr. Lence Čablové za odborné vedení, za rady a pomoc při zpracování této práce.

Dále bych chtěla poděkovat Bc. Petrovi Markovi za rady týkající se zpracování dat jako takových a za doladění detailů v praktické části diplomové práce. Také bych chtěla poděkovat Bc. Martinovi Pelikánovi za podporu při zpracování této práce.

ABSTRAKT

VÝCHODISKA: Zahraniční studie prokázaly, že výchovný styl a jednotlivé prvky výchovy mají vliv na to, jak děti konzumují alkohol. Co se týče rodinných stylů, tak nejméně konzumují alkohol děti z rodin, které vyznávají autoritativní styl výchovy, dále také v rodinách, kde rodiče komunikují s dětmi, dávají jim jasné hranice, kontrolují je.

CÍLE: Cílem výzkumné části diplomové práce je zjistit vztah mezi stylem komunikace, vybranými aspekty výchovného stylu (jako je kontrola a dodržování pravidel) v rodině a užíváním alkoholu u dětí. Dalším tématem práce je také zjistit rozdíly mezi dívkami a chlapci v množství užívání alkoholu v závislosti na komunikaci a zkoumaných aspektech výchovného stylu.

METODY: Pro získání dat byl použit dotazník European Family Empowerment Questionnaire (Sumnal, Calafat, 2010), který byl přeložen do českého jazyka. Tento dotazník vyplňovali jak žáci, tak i rodiče. Z dotazníku byly pro účely diplomové práce vybrány jen některé otázky. Kromě socio-demografických údajů a informací o tom, jak často děti pily alkohol, byly vybrány ještě dvě otázky zabývající se výchovnými prvky (kontrola komunikace). Data se párovala rodič s dítětem a celkem bylo získáno 1 806 rodin.

VÝSLEDKY: Výzkum zjistil, že více konzumují alkohol chlapci než dívky. Celoživotní prevalence konzumace alkoholu byla 62,1 % u žáků šestých tříd. Vliv na to, jak moc děti konzumovaly alkohol, měla kontrola ze strany rodičů. Pokud rodiče děti kontrolovali, vedlo to k tomu, že děti méně užívaly alkohol, jednalo se především o to, zdali děti volají rodičům, když se opozdí, zdali rodiče ví, kde a s kým dítě je, kontrola domácích úkolů apod. ($p < 0,05$). Jasnost pravidel v rodině měla velký vliv na konzumaci alkoholu. Nejméně pily děti z rodin, kde byla pravidla jasná a vnímaly to tak i děti, i rodiče. Nepodařilo se potvrdit, že v rodinách, kde se rodiče s dětmi baví o rizicích plynoucích z užívání alkoholu, kouření a užívání drog, by děti méně pily alkohol ($p > 0,05$).

ZÁVĚR: Výsledky by bylo vhodné doplnit dalšími výzkumy zabývajícími se více aspekty rodičovské výchovy. Výsledky by mohli využít jak rodiče, tak i lektori primární prevence, popřípadě jiní pracovníci, kteří mají jako cílovou skupinu děti v adolescentním věku.

KLÍČOVÁ SLOVA

Alkohol, komunikace, kontrola, Unplugged, výchovné styly

ABSTRACT

BACKGROUND: Foreign studies shown, that parenting style and specific aspects of parenting has effect to children in alcohol consumption. In family style, with minimum alcohol consumption were children from families who enforced authoritative parenting style, also in families where parents communicate with children, give them clear boundaries and control them.

AIMS: The aim of the research part of the thesis is to investigate the relationship between communication style, selected aspects of parenting style (such as control and following rules) in the family and alcohol use among children. Another theme of the thesis is also to determine the differences between girls and boys in the prevalence of alcohol use, depending on the researched communication aspects and parenting style.

METHODS: To obtain the data was used the questionnaire European Family Empowerment Questionnaire (Sumnal, Calafat, 2010). The questionnaire was translated to Czech language. This questionnaire was filled by children and also one of their parents. Only selected questions from survey were used for research project. Beside of the social demographic data and information about the prevalence of consumption of alcohol another two questions about the parenting aspects (control and communication) were chosen. Data from parents and children were paired and in total there were 1 806 families in the study.

RESULTS: Research found that boys consumed more alcohol than girl. Life time prevalence of consumption alcohol was 62,1 % among sixth grade children. The parental control influenced the children alcohol consumption. This control has led to fact, that children consumed less alcohol, if their parents controlled them; it was mainly about whether children call their parents when they are late, if the parents know where and with who the child is, or control homework, etc. ($p < 0,05$). Clearly understand that family rules had a great effect on alcohol consumption. Children from families where the rules were clear for both parent and child, the alcohol consumption was much lower than among children from other families. It could not be approved that in families where the parents talked with their children about risks of alcohol use, smoking and drug use, was lower alcohol consumption ($p > 0,05$).

CONCLUSIONS: The results would be appropriate with further researches on several aspects of parenting. The results could be used by parents and lecturers of primary prevention, or other people who have targeted children in the adolescent age.

KEY WORDS

Alcohol, communication, kontrol, Unplugged, parenting styles

OBSAH

I. ÚVOD	11
II. TEORETICKÁ ČÁST	13
1. Adolescenti a užívání alkoholu.....	13
1.1 Prevalence užívání alkoholu u adolescentů	13
1.2 Prevalence užívání alkoholu u adolescentů v České republice	13
2. VÝCHOVNÉ STYL Y	14
2.1 Rodičovské výchovné styly	14
2.2 První používaná kategorizace výchovných stylů.....	15
2.3 Klasifikace stylů podle Baumrindové	15
2.3.1 Autoritativní styl.....	16
2.3.2 Demokratický styl	16
2.3.3 Nedirektivní styl	16
2.3.4 Autoritářský direktivní styl a neautoritářský direktivní styl.....	16
2.3.5 Shovívavý typ	17
2.3.6 „Dosti dobrá“ rodina.....	17
2.4 Současná nejčastěji používaná klasifikace výchovných stylů	17
2.4.1 Autoritativní výchovný styl.....	17
2.4.2 Autoritářský výchovný styl	17
2.4.3 Shovívavý výchovný styl.....	18
2.4.4 Zanedbávající výchovný styl.....	18
2.5 Výchovné styly a vliv na užívání alkoholu u dětí	18
3. KOMUNIKACE.....	19
3.1 Pojem komunikace	19
3.2 Komunikační styly.....	19
3.3 Komunikace v rodině.....	20
3.4 Komunikace s mladistvými	20

3.5 Gender rozdíly v komunikaci	21
3.6 Komunikace mezi rodiči a dětmi a její vliv na užívání alkoholu u adolescentů	22
4. KONTROLA	23
4.1 Rodičovská kontrola	23
4.2 Druhy rodičovské kontroly	23
4.3. Rodičovská kontrola ve vztahu k výchovným stylům.....	24
4.4 Rodičovská kontrola a její vliv na užívání alkoholu u adolescentů	24
5. PREVENTIVNÍ PROGRAMY	25
5.1 Pojem prevence a její dělení.....	25
5.2 Efektivní primární prevence	26
5.3 Primární prevence ve školách.....	26
5.4 Projekt Unplugged	27
III. PRAKTICKÁ ČÁST	29
5. CÍLE VÝZKUMU	29
6. HYPOTÉZY	29
7. METODIKA VÝZKUMU	29
7.1 Metody sběru dat	29
7.2 Výzkumný soubor a jeho nominace	32
7.3 Metody analýzy dat	32
7.4 Průběh výzkumného šetření	32
7.5. Limity výzkumu	33
7.6 Etické normy a pravidla pro sběr dat.....	33
8. VÝSLEDKY VÝZKUMU	34
8.1 Popis výzkumného souboru.....	34
8.1.1 Údaje o dětech	34
8.1.1.1 Pohlaví, věk	34
8.1.2 Údaje o rodičích.....	35

8.1.2.1 Pohlaví, věk	35
8.1.2.2 Bydliště.....	36
8.1.2.3 Nejvyšší dosažené vzdělání.....	37
8.1.2.4 Zaměstnání	37
8.1.2.5 Výše měsíčního příjmu.....	38
8.1.2.6 Osoby žijící ve společné domácnosti s respondenty	39
8.2 Prevalence užívání alkoholu u dětí.....	41
8.2.1 Celoživotní prevalence užívání alkoholu	41
8.2.2 Prevalence užívání alkoholu v posledním roce	42
8.2.3 Četnost užívání jednotlivých druhů alkoholických nápojů v posledním měsíci ..	43
8.2.4 Četnost užívání více jak pět alkoholických nápojů během jedné příležitosti v posledním měsíci	47
8.3 Jednotlivé prvky kontroly a komunikace a jejich vliv na užívání alkoholu u dětí	48
8.3.1 Domácí úkoly	48
8.3.2 Volání rodičům v případě zpoždění.....	52
8.3.3 Pravidla v rodině.....	57
8.3.4 Informovanost rodičů o tom, kde se jejich dítě nachází	59
8.3.5 Pití alkoholu, který se nachází doma	65
8.3.6 Diskuze o rizicích plynoucích z konzumace alkoholu	69
8.3.7 Diskuze o rizicích plynoucích z užívání drog	73
8.3.8 Diskuze o rizicích plynoucích z kouření	77
8.3.9 Jak moc rodiče znají kamarády svých dětí	79
8.3.10 Jak moc rodiče znají rodiče kamarádů	81
8.4 Diskuze o problémech dětí	85
8.4.1 Diskutování o školním prospěchu	86
8.4.2 Diskutování o přátelích, se kterými se děti stýkají.....	86
8.4.3 Diskutování o pozdějších příchodech domů.....	87

8.4.4 Diskutování o tom, jak se děti oblékají	88
8.4.5 Diskutování o užívání internetu.....	89
8.4.6 Diskutování o sledování televize.....	90
8.4.7 Diskuze o domácích pracích.....	91
8.4.8 Diskuze o konzumaci alkoholu dětmi	91
8.4.9 Diskuze o kouření dětmi.....	92
8.4.10 Diskuze o kouření marihuany.....	93
8.4.11 Diskuze o používání mobilního telefonu.....	94
8.4.12 Diskuze o sexuálním chování	95
8.4.13 Diskuze o utracených penězích	95
IV. DISKUZE.....	97
V. ZÁVĚR.....	100
VI. SEZNAM ZKRATEK.....	101
VI. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	102
VII. PŘÍLOHY	106
PŘÍLOHA Č. 1 – DOTAZNÍK PRO RODIČE.....	106
PŘÍLOHA Č. 2 – DOTAZNÍK PRO DĚTI.....	111
PŘÍLOHA Č. 3 – SEZNAM TABULEK	119
PŘÍLOHA Č. 4 – SEZNAM GRAFŮ	121

I. ÚVOD

Diplomová práce se zabývá tematikou užívání alkoholu u dospívajících ve vztahu k výchovnému stylu rodiny, komunikaci a kontrole v rodině. Zabývá se také tím, jak často a jaký druh alkoholu děti nejvíce konzumují.

Cílem této práce je zjistit, zdali existuje vztah mezi užíváním alkoholu u dětí a specifickými aspekty výchovy, jako je kontrola, dodržování pravidel a komunikace. Vzhledem k tomu, že Česká republika patří k zemím s nejvyšším výskytem užívání alkoholu u dětí v pubertálním věku v Evropě (Hibell et al., 2011), je vhodné se tímto tématem zabývat a případně předcházet tomu, aby se čísla prevalence užívání alkoholu u mládeže v České republice již nezvyšovala. Je důležité zjistit, zdali jasná pravidla, kontrola dětí ve smyslu toho, kde se nachází, zdali děti volají, když se opozdí a komunikace na různá témata působí protektivně ve vztahu k užívání alkoholu, nebo tedy alespoň zdali děti z rodin, kde se rodiče takto zajímají o děti, pijí méně alkohol, než v rodinách liberálnějších, kde se rodiče o děti moc nezajímají.

Výzkumy zjistily, že autoritativní styl výchovy, tedy takový, kde se rodiče zajímají o své děti, dohlíží na ně, ale zároveň jim dávají možnost se vyjádřit, působí jako protektivní faktor ve vztahu k užívání alkoholu. Bylo prokázáno, že děti z těchto rodin konzumují alkohol méně často, než děti z jiných typů rodin (Adalbjarnardottir, Hafsteinsson, 2001; Patock-Peckham et al., 2001; Weiss, Schwarz, 1996). Výrazné rozdíly v užívání alkoholu jsou v rodinách, kde rodiče kontrolují své děti, ví, kde se nachází, kontrolují jim domácí úkoly apod. a rodinami, kde se rodiče takto o děti nezajímají. Bylo prokázáno, že více konzumují alkohol děti v rodinách, kde se o ně rodiče moc nezajímají (Barnes et al., 2000; Duncan et al., 1998; Reifman et al., 1998; van der Vorst et al., 2006). Komunikace mezi rodičem a dítětem je také faktor, který má vliv na to, jak děti užívají alkohol. Jedna studie nezjistila rozdíl v tom, zda má vliv míra komunikace na téma rizik alkoholu na konzumaci alkoholu u dětí (Ennet et al., 2001). Existují však i studie, které zjistily, že komunikace o rizicích užívání alkoholu působí protektivně na děti ve vztahu k užívání alkoholu (Booth-Butterfield, Sidelinger, 1998; Miller-Day, Dodd, 2004). Jasnost pravidel byla také často zkoumaným prvkem výchovy. Studie se shodují v tom, že pokud jsou pravidla jasná, vede to k nižší prevalenci konzumace alkoholu (van der Vorst et al., 2010).

Práce je rozdělena na dvě části, na teoretickou, která se zabývá výše uvedenými tématy a praktickou, která se zabývá konkrétními výsledky výzkumu. V teoretické části se věnuji výchově. Kromě definice pojmu výchova bylo důležité zabývat se i výchovnými styly a jejich vývoji. Nedílnou součástí kapitoly o výchovných stylech je také pojednání o výzkumech, které byly na toto téma provedeny. Dále se teoretická práce zabývá pojmem kontrola v rodině a komunikace v rodině.

V praktické části už se popisuje samostatný výzkum a prezentují se výsledky práce. Cílem bylo zjistit vztah mezi rodičovskou kontrolou a komunikací a užíváním alkoholu dětmi. Stejný dotazník vyplňovali žáci šestých tříd základních škol a jejich rodiče. Z dotazníku byly vybrány pouze otázky týkající se prvků rodičovské výchovy. Dotazníky od dětí se vyplňovaly

na podzim roku 2013, rodiče vyplňovali dotazník v pololetí školního roku 2013/2014. Data získaná z první vlny sběru dat v projektu Unplugged, který hodnotí efektivitu primárně preventivního programu, byla zpracovávána tak, že se vždy párovala data od dětí a od rodičů. Dále se zjišťovalo, jak jednotlivé prvky výchovy ovlivňují konzumaci alkoholu u dětí.

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. ADOLESCENTI A UŽÍVÁNÍ ALKOHOLU

1.1 Prevalence užívání alkoholu u adolescentů

V Evropě probíhá každé čtyři roky velká studie zaměřená na celoživotní prevalenci užívání návykových látek ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs). Poslední studie ESPAD proběhla v roce 2011. Bylo to páté testování. V roce 2011 se již jednalo o 36 evropských zemí. Do studie byly zapojeny země, jako je Česká republika, Řecko, Francie, Bosna, Dánsko, Estonsko, Finsko, Polsko, Německo, Rusko – především Moskva a další (Hibell et al. 2012). Z výsledků posledního sběru dat budou použita jen data týkající se užívání alkoholu.

Prevalence užívání alkoholu u 15 až 16letých dětí je v Evropě vysoká. Dle posledních výsledů je celoživotní prevalence užívání alkoholu u adolescentů 87%. Nejvyšší celoživotní prevalence pití alkoholu je tradičně v České republice a poté v Litvě. Prevalence užití alkoholu v posledním roce uvedlo 73% dětí ve věku 15-16 let. Prevalence pití alkoholu v posledním měsíci uvedlo 57% osob. Studie nezjistila významnější rozdíly v celoživotní prevalenci pití alkoholu mezi chlapci a dívkami. Pravdou je, že chlapci pili o něco více, než dívky, jednalo se o rozdíl asi 2%. Prevalence pití alkoholu v posledním roce se mezi hochy a dívkami lišila o pouhé jedno procento. Největší rozdíl byl v měsíční prevalenci, kdy hoši pili více než dívky, konkrétně o pět procent (Hibell et al., 2012).

Dotazník se také ptal na opilost a to jak alespoň jednou v životě, tak také v posledním roce. 47% dotazovaných uvedlo, že se někdy v životě opilo. Co se týče opilosti v posledním roce, tak k té došlo u 37% dotazovaných. 17 % dotazovaných uvedlo, že se v posledním měsíci opilo. Studie opět zkoumala rozdíly mezi dívkami a chlapci. Chlapci byli opilí alespoň jednou za život ve 49 % případů, zato u dívek to bylo 44 %. Rozdíl 4 % byl v prevalenci opilosti v posledním roce mezi hochy (39 %) a dívkami (35 %). Co se týče opilosti v posledním měsíci, tak opět častěji byli opilí chlapci, než dívky (18 % chlapci, 15 % dívky), (Hibell et al., 2012).

Důležitým údajem také bylo nadměrné pití, tedy pokud děti někdy při jedné příležitosti vypili více jak 5 alkoholických nápojů (1 pivo 0,5 l, 1 sklenka vína 0,2 l, 1 panák 0,02l). S nadměrným pitím mělo zkušenost 39 %. Velký rozdíl je mezi chlapci a dívkami, kdy nadměrnou konzumaci alkoholu při jedné příležitosti uvedlo 43 % chlapců a 35 % u dívek (Hibell et al. 2012).

1.2 Prevalence užívání alkoholu u adolescentů v České republice

Jak už bylo zmíněno výše, Česká republika se dlouhodobě řadí na první příčky v užívání alkoholu u adolescentů. Tolerance k pití alkoholu u nás už je téměř tradiční. Vyplývá to z naší historie a také celkovému přístupu. Co se týče vývoje, tak situace se od devadesátých let prakticky nezměnila. Pokud se opět podíváme do studie ESPAD

a zaměříme se pouze na Českou republiku, zjistíme, že celoživotní prevalence užívání alkoholu u dětí ve věku 15-16 let je 98 %. Tedy téměř každý již v tomto věku někdy za život pil alkoholický nápoj, přestože oficiálně se smí prodávat až od 18 let, tudíž do plnoletosti by děti neměli pít alkohol. Znepokojující je také údaj týkající se pravidelných pijanů, tedy takových osob, kteří pili alkohol 20 a více za život. Pravidelnou konzumaci uvedlo 60 % dotazovaných v České republice v roce 2011. Prevalence užívání alkoholu v posledním roce byla 93 %. Během posledního měsíce pilo alkohol 79 % dotazovaných adolescentů (Hibell et al. 2012).

Opilost alespoň jednou za život zažilo 65 % respondentů. Za zajímavost také stojí heavy drinking, tedy vypitých více než pět alkoholických nápojů při jedné příležitosti. Nadměrnou konzumaci uvedlo 54 % adolescentů (Hibell et al. 2012).

Velmi zajímavý je vývoj trendů v užívání alkoholu. U chlapců se zvýšila konzumace piva v posledním měsíci, kdy vypili šest a více piv. Uvedlo to 37 %. U dívek také došlo k výraznému vzestupu užívání alkoholu a to především vína, kdy za poslední měsíc vypily šest a více skleniček vína, to uvedlo 9 % dívek, ale také se zvýšila i konzumace piva (v posledním měsíci šest a více piv), kdy se k tomu přihlásilo 16 % dívek (Hibell et al. 2012).

2. VÝCHOVNÉ STYLY

Před tím, než se zaměřím na konkrétní výchovné styly, je důležité definovat si pojem výchova. K čemu je výchova dobrá a proč se o ní pořád mluví jako o rizikovém či protektivním faktoru ve vztahu k užívání návykových látek. Výchova je záměrné působení na člověka ve snaze rozvíjet jeho emotivní, rozumovou stránku, dále snaha o vytvoření názorů a postojů k různým oblastem společenského života v dané kultuře (Hartl, 2004). Další definici uvádí například Kraus: „*Výchova představuje dynamický proces vědomé a řízené socializace a zahrnuje všechny činnosti, které člověka formují pro život v konkrétní společnosti*“ (Kraus, 2008, s. 64). S výchovou tak úzce souvisí výchovné styly. Některé z nich jsou více rizikovými pro rozvoj závislosti na návykové látce, některé méně. Samozřejmě, že výchovný styl není jediný, který se podílí na tom, zdali jedinec začne s užíváním drog nebo ne, či zdali se uchýlí k jinému sociálně patologickému jevu. Záleží také na osobnostním nastavení, situaci, společnosti kolem jedince apod.

2.1 Rodičovské výchovné styly

Existuje několik výchovných stylů. Každá rodina inklinuje více k jednomu stylu, i když by se ve výchově dalo rozlišit více stylů. Výchovný styl je dle Pedagogického slovníku „*souhrn záměrných i spontánních způsobů chování vychovatele k vychovávanému*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 258). V širším pojetí je výchovný styl nejen interakcí mezi rodičem a dítětem, ale působí zde řada dílčích prvků, jako jsou výchovná opatření typu odměna a trest a reakce na ně, důležitý je také emoční vztah mezi dítětem a vychovatelem.

Všemi těmito prostředky dochází k formování osobnosti nejen dítěte, ale také rodiče (Čáp, 1999).

Vytváření kategorií rodičovských výchovných stylů bylo předmětem zkoumání mnoha odborníků. Jednou z nich byla Binarová, která rozdělila styly do šesti kategorií. Rozmazlující výchovný styl je typický tím, že rodiče o dítě pečují nadměrně, odstraňují mu ze života všechny překážky. Toto brání tomu, aby si jedinec našel vlastní identitu a dokázal se od rodiny odpoutat. Podceňující výchova je typická tím, že u dítěte nevnímají dobré stránky, více se zaměřují na tresty než na odměny, dítě nechválí. Autoritářská výchova se vyznačuje tím, že rodiče/vychovatelé používají příkazy a zákazy a tresty, úkolují své děti. Důležité jsou také tradiční hodnoty rodiny. Důsledkem této výchovy je, že dítě je poté závislé na jiných lidech. Binarová dále rozlišuje výchovný styl projektivní. Rodiče bývají často hyperprotektivní. Bojí se, aby se jejich potomkovi něco nestalo. Protekční styl je typický tím, že rodiče chtějí, aby jejich potomek stále stoupal na žebříčku postavení ve společnosti. Zařizují za něho tak mnoho věcí. Děti v budoucnu často inklinují k podvodům. Posledním výchovným stylem je výchova normální, harmonická. Pro ni je charakteristická velká míra otevřenosti, členové mezi sebou komunikují, tráví spolu volné chvíle, snaží se potomka podpořit v tom, aby se o sebe snažil postarat sám. To vše se děje samozřejmě přiměřeně věku dítěte (Binarová, 2001).

2.2 První používaná kategorizace výchovných stylů

První osoba, která se zabývala výchovou a definovala výchovné styly, byl americký psycholog Kurt Lewin. Ten rozdělil výchovu rodičů do tří skupin. Jednalo se o styl autokratický, liberální a demokratický. Autokratický výchovný styl se vyznačuje tím, že děti jsou zcela podřízeny rodičům. V rodině je mnoho příkazů a zákazů. Rodiče nezajímají potřeby dítěte. Dítě nemá ani dostatek volného prostoru, kde by se mohlo realizovat. Výsledkem této výchovy je jedinec, který může mít agresivní sklony, může být málo iniciativní a může být v opozici s autoritami, se kterými přijde v životě do styku. Druhým stylem je liberální výchova. Rodiče nechávají dítěti volnost, až příliš velkou. Rodiče nestanovují dětem povinnosti, nekontrolují je. Dítě, které vyrůstá v takovéto rodině, je relativně dost iniciativní a dokáže rozvíjet vztahy ve skupině. Posledním typem dle Lewina je demokratický výchovný styl. Tento styl by se dal označit za ideální. Rodiče zajímají potřeby dítěte, snaží se potomka respektovat. Snaží se o problémy s dítětem mluvit a dojít ke společnému řešení (Čáp, Mareš, 2001).

2.3 Klasifikace stylů podle Baumrindové

Baumrindová původně rozlišila 7 výchovných stylů. Dnes se tato klasifikace moc nepoužívá, je totiž obtížné občas rozlišit, k jakému stylu se rodina přiklání. V dnešní době se více používá rozdělení stylů na čtyři skupiny autoritářský, autoritativní, shovívavý, zanedbávající (podrobněji viz dále). Nicméně je důležité zmínit původní klasifikaci rodinných výchovných stylů, podle nejznámější autorky, která se touto tematikou zabývala. Jednalo se

o styl autoritativní (authoritative), demokratický (democratic), nedirektivní (nondirective), autoritářsko-direktivní (authoritarian – directive), direktivní neautoritářský (nonauthoritarian – directive), dosti dobrý (good enough) a shovívavý (unengaged), (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

2.3.1 Autoritativní styl

Co se týče jasné definice jednotlivých stylů, tak autoritativní styl se vyznačuje tím, že rodiče díky jasné disciplíně, důrazným přístupem, ale na druhou stranu také vřelostí a podporou dosáhnou toho, že se děti přizpůsobí a budou mít jasno v tom, co je povolené a co je zakázané. Děti z takovýchto rodin užívají drogy v menší míře než děti v ostatních rodinách, kde se vychovává převážně jiným stylem (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

2.3.2 Demokratický styl

Demokratický výchovný styl je velmi podobný autoritativnímu stylu. V klasické kategorizaci základních čtyř výchovných stylů se demokratický styl často řadí právě pod autoritativní styl. Rozdíl je v tom, že se rodiče nechovají tradičně a co se týče vřelosti, tak ta je velmi mírná. Děti z těchto rodin se uchýlí k užívání návykových látek častěji než děti z autoritativních rodin (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

2.3.3 Nedirektivní styl

Třetím výchovným stylem je nedirektivní styl, kde rodiče sice podporují děti, ale jinak jsou netradiční a nedbalí, zkrátka jim je spousta věcí tak nějak jedno. Děti z těchto rodin jsou méně orientované na úspěch, mají horší sebekontrolu a jsou méně schopní ve všech oblastech života, ne tomu je u dětí z výše uvedených rodin (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

2.3.4 Autoritářský direktivní styl a neautoritářský direktivní styl

Dále existují dva styly, u kterých převládá direktivní styl výchovy. Rodiče často kontrolují děti, jsou vřelí, tradiční, ale na druhou stranu odmítají. Děti postrádají sociální odpovědnost, jsou ale v souladu s rodiči a jsou proti užívání drog. Pokud rozlišíme jednotlivé direktivní styly, tak pro autoritářský direktivní styl je typická neodbytnost rodičů. Neautoritářský direktivní styl se vyznačuje tím, že rodiče nejsou až tak neodbytní. Děti z těchto rodin dopadnou v životě o něco lépe než z autoritářsky direktivních rodin (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

2.3.5 Shovívavý typ

Děti z rodin, kde se uplatňuje nejvíce shovívavý typ výchovy, nejsou moc úspěšní. Výchova je nejméně nastavená, co se týče pravidel, kontroly apod. rodiče jsou odmítající a zanedbávající (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

2.3.6 „Dosti dobrá“ rodina

Posledním typem rodiny je dost dobrá rodina, pro kterou je charakteristické to, že rodiče jsou přiměřeni ve všech oblastech výchovy, nejsou ani přehnaně kontrolující, ani to není bez kontroly, jsou přiměřeně vřelí, přiměřeně se zajímají o děti apod. Děti z těchto rodin poté také přistupují k životu přiměřeně, jsou také přiměřeně schopní. Děti většinou v ničem příliš nevynikají, ani nejsou nejhorší (co se týče např. výsledků ve škole), (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

2.4 Současná nejčastěji používaná klasifikace výchovných stylů

Nejznámější jsou kategorie výchovných stylů podle Baumrindové doplněné o styl zanedbávající, které se často využívají ve výzkumech. Jedná se o výchovný styl autoritářský, autoritativní, shovívavý, zanedbávající (Baumrindová, 1966; Maccoby, Martin, 1983).

2.4.1 Autoritativní výchovný styl

Autoritativní rodičovský styl se vyznačuje tím, že rodiče mají na své potomky velké nároky, ale na druhou stranu vnímají potřeby svého dítěte a dokážou být citliví. Největším úkolem rodičů je, aby se udržela rovnováha mezi tím, co dítě chce a co po něm chtějí rodiče, potažmo autority. Jedná se o snahu naučit se konformnímu chování, to znamená takovému chování, kterému se člověk naučí díky podpoře od rodičů a zároveň jasnému vedení a navádění (Hoeve, 2009).

Co se týče vztahu mezi rodiči a dětmi, tak se jedná o vztah pozitivní, rodiče dokážou děti ocenit, naslouchat jim, komunikují s nimi. Zajímají se to, jaké názory mají potomci. Pokud se rodiče snaží o to, aby se děti chovaly podle toho, jak chtějí, nepoužívají fyzické tresty, ale snaží se o použití jiných technik, které zaberou, především funguje rodičovská autorita (Hoeve et al., 2007; Kohoutek, 1998).

2.4.2 Autoritářský výchovný styl

Pro autoritářský výchovný styl je typické to, že rodiče mají na své děti přehnané nároky. Nadměrně je kontrolují a moc nenaslouchají tomu, co děti cítí a co chtějí. Pokud se děti nechovají podle představ rodičů, není neobvyklé používání fyzických trestů. (Hoeve, 2007). Problematikou tohoto stylu je to, že může dojít k emoční deprivaci dítěte vlivem používání represe ze strany rodičů. Potomek se sice chová podle toho, jak je po něm

požadováno, ale vnitřně s výchovou nesouhlasí. (Kohoutek, 1998). Jde v podstatě o to, že rodič je osoba, která má moc, kterou používá k ovlivnění chování vychovávaného (Fromm, 1997).

2.4.3 Shovívavý výchovný styl

Rodiče vyznávající tento výchovný styl nekladou na děti téměř žádné nároky, na druhou stranu jsou ale citliví a vnímají a naslouchají svým potomkům (Darling, Steinberger, 1993).

2.4.4 Zanedbávající výchovný styl

Zanedbávající výchovný styl je charakteristický tím, že rodiče nekladou na své děti téměř žádné nároky a k tomu všemu ještě nejsou citliví a nevnímají, co si jejich děti přejí (Darling, Steinberger, 1993). Tento styl je nejvíce rizikový, co se týče vývoje patologických jevů u dětí v pozdějším věku. Rodiče nemají se svými dětmi kvalitní vztah a to i z důvodu, že rodiče používají kromě jiného i fyzické tresty (Hoeve et al., 2007).

2.5 Výchovné styly a vliv na užívání alkoholu u dětí

Jedním z výzkumů, který se zabýval problematikou výchovných stylů ve vztahu k užívání alkoholu, pochází ze Spojených států amerických. Julie Patock-Pechamová s kolektivem provedli výzkum na 251 studentech psychologie z Arizony. Výzkumu se účastnilo o něco více žen (144), než mužů (107). V průměru se jednalo o devatenáctileté jedince. Podmínkou pro zapojení do výzkumu bylo to, zdali užívají alkohol. Každý z participantů vyplnil dotazník, který obsahoval jak otázky týkající se vzorce pití alkoholu, tak také to, jakým stylem je rodina vychovávala a jak se dokážou regulovat. Z výchovných stylů bylo na výběr mezi autoritativním, autoritářským a shovívavým. Výsledky ukázaly, že pokud rodič uplatňoval nějaký styl výchovy vůči potomkovi stejného pohlaví, tak to vedlo k tomu, že děti v budoucnu užívaly alkohol méně, tudíž výchova sloužila jako protektivní faktor. Menší problémy s alkoholem také měly ženy, které vychovávala matka a využívala nejvíce autoritativní výchovný styl. Shovívavý typ používaný rodičem na dítě stejného pohlaví vedl spíše k tomu, že se potomci nedokázali moc regulovat a tudíž pili více. Ženy byly častěji vychovávány autoritativními matkami než muži. Tyto ženy se dokázaly lépe kontrolovat v pití alkoholu. Naproti tomu muži, kteří byli vychovávaní shovívavým stylem, inklinují více k pití alkoholu než ženy ze stejných rodin. Pokud vychovávali tyto muže muži, vedlo to k ještě menší kontrole v pití. Obecně platilo, že muži pili více než ženy a to bez ohledu na to, jakým stylem byli vychovávaní (Patock-Peckham et al., 2001).

Další studie, která se zabývala vlivem výchovného stylu na užívání alkoholu u dětí, byla provedena v USA v Connecticutu. Výzkumu se účastnilo 178 vysokoškolských studentů a jejich rodičů. Výzkum se zabýval vlivem všech šesti rodičovských stylů dle Baumrindové.

Nejlépe na tom byly děti, které pocházely z autoritativních rodin, ty užívaly alkohol méně než z ostatních rodin (Weiss, Schwarz, 1996).

Zajímavý byl také výzkum z Rejkavíku, kde se studie zúčastnilo 347 adolescentů. Zkoumal se vliv jednoho ze čtyř rodičovských stylů (autoritářský, autoritativní, shovívavý, zanedbávající) na užívání alkoholu u dětí. Výsledky ukázaly, že nejlépe jsou na tom děti z autoritativních rodin. Jejich děti užívají méně alkoholu, než děti z rodin zanedbávajících. Autoritativní styl působil také více projektivně, než autoritářský styl. Pokud se podíváme na zbývající dva styly, tak zanedbávající styl dopadl o něco lépe než shovívavý styl. (Adalbjarnardottir, Hafsteinsson, 2001)

3. KOMUNIKACE

3.1 Pojem komunikace

Komunikace je slovo, které má ve svém slovníku asi každý a běžně ho používáme. Ovšem najít přesnou definici komunikace je velmi složité. Různí odborníci z různých odvětví na komunikaci pohlíží různě. Není možné do této práce napsat všechny definice, proto je zde uvedeno jen několik definic slova komunikace. Pokud se podíváme na původ slova komunikace, tak toto slovo pochází z latinského slova *communicare*, což znamená společně něco sdílet, účastnit se (Vybíral, 2009), nebo též ze slova *communication*, v překladu spojování, sdělování, přenos (Klenková, 2006). Další definice vychází od Millera, amerického kognitivního psychologa, který komunikaci definoval, jako výměnu informací mezi dvěma lidmi (Miller, 1951). Klenková definuje komunikaci jako lidskou schopnost, která slouží k vytváření a udržování vztahů mezi lidmi (Klenková, 2006).

Komunikační proces se skládá ze čtyř prvků. Prvním z nich je komunikátor, neboli člověk, který vysílá informace, mluví. Druhý prvek je komunikant, což je člověk, který poslouchá, co mu komunikátor sděluje. Důležitou součástí komunikačního procesu je samozřejmě komuniké, neboli obsah toho, co komunikátor sděluje. V neposlední řadě je také důležité zmínit komunikační kanál, což je prostor nebo zařízení, ve kterém nebo prostřednictvím kterého dochází k přenosu informací (Klenková, 2006).

3.2 Komunikační styly

Plaňava definoval komunikační styl jako: „*účel, způsob i okolnost mezilidského komunikování*“ (Plaňava, 2005, s. 47). Jednodušeji řečeno existují rozdíly v tom, s kým komunikujeme, od toho se odvíjí vzdálenost tón hlasu, slovník, jaký jedinec používá apod.

Plaňava rozlišuje pět komunikačních stylů: konvenční, konverzační, operativní, vyjednávací, osobní až intimní. Pro konvenční styl jsou charakteristické pozdravy. Jedná se o styl, který se nesnaží změnit stav mezi osobou, která začíná komunikovat a tou, která informace přijímá. Je to takzvaná komunikace slušného chování. Vzdálenost mezi osobami je větší, asi metr a půl až dva metry. Nejedná se tedy o komunikaci v intimní zóně. Lidé se

k sobě přiblíží, pouze pokud si v rámci pozdravu podají ruku. Jedinci mohou být v tomto stylu na stejné úrovni, ale také nemusí. Příkladem může být pozdrav podřízeného a nadřízeného, kde se nejedná o symetrický stav a pozdrav mezi známými, kde se už o stejné pozici mezi účastníky hovořit má (Plánava, 2005).

Konverzační styl je hojně využíván v situacích, kdy chce jedinec od druhého získat informace. Účastníci komunikace jsou si rovni. Vzdálenost mezi jedinci je asi dva až čtyři metry (Plánava, 2005).

Operativní komunikační styl vystihují strohá, jasná sdělení. Většinou se jedná o jednostrannou komunikaci. V rodině se jedná o vyslovení pravidel, v zaměstnání nařízení vedoucího, u lékaře pokyny pro provedení vyšetření apod. Vzdálenost mezi účastníky komunikace je opět větší, něco mezi dvěma a pěti metry a co se týče postavení lidí, tak komunikátor a komunikant nejsou na stejné úrovni (Plánava, 2005).

Dalším komunikačním stylem je vyjednávací styl. Pro něj je charakteristické to, že účastníci komunikace jsou si rovni a snaží se vyřešit nějaký problém. Vzdálenost mezi komunikátorem a komunikantem je 2,5 m a více. Mezi typický příklad tohoto stylu patří rozvodové řízení (dohodou), dále domluvy o tom, co se má koupit (např. v rodině), jakou dovolenou vybrat apod. (Plánava, 2005).

Posledním komunikačním stylem je intimní. Vzdálenost mezi účastníky je malá, od 0 do 35 cm. Tento styl se používá při uspokojování základních životních potřeb, reprodukce rodiny. V rámci tohoto stylu se však nemusí jednat jen o pozitivní komunikaci, ale také o nepříjemnou, jako je například hádka. Z toho plyne i postavení účastníků, který může být jak symetrický, tak nesymetrický. Základem tohoto stylu jsou emoce (Plánava, 2005).

3.3 Komunikace v rodině

Správná komunikace, respektive otevřená komunikace, tedy taková, kdy rodiče se svými dětmi mluví o různých věcech, zajímají se o to, jak to jejich děti mají ve vztahu k danému tématu, může být protektivní faktor ve vztahu k užívání alkoholu. Děti žijící v takovýchto rodinách užívají alkohol méně (Devore, Ginsburg, 2005; Kuendig, Kuntsche, 2006). Existují také rozdíly v tom, kdo s kým komunikuje. Byly provedeny výzkumy, které ukázaly, že dívky nedokážou otevřeně mluvit o všem se svým otcem, na rozdíl od chlapců. Co se týče komunikace mezi matkou a dítětem (ať už dívkou nebo chlapcem), tak zde žádné rozdíly zaznamenány nebyly (Ackard, 2006).

3.4 Komunikace s mladistvými

Období dospívání se u lidí objevuje ve věku od 11 do 22 let. Konkrétně se toto období dá rozdělit na dvě části. První částí je období pubescence (11-15 let) a období adolescence (15-22 let), (Langmeier & Krejčířová, 1998). Jedná se o vývojové období, kdy dochází k velkým změnám v životě jedince. Začínají se objevovat sekundární pohlavní znaky (růst

prsou, menstruace), ale také je to období, kdy se jedinec snaží si postupně najít svou identitu ve světě a postupem času dojít k separaci od rodiny (Plaňava, 2005). Toto období klade velké nároky i na rodiče. Ti by měli dospívajícím umožnit dostatečný prostor pro růst, vývoj a separaci, ale zároveň by toto prostředí mělo být příjemné, bezpečné. Rodiče by se měli snažit dětem porozumět, opřít jim lásku (Satirová, 1994).

Období dospívání je často plné hádek a nepochopení mezi rodičem a dítětem. Rodiče zjišťují, že nefungují principy komunikace, které fungovaly dříve. Neví si rady, jak s dětmi komunikovat. Rodiče by se měli naučit dětem naslouchat, podporovat je a tolerovat jak jejich názory, tak chování. Vše by ale mělo být v rámci jasně vymezených hranic (Orvin 2001; Satirová 1994; Říčan, 2013). Existuje mnoho autorů, kteří se zabývali a zabývají rodičovskou komunikací. Nejvíce tipů, jak by měla komunikace mezi dospívajícím a rodičem vypadat, uvádí Orvin. Doporučuje rodičům, aby se nesnažili zahajovat rozhovor jako první, mají vyčkat, až s nimi bude chtít dospívající mluvit sám. Rodiče by měli být autentičtí, to znamená, že by si neměli hrát na někoho, kým nejsou. Stále jsou rodiči. Komunikace by se měla změnit hlavně v otázkách, které rodič dítěti pokládá. Ty by měly být spíše otevřené, aby adolescent/pubescent mohl v dostatečné míře vyjádřit svůj názor. Rodič by měl více mluvit o kladných, než o záporných věcech, dále by měl mluvit narovinu (Orvin, 2001).

Samozřejmě vývoj dítěte nezáleží pouze na stylu komunikace mezi rodičem a dítětem. Vzhledem k tomu, že dítě i v období pubescence a adolescence stále prochází procesem výchovy, je důležité, aby i komunikace mezi rodiči (partnery) probíhala podle nějakých pravidel. Dítě se velmi učí nápodobou a proto je pro něj důležité vidět i komunikaci mezi dospělými. Pokud dítě uvidí, že když je v rodině nějaký problém, a rodiče se o něm dokážou bavit bez hádek, dá se očekávat, že tak bude v budoucnu komunikovat i samo dítě (Orvin, 2001).

3.5 Gender rozdíly v komunikaci

Komunikace mezi rodičem a dívkou nebo chlapcem probíhá trochu jiným způsobem. Stejně tak rozdílně probíhá komunikace mezi matkou a dítětem a otcem a dítětem. Komunikace rodičů s dívkami se zaměřuje spíše na vzdělávání a to jak v oblasti rizikovosti samotného pití alkoholu, tak také situací, do kterých se mohou dostat po užití alkoholu. Pokud se jedná o komunikaci mezi rodičem a chlapcem, tak zde je největším tématem množství vypitého alkoholu. Jde tedy o edukaci ve smyslu rizik z nadměrného užívání alkoholu (Van Der Vorst et al., 2010; Ennet et al., 2001).

Rodičovská komunikace však není rozdílná jen v tématech a ve vztahu k pohlaví dítěte. Rozdíly jsou i v tom, jaký rodič se o jakém tématu baví s dítětem. Některá témata probírá matka raději s dcerou, některá naopak se synem. Stejně to je v komunikaci s otcem. Jsou témata, ve kterých si lépe rozumí otec se synem, než otec s dcerou, nebo matka se synem. Také velmi záleží na tom, jak moc má dítě blízko k nějakému rodiči. Pokud je emoční vazba velká na matku, dá se předpokládat, že dítě se bude více bavit s matkou, než s otcem (Luk et al., 2010, Kuendig, Kuntsche, 2006, Čáp & Mareš, 2001).

3.6 Komunikace mezi rodiči a dětmi a její vliv na užívání alkoholu u adolescentů

Studie 537 rodin ze Severní Karoliny z USA se zaměřovala na komunikaci mezi rodiči a dětmi a vlivem komunikace na užívání alkoholu u dětí. Autoři rozlišovali komunikaci týkající se důsledků a okolností užívání alkoholu, vliv médií na užívání a v neposlední řadě se také komunikace zaměřovala na pravidla a disciplínu. Jednalo se o longitudinální studii. Výzkumníci kontaktovali rodiny telefonicky. Následně o rok později došlo k dalšímu telefonátu s rodinami a zjišťovalo se, jaký efekt měl styl komunikace na užívání alkoholu u dětí. Studie došla k závěru, že rodiče, kteří sami užívají alkohol, mnohem méně komunikují se svými dětmi na toto téma. Výzkum nezjistil vztah mezi frekvencí komunikací o pravidlech a trestech za užívání a začátkem užívání alkoholu u dětí. Studie poukazuje na to, že pokud rodiče mluví hodně nebo málo o tématu alkoholu, nemělo to žádný vliv na začátek užívání alkoholu u dětí. Na druhou stranu bylo zjištěno, že děti, které už s užíváním začali, tak nastavování pravidel a trestů za užívání nesnížilo množství vypitého alkoholu, spíše naopak, děti začali pít ještě více (Ennet et al., 2001).

Výsledky studie Ennetové a kolektivu jsou částečně v rozporu s výzkumem Marese a kolektivu, kteří zjistili, že pokud mají rodiče problémy s alkoholem, tak to na druhou stranu může přispět k lepší komunikaci v rodině. S tím souvisí i snížení pití alkoholu u jejich dětí (Mares et al., 2011).

Co se týče specifikací komunikace mezi rodičem a dítětem a jejím vlivem na užívání alkoholu, tak existuje několik studií, které se tímto tématem zabývají. Booth-Butterfield a Sidelinger zjistili, že častější komunikace o užívání alkoholu slouží k tomu, že pokud děti začnou pít alkohol, tak jsou opatrnější (Booth-Butterfield, Sidelinger, 1998). Další výzkum zjistil, že děti, jejichž rodiče je varují méně často před riziky plynoucí z užívání alkoholu, začnou pít do jednoho roku (Andrews et al., 1993).

Další výzkum zabývající se komunikací mezi rodiči a dětmi byl proveden na vzorku 885 rodin s dětmi ve věku 13 – 16 let v Holandsku. Zkoumal komunikaci z osmi hledisek. Ideální komunikace mezi rodičem a dítětem by měla být taková, že se rodiče s dětmi baví o negativních dopadech alkoholu, o mediálním obrazu alkoholu, o tom, jak odolat tlaku vrstevníků. Dále se rodiče snaží podporovat děti v tom, aby si našly kamarády, kteří nepijí. Rodiče také podporují děti v tom, aby nepily, podporují je v tom. K tomu všemu jsou jasně nastavená pravidla týkající se toho, když by dítě přišlo domů pod vlivem alkoholu, disciplína je tedy jasně daná. Výzkum zjistil, že komunikace mezi rodičem a dítětem může být protektivní faktor ve vztahu k alkoholu. Komunikace by měla nejlépe odpovídat výše uvedenému modelu (van der Vorst et al., 2010).

Další výzkum potvrzující, že komunikace mezi rodiči a dětmi má protektivní charakter se odehrál ve Spojených státech amerických. Zde se výzkumu účastnilo 154 studentů prvního ročníku vysoké školy a jejich rodiče. Výzkum ukázal, že rodičovská komunikace ovlivňuje

děti v pozitivním slova smyslu mnohem více, než jednorázové preventivní programy ve školách (Miller-Day, Dodd, 2004).

4. KONTROLA

4.1 Rodičovská kontrola

Kontrola dětí rodiči je výchovný prvek, který se v nějaké míře objevuje v každé rodině. Často se kontrola pojí s nějakým stylem výchovy. Rodičovská kontrola by se dala definovat jako chování rodičů vůči dětem, které se vyznačuje určitou mírou řízení a nasměrování dětí. Každý rodič to dělá jiným způsobem, záleží na tom, co danému jedinci vyhovuje. Rodiče mohou děti kontrolovat pomocí nátlakových mechanismů, mezi které patří například fyzické bití, vyhrožování, křik, ale také pomocí vysvětlování, kdy rodič dítěti vysvětlí, proč něco nemá dělat. Mezi kontrolu se také řadí i sledování, monitorování toho, kde dítě tráví čas, s kým ho tráví a co vlastně dělá ve chvílích, kdy není doma s rodiči v jedné místnosti (Patterson, Stouthamer-Loeber, 1984).

Techniky, které se dají při kontrole dětí využít, nejvíce rozpracoval Thomas Ewin Smith v roce 1988. Podle něj existuje sedm základních mechanismů, které se při kontrole využívají. Do základních mechanismů patří: přikazování, nedostatek lásky, rady, udržování vztahů, indukce orientovaná na sebe (od konkrétního případu k obecnosti), indukce zaměřená na ostatní, moc prosazovat (jak názory, tak formy chování). Přikazování je charakterizováno jako nezbytně nutné prohlášení rodiče směrem k dítěti. Nedostatek lásky autor definuje jako trestání dětí (či jen pohružka trestu) tím, že jsou rodiče k dětem dočasně chladní či zamítaví. Rady slouží k tomu, jak má dítě efektivněji dosáhnout toho, co si rodič myslí, že je žádoucí. Pro udržování vztahů je důležité, aby se rodiče chovali tak, aby si dítě udrželo pozitivní orientaci na rodiče, kteří se snaží děti ovlivnit. Složitější je definice indukce zaměřené na sebe, kdy si dítě zjišťuje zisky a náklady potřebné k tomu, aby se dítě nějak chovalo. Zisky a náklady vycházejí z reakcí ostatních lidí. Indukce zaměřená na ostatní se vyznačuje tím, že zisky a náklady si nevypočítává sám jedinec, ale přichází to od ostatních osob, na základě toho se změní chování, ale není to z dětského pohledu. Moc prosazovat souvisí s přikazováním, kdy ale dítě věří, že to co rodič říká je správné a souhlasí s ním. Výzkum ukázal, že rodiče nejvíce používají metodu příkazů (34 % respondentů, ze 197), dále na sebe orientovaná indukce (31 %), dále rodiče používali také rady (14 %), v pozadí nezůstává ani udržování vztahu (10 %). Ostatní techniky byly uvedeny velmi malým počtem respondentů (Smith, 1988).

4.2 Druhy rodičovské kontroly

Míra rodičovské kontroly jde ruku v ruce s nějakým výchovným stylem. Dle míry sledování, nátlaku či mírou vysvětlení se rozlišují typy rodičovské kontroly (Patterson, Stouthamer-Loeber, 1984). Nejvíce tuto teorii rozpracovala Baumrindová. Ta vydefinovala čtyři typy rodičovské kontroly. Asertivní kontrola, podporující kontrola, direktivní/běžná

kontrola, dotěrná kontrola (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996). Asertivní kontrola se vyznačuje extrémní nezávislostí, kontrolou, prosazováním, laxní disciplínou a kontrolou. Rodiče vyznačující tento styl kontroly se zaměřují na to, aby byl jedinec na jednu stranu nezávislý, neomezován nadměrnou kontrolou, ale na druhou stranu se snaží rodiče za každou cenu prosadit své nápady, připomínky, výchovu. Podporující typ kontroly je typický přijímáním jednotlivce, pozitivní a aktivní účastí, kognitivní nezávislostí. Rodiče se tedy snaží brát jedince takového, jaký je. Kontrola není jen na rodičích, ale děti se na tom také aktivně podílí, ve smyslu, že rodiče informují. Direktivní kontrola se snaží o to tradiční styl, tedy takový, který přehnaně kontroluje, nedává dětem moc volnou ruku, snaží se ale o to, aby mezi tím, co rodiče považují a tím, co děti dělají, byla nějaká shoda. Pro „dotěrnou“ kontrolu je charakteristické to, že rodiče to s kontrolou natolik přehánějí, že to má ve výchově rušivý vliv. Rozhodně nejde o shodu mezi tím, co rodiče požadují a tím, co děti dělají (Weiss, Schwarz, 1996).

4.3. Rodičovská kontrola ve vztahu k výchovným stylům

Pokud se vrátíme zpět k výchovným stylům, tak rodičovská kontrola je jedním z hlavních prvků výchovy téměř v každém stylu. Rozlišuje se však kontrola „pozitivní“, která by se dala charakterizovat jako podporující a dále kontrola v „negativním“ slova smyslu, kdy se opravdu jedná o důslednou kontrolu, která často děti obtěžuje a bývá přehnaná. V autoritativním, demokratickém, nedirektivním stylu se jedná o kontrolu podporující. Naproti tomu u direktivních typů výchovy se jedná o kontrolování a monitorování dětí. Shovívavý styl kontrolu jako hlavní mechanismus téměř nepoužívá a „přiměřeně dobrá“ rodina používá jak prvky monitoringu, tak prvky podpory (Baumrind, 1991; Weiss, Schwarz, 1996).

4.4 Rodičovská kontrola a její vliv na užívání alkoholu u adolescentů

Barnes s kolektivem provedli longitudinální výzkum mezi adolescenty. Jednalo se o osoby ve věku 13-22 let. Vzhledem k tomu, že se jednalo o šest vln, v každé vlně byly osoby určitého věku (první vlna 13-16let. První vlny se zúčastnilo 699 adolescentů z Bufala a New Yorku v USA. Výzkum zjistil, že chlapci mají větší tendence k tomu, pít větší množství alkoholu než dívky. Co se týče vztahu k rodičovské kontrole, tak více pijí chlapci, které rodiče kontrolují méně než dívky. Kontrola byla v tomto výzkumu chápána ve smyslu disciplíny, případného trestání, dohledu a sledování (kde se dítě nachází apod.), (Barnes et al., 2000).

Studie Barnese a kolektivu potvrzují i další provedené výzkumy. Pokud rodiče monitorují své děti, zajímají se o to, kde právě jsou, působí to jako protektivní faktor k rozvoji užívání alkoholu (Duncan et al., 1998; Reifman et al., 1998).

Dalším týmem, který se snažil prokázat vztah mezi rodičovskou kontrolou a užíváním alkoholu u dětí, byla studie tří týmů ze tří různých univerzit ve Spojených státech amerických.

Jednalo se o dlouhodobý výzkum prováděný na 1 012 dospívajících ve věku 11-14 let. Výzkumu se účastnilo 520 hochů a 492 dívek. Výzkum se zaměřil i na genderové rozdíly mezi chlapci a dívkami. Chlapci pili alkohol častěji a ve větším množství než dívky. Co se týče kontroly, tak chlapci byli obecně méně kontrolováni, než dívky. Výzkum prokázal signifikantní vztah mezi kontrolou a užíváním alkoholu. Čím více jsou děti kontrolováni, tím méně inklinují k pití alkoholu. Kontrola v tomto výzkumu byla myšlena ve významu dohledu a informovanosti rodičů o tom, kde se jejich děti nachází (monitoring), (van der Vorst et al., 2006).

5. PREVENTIVNÍ PROGRAMY

5.1 Pojem prevence a její dělení

Pojem prevence je by se dal vyložit jako systém opatření, jejichž cílem je předcházet, léčit nebo snižovat rizika plynoucí z nějakého nežádoucího jevu. Může se jednat o nějakou z forem rizikového chování, ale také různé nemoci, katastrofy apod. (Miovský et al., 2012).

Pokud se zaměřujeme na prevenci ve škole, rodině a médiích, jedná se většinou o primární prevenci. Úkolem primární prevence je předcházet vzniku rizikových faktorů v budoucnu. Primární prevence by se měla dělat v období, kdy se jedinec ještě nechová rizikově, nebo s rizikovým chováním teprve začíná experimentovat. Cílem je, aby si jedinec osvojil znalosti a dovednosti pro to, aby s rizikovým chováním nezačal. Právě do této skupiny se řadí školská prevence (viz dále). Dalšími typy jsou sekundární prevence (zaměřená na léčbu) a terciární prevenci (snižování rizik plynoucích z rizikového chování), (Kalina, 2001).

Prevence se dá kromě primární, sekundární a terciární prevence dělit na specifickou a nespecifickou. Toto dělení rozlišuje prevenci podle tématu. Nespecifická prevence tvoří základ pro specifickou prevenci. Jejím úkolem je obecně výchova ke zdraví a osvojení si správného sociálního chování. Specifická prevence se poté zaměřuje na určité formy rizikového chování. Tato prevence se poté dělí na tři podtypy, podle toho na jaké osoby je zaměřená, a to na prevenci všeobecnou, selektivní a indikovanou (Miovský et al., 2010).

Když se blíže podíváme na dělení selektivní prevence, zjistíme, že všeobecná prevence je zaměřená na všechny osoby v určité věkové kategorii a na dané téma rizikové formy chování. Většinou se provádí ve větších skupinách lidí, například školní třída. Selektivní prevence je zaměřena na osoby, které jsou více ohroženy vývinem nějaké formy rizikového chování, například žijí v prostředí, kde se rizikové formy chování objevují. Provádí se v menším počtu osob. Často jsou programy zaměřené mimo jiné na zlepšení komunikace a vztahů. Indikovaná prevence je velmi specifická forma prevence, která se ve školním prostředí neprovádí příliš často. Jedná se o prevenci zaměřenou na jedince, který žije v rizikovém prostředí, a tudíž na něj rizikové faktory působí mnohem více, než na jiné jedince, nebo už vykazuje nějaké známky rizikového chování (Miovský et al., 2010).

Prevence se dá také dělit z hlediska toho, jak často je prováděna a to na krátkodobou a dlouhodobou prevenci. Krátkodobá prevence má formu jedné přednášky či besedy. Takový typ prevence většinou nemá dlouhodobý efekt. Dlouhodobá prevence je považována za efektivní, důležité je navození vztahu mezi lektorem a osobami účastnicími se preventivního programu. Na takovýchto programech se postupně probírají různé formy rizikového chování (Miovský et al., 2010; Miovský et al., 2012).

5.2 Efektivní primární prevence

Obecně by se za efektivní primární prevenci dala považovat komplexnost programů ve smyslu, aby se během programu využívalo více technik a metod., programy by na sebe měly logicky navazovat, měly by být systematické a dlouhodobé. Důležité je také načasování. Obecně se má za to, že čím dříve se s prevencí začne tím lépe. Samozřejmostí však je, aby programy byly uzpůsobené věku cílové populace. Velmi účinné je, pokud programy pracují s KAB modelem, tedy programem, který nejen že předává informace, ale také utváří postoje a formuje chování. Vhodné také je využití peer prvku. Nemusí se vždy jednat o lektory, kteří jsou o něco málo starší než samotní účastníci prevence, ale jde o soby, které jsou věkově bližší cílové skupině. Úlohou peer lektora je, aby vedl účastníky k tomu, aby si na řešení, správné chování apod. přišli sami, samozřejmě je to myšleno tak, aby své názory a řešení konzultovali s lektory a došlo se k nějakému konsenzu. Důležitá je denormalizace. Tento pojem znamená, aby se v programech objevilo to, že rizikové chování vyskytující se ve společnosti není normální ani neutrální. Vedlejším cílem denormalizace je také zvýšit povědomí o určitém typu rizikového chování (Miovský et al., 2010).

5.3 Primární prevence ve školách

Tématika užívání alkoholu u žáků základních škol je velmi často diskutována. Není náhoda, že již preventivní programy na základních školách od druhého stupně jsou často zaměřeny na užívání návykových látek. Dle stáří dětí se poté program zaměřuje buď na legální látky, nebo v pozdějším věku na nelegální návykové látky (programy pedagogicko-psychologických poraden, Unplugged). Často se setkáváme i s preventivními programy, které se snaží oddálit užívání alkoholu ještě u mladších dětí. Takové programy jsou často prezentovány formou pohádek (Nováková, n. d.). Otázkou zůstává, nakolik jsou tyto programy pro mladší děti efektivní.

Školní prostředí je ideálním prostorem pro realizaci primární prevence. Dá se zde na jednom místě v jednom čase oslovit systematicky a efektivně mnoho dětí. Ve školách se také dá zajistit, aby se s dětmi pracovalo na utváření názorů na nějaké oblasti ještě před tím, než si názor udělají sami (Jurystová, 2011). Mimo školu by se také snahy o prevenci měly objevit v rodinném prostředí a v médiích. Rodina je samozřejmě základní stavební jednotka v prevenci.

5.4 Projekt Unplugged

Unplugged je primárně preventivní program pro žáky šestých tříd základních škol a víceletých gymnázií. Je také vhodný k doplnění celkové strategie pro prevenci návykových látek. Program Unplugged vychází z principu komplexního vlivu sociálního prostředí. Unplugged vznikl v rámci projektu EU-Dap (Implementation of European Drug Addiction Prevention Trial at a population level). Poprvé byl použit v roce 2002-2005 a bylo do něj zapojeno sedm zemí Evropské unie. Když se následně zjistilo, že je program úspěšný, došlo i na pokračování. Přidaly se i tři další evropské země (mezi nimi i Česká republika). Začal se používat jiný název projektu a to EUDAP 2 (Implementation of European Drug Addiction Prevention).

Program Unplugged je určen pro žáky ve věku 12 – 14 let. Tento věk je určen záměrně, je to období, kdy děti začínají zkoušet návykové látky. Cílem je snížit počet dětí, které začnou užívat návykové látky. Pokud by se toto nepovedlo vždy, stačí, pokud by se podařilo oddálit první zkušenost s návykovou látkou do pozdějšího věku. Program je koncipován tak, aby ho mohl provádět pedagog ze školy. Tudiž není třeba externího lektora primární prevence. Učitel ze školy musí samozřejmě projít školením. Nicméně bylo to vyhodnoceno jako nejlepší forma, protože pedagog ze školy děti přeci jen zná lépe, než někdo externí. Primárně preventivní program je složen z dvanácti lekcí, které se musí stihnout během jednoho školního roku (tedy deseti měsíců). Co se týče témat, tak pedagog s dětmi diskutuje na téma alkohol, tabák, konopné látky, ale i další nelegální látky. Každá lekce v sobě zahrnuje složku informativní a postojovou, dále se zaměřuje na interpersonální a intrapersonální dovednosti. Důraz je také kladen na skupinovou dynamiku a interakce mezi žáky. Byla vypracována i metodika pro učitele, ve které se dočtou, jak by jednotlivé lekce měly vypadat a co je vhodné na hodinách provádět. Samozřejmostí je výcvik, ale metodika slouží pro ujištění v praxi, že to co pedagog dělá, není v rozporu s tím, jak byl program nastaven. Pro děti byl vytvořen pracovní sešit, který ke každé lekci obsahuje nějaký úkol a informace. Pracovní sešit je velmi atraktivně designově vytvořen, je barevný a snaží se upoutat adolescentovu pozornost (Jurystová, 2011).

Výzkum na zjištění efektivity primárně preventivního programu Unplugged se u nás v republice provádí již podruhé. Jedná se o longitudinální studii, kdy se zjišťuje nakolik má Unplugged vliv na užívání návykových látek u dětí. Randomizací se do projektu zařadilo kolem padesáti škol v Praze, Brně, Přerovsku. Školy byly ještě rozděleny na kontrolní a experimentální skupinu. V kontrolní skupině u žáků šestých tříd neprobíhal program Unplugged. Experimentální skupiny byly dvě. Do první skupiny byly zařazeny třídy, ve kterých probíhal pouze Unplugged sám o sobě. Ve druhé skupině žáci prošli nejen Unpluggedem, ale i návazným programem. Sběr dat probíhá dvakrát ročně po dobu tří let. První vlna sběru dat byla na podzim roku 2013. Podmínkou bylo, aby se testovalo ještě před začátkem programu Unplugged (u kontrolní skupiny to bylo jedno). Druhá vlna sběru dat probíhala v květnu a červnu 2014. Podmínkou tentokrát bylo, aby experimentální skupiny měly za sebou celý program Unplugged. Následné vlny, které probíhaly na podzim 2014, dále

budou probíhat v červnu 2015, na podzim 2015 a v červnu 2016 slouží k hodnocení efektivity programu v čase (Gabrhelík, 2013).

Zajímavé je, že do hodnocení efektivity byli zapojeni i rodiče, kteří vyplňovali velmi podobný dotazník, jako děti. Dotazníky jim byly předány v pololetí školního roku 2013 a 2014. Toto je novinka, která se u prvního testování efektivity nedělala.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

5. CÍLE VÝZKUMU

Cílem výzkumné části diplomové práce je zjistit vztah mezi stylem komunikace, vybranými aspekty výchovného stylu (jako je kontrola a dodržování pravidel) v rodině a užíváním alkoholu u dětí. Dalším tématem práce je také zjistit rozdíly mezi dívkami a chlapci v množství užívání alkoholu v závislosti na komunikaci a zkoumaných aspektech výchovného stylu. Definovala jsem si čtyři výzkumné cíle, kterých bych chtěla dosáhnout:

1. Zjistit, zdali existuje statistická významnost mezi komunikací mezi rodiči a dětmi a užíváním alkoholu u dětí.
2. Zjistit, zdali existuje signifikantní vztah mezi rodičovskou kontrolou a užíváním alkoholu u dětí.
3. Zjistit, zdali srozumitelná pravidla mají vliv na užívání alkoholu.
4. Zjistit gender rozdíly v užívání alkoholu mezi dívkami a chlapci.

6. HYPOTÉZY

Vzhledem k tomu, že se jedná o kvantitativní výzkum, zvolila jsem si před vyhodnocením dat šest hypotéz:

1. Děti, jejichž rodiče s nimi běžně diskutují o různých problémech, užívají méně alkoholu.
2. Děti, jejich rodiče s nimi mají otevřený vztah (komunikují téměř o všem), užívají alkohol v menší míře.
3. Děti, které rodiče přehnaně kontrolují, pijí více alkoholu.
4. Děti z rodin, kde jsou pravidla jasná a srozumitelná, pijí méně alkoholu.
5. Dívky budou pít méně alkoholu než chlapci, i když komunikace v rodině bude stejná.
6. Dívky budou pít méně alkoholu než chlapci, i když jsou pravidla v rodinách srozumitelná.

7. METODIKA VÝZKUMU

7.1 Metody sběru dat

Data kvantitativního výzkumu byla získána dotazníkovým šetřením z první vlny sběru dat v rámci projektu Unplugged. První vlna byla realizována na všech vybraných školách na začátku školního roku (září, říjen listopad 2013/2014). Co se týká rodičů, tak dotazníky jim byly předány na třídních schůzkách a bylo na rodičích, zdali dotazník vyplní či ne. Vyplněné dotazníky byly vybrány v polovině školního roku 2013/2014 (únor, březen).

Dotazník vyplňovali všichni žáci šestých tříd a nižších stupňů gymnázií na vybraných školách a to za předpokladu, že dostali od rodičů informovaný souhlas k účasti na studii. Dotazník pro rodiče byl dán vždy jednomu z rodičů žáků, kteří byli zapojeni do projektu.

Pro potřeby výzkumu Unplugged byl použit dotazník Česká adaptovaná verze dotazníku European Family Empowerment – verze pro děti a verze pro rodiče (Sumnall, Calafat, 2010). Tento dotazník byl vybrán především proto, že je komplexní, to znamená, že obsahuje otázky zaměřené na rodinu, užívání alkoholu a jiných návykových látek, dále je zde také zakomponovaná část otázek týkající se používání počítače a internetu, zahrnuje také složku trávení volného času.

Získaná data se následně párovala - rodič + dítě. Po spárování teprve došlo k vyhodnocování. Pro účely této práce se nepoužívala data z celého dotazníku, ale vyhodnocovaly se jen některé otázky (příloha č. 1 a 2 otázky v černém rámečku). Z verze pro děti byly vybrány kromě socio - demografických údajů (věk a pohlaví) otázky č. 11 (Jak často (pokud vůbec) jsi pil/a nějaký alkoholický nápoj?), č. 12 (Zamysli se nad posledními 30 dny. Kolikrát (jestli vůbec) jsi pil/a při nějaké příležitosti některý z následujících alkoholických nápojů?) a č. 16 (Zamysli se nad posledními 30 dny. Kolikrát (pokud vůbec) jsi vypil/a během posledních 30 dnů pět nebo více sklenic alkoholu za sebou?), které se týkají užívání alkoholu. Dále byly vybrány otázky týkající se kontroly rodičů nad dětmi, dodržování a jasnost pravidel. Konkrétně se jednalo o otázku č. 28 (Níže uvedené položky pojednávají o rodinném životě a pravidlech, která mohou používat tví rodiče (i nevlastní, opatrovníci, pečovatelé) a 14 podotázek). Použito však bylo pouze 10 podotázek a to z důvodu toho, aby se data dala párovat s rodiči

Podotázka č. 1 Mí rodiče se mě ptají, jestli jsem si udělal/a domácí úkoly,

Podotázka č. 2: Mí rodiče chtějí, abych jim zavolal/a, když se zpozdím,

Podotázka č. 3: Pravidla v mé rodině jsou mi jasná,

Podotázka č. 4: Když nejsem doma, jeden z mých rodičů ví, kde a s kým jsem,

Podotázka č. 8: Přestože je doma alkohol, nemám dovoleno jej pít,

Podotázka č. 9: Mí rodiče se mnou mluví o pití alkoholu a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech,

Podotázka č. 10: Mí rodiče se mnou mluví o drogách a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech,

Podotázka č. 11: Mí rodiče se mnou mluví o kouření a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech,

Podotázka č. 12: Mí rodiče znají kamarády, se kterými normálně chodím ven,

Podotázka č. 13: Mí rodiče jsou v kontaktu s rodiči mých kamarádů,

Dále byla vybrána otázka č. 31 (discussion of problems): Jak často diskutuješ s rodiči (i nevlastními) o následujících věcech (problémech). Tato otázka má několik podotázek – témat, tato otázka byla vybrána, protože se zaměřuje na otevřenou komunikaci a na to, jak

dítě dokáže s rodičem komunikovat na různá témata. Konkrétně se jednalo o diskutování o školním prospěchu, o přátelích, se kterými se stýká, o pozdějších příchodech domů, o oblékání, o užívání internetu, o sledování TV, o domácích pracích, o pití alkoholu, o kouření, o kouření marihuany, o užívání mobilního telefonu, o sexuálním chování, o množství utracených peněz.

Z verze dotazníku pro rodiče byly vybrány otázky týkající se socio – demografických údajů (věk, pohlaví, místo bydliště – PSC, nejvyšší dosažené vzdělání, výše měsíčního příjmu domácnosti), kontroly dětí, dodržování a jasnosti pravidel. Konkrétně se jednalo o otázku č. 5.1: Níže uvedené položky pojednávají o rodinném životě a pravidlech, která můžete dodržovat Vy/Váš partner/ka (pokud máte partnera). Prosím označte výroky podle toho, jak jednotlivé výroky platí pro Vaši rodinu a pro dítě účastníci se studie. Tato otázka se skládá z 12 podotázek. Prvních sedm podotázek se týká rodinných pravidel (family rules), podotázka č. 8 – 12 se týká rodinné komunikace (family communication). Z této otázky byla vyřazena podotázka č. 5 a 6 a to z důvodu toho, že se data nedala přesně spárovat s dětskými odpověďmi a za druhé proto, že se diplomová práce zabývá alkoholem a ne kouřením.

Podotázka č. 1: Buď já, nebo můj partner se ptáme dítěte/děti, jestli mají hotové domácí úkoly,

Podotázka č. 2: Buď já, nebo můj partner chceme, aby nám naše dítě/děti zavolaly v případě, že se zpozdí,

Podotázka č. 3: Pravidla v naší rodině jsou jasná,

Podotázka č. 4: Buď já, nebo můj partner vždy víme, kde a s kým je naše dítě/děti,

Podotázka č. 7: Doma je alkohol, ale já nebo můj partner nedovolujeme našemu dítěti/dětem jej pít,

Podotázka č. 8 Buď já, nebo můj partner mluvíme s naším dítětem/děti o alkoholu as ním souvisejících rizicích/škodlivých dopadech,

Podotázka č. 9: Buď já, nebo můj partner mluvíme s naším dítětem/děti o drogách a s ním souvisejících rizicích/škodlivých dopadech,

Podotázka č. 10: Buď já, nebo můj partner mluvíme s naším dítětem/děti o kouření a s ním souvisejících rizicích/škodlivých dopadech,

Podotázka č. 11: Buď já, nebo můj partner známe kamarády, s nimiž se naše dítě/děti tráví čas,

Podotázka č. 12: Buď já, nebo můj partner jsme v kontaktu s rodiči kamarádů našeho dítěte/ dětí.

Dále byla vybrána otázka č. 5.2 (discussion of problems): Jak často diskutujete o následujících otázkách s Vaším dítětem (účastnícím se studie), tato otázka měla několik podtémat konverzace, tato otázka je důležitá pro komunikaci, to znamená jestli rodič dokáže komunikovat s dítětem na různá témata.

7.2 Výzkumný soubor a jeho nominace

Základní soubor tvoří všichni žáci základních škol a víceletých gymnázií v České republice, kteří jsou v šesté třídě, v případě osmiletého gymnázia jsou v prvním ročníku, a jeden z jejich rodičů. Pro potřeby výzkumu bude sloužit výběrový soubor, který je sestaven z žáků šestých tříd a jejich rodičů, kteří byli zapojeni do projektu Unplugged (Gabrhelík, 2013). Celkem se jedná o 2 571 žáků a 1 931 jejich rodičů. Tato data se dále párují, ke každému rodiči je snaha přiřadit dítě. Po provedení spárování se jedná o soubor 1 806 dotazníků.

Co se týče výběru škol a tudíž i žáků, tak ten proběhl metodou randomizace. V rámci projektu Unplugged proběhla randomizace výběru škol. Školy byly stratifikovány dle příslušnosti k městské části/regionu a dle velikosti školy. Následně byly školy náhodně přiřazovány do jedné ze tří skupin (kontrolní, experiment1 – probíhá Unplugged a experiment2 – probíhá Unplugged a ještě jiný návazný preventivní program). Nakonec se randomizací získalo do studie 70 škol v Praze, v Brně, Brno – venkov, Tišnovsku a Přerovsku. V Praze se jednalo o 33 základních škol, 6 víceletých gymnázií. V Brně a okolí se jednalo o 22 základních škol a 1 víceleté gymnázium. Poslední oblastí, která prošla randomizací, byla Přerovsko. Zde se jednalo o 5 základních škol a 3 víceletá gymnázia.

7.3 Metody analýzy dat

Data se budou zpracovávat pomocí statistických metod v programu IBM SPSS Statistics (version 20). Ze statistických metod bude použita korelace mezi proměnnými, chí kvadrát (test dobré shody, který testuje shodu mezi očekávanými a pozorovanými hodnotami, slouží tedy k ověřování hypotéz). Zjišťuje, zdali námi zvolená hypotéza platí, nebo neplatí na 5% hladině významnosti (Hendl, 2006). Dále bude samozřejmě použita popisná statistika.

7.4 Průběh výzkumného šetření

Do výzkumu jsem se zapojila, jakožto asistentka výzkumu. Chodila jsem do škol a pomáhala jsem dětem s organizační stránkou vyplňování dotazníku. Vzhledem k tomu, že žáci vyplňovali dotazník online, pomáhala jsem jim s tím, jak se dostanou na stránku s dotazníkem. Dále jsem jim vysvětlila, jak bude testování probíhat, že je vyplňování anonymní. Dotazník vyplňují jako uživatelé pod kódy. Jeden kód jim byl přiřazen a druhý si sami vytvářeli. Autogenerovaný kód se skládal z písmen a číslic. Jednalo se o písmena z jména, příjmení, jména matky, otce a babičky, barvy očí dítěte. Číslice vycházela z data narození. Když měli žáci vyplněný autogenerovaný kód, přihlásili se na webovou stránku, nejprve pod přiděleným kódem, následně pod autogenerovaným kódem. Poté už na ně vyskočila první otázka z dotazníku. Žáci po každém vyplnění otázky odeslali odpověď přímo na fakultní server. Byla jsem přítomná až do konce vyplnění. Pokud měl žák nějaký dotaz, byla jsem k dispozici a poradila mu, jaký způsobem má odpovědět, nebo jsem mu pojem vysvětlila, když to situace vyžadovala, nebo jsem řekla, že odpověď na to, co daný pojem

znamená, nepotřebuje vědět, a že když ten pojem nezná, tak se s tím asi nikdy nesetkal a tudíž dokáže odpovědět i tak.

7.5. Limity výzkumu

Tato práce má několik limitů. Jedním z nich je návratnost dotazníků od rodičů, která není stoprocentní. Toto bude mít za následek, že se všechny dotazníky od dětí nebudou moci spárovat s dotazníky od rodičů a tudíž se bude zpracovávat o to méně dat. Dalším limitem je to, že rodičovské dotazníky odevzdají nejspíše jen rodiče z bezproblémových rodin. V neposlední řadě může mít vliv na interpretaci výsledků také použití sebe-posuzovacích metod u dětí i rodičů.

7.6 Etické normy a pravidla pro sběr dat

Etika výzkumu byla ošetřena informovaným souhlasem dětí i rodičů. V rámci studie nebudou shromažďovány údaje podléhající ochraně osobních údajů podle platné legislativy České republiky, zákon 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů. U dětí je anonymita zajištěna tak, že jsou vedeni pod dvojitým kódem. Jeden je vygenerovaný z počítače, děti si sami otevrou obálku a kód zadají do počítače. Druhý kód je autogenerovaný a každé dítě si ho sestavuje samo (skládá se ze jména, příjmení, jmen rodinných příslušníků, data narození, barvy očí). Stejný autogenerovaný kód vyplňují i rodiče, aby bylo možné dítě spárovat s rodičem. Eventuální etický problém by mohl plynout ze skutečnosti, že jsem do projektu zapojená jako asistentka a chodím do škol a pomáhám dětem vyplnit dotazník, vzhledem k velkému počtu dětí však není možné si děti zapamatovat, ještě když nevím jejich jméno.

8. VÝSLEDKY VÝZKUMU

8.1 Popis výzkumného souboru

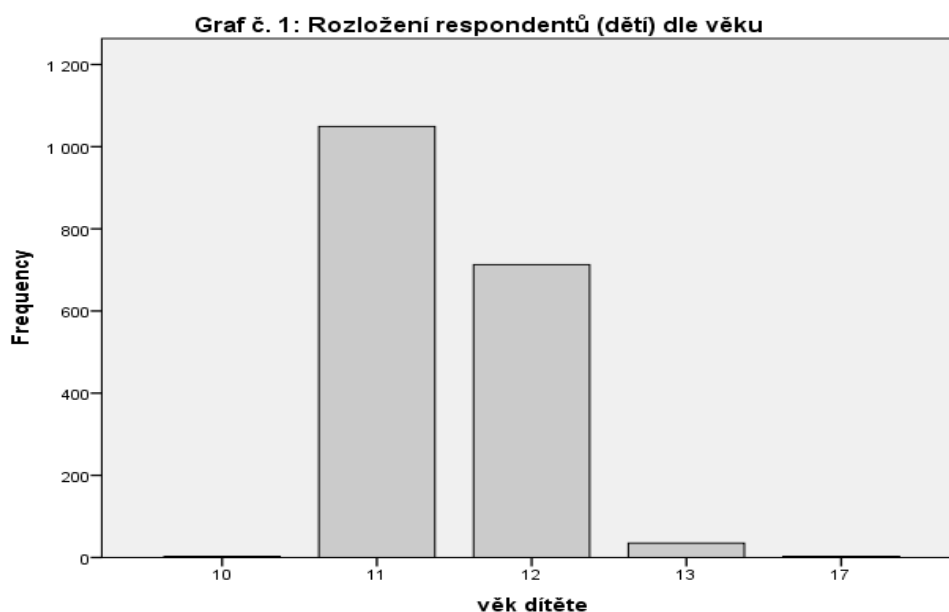
Výzkumný soubor tvořili jak děti, tak rodiče. Proto je důležité popsat tyto dva vzorky zvlášť, přestože dále se s daty pracovalo dohromady. Děti vyplňovaly velmi málo údajů ze socio-demografické charakteristiky, na rozdíl od rodičů. Rodičů se v podstatě týkala jen informace o tom, jakého jsou pohlaví a kolik jim je let. Rodiče kromě pohlaví a věku vyplňovali také nejvyšší dosažené vzdělání, průměrný měsíční příjem rodiny, dále také poštovní směrovací číslo, podle kterého se dá určit, odkud respondenti jsou, dále se také dotazník ptal na to, s kým žijí ve společné domácnosti a kolik dětí rodiče mají. Posledním údajem bylo zaměstnání rodiče.

8.1.1 Údaje o dětech

Dotazník vyplnilo celkem 2 571 žáků základních škol a druhého ročníku osmiletého gymnázia. Spárovat s rodičem se však podařilo jen 1 806 respondentů, což je 70,25%.

8.1.1.1 Pohlaví, věk

Co se týče pohlaví, tak se výzkumu zúčastnilo 928 dívek (51,4 %), 873 chlapců (48,3 %) a pět žáků tento údaj nevyplnilo. Žáci byli ve věku od 10 do 17 let. Průměrný věk dětí byl 11,44. Medián (prostřední hodnota znaku) byl 11. Modus (nejčastější hodnota) byl také 11. 58,1 % (1 049) respondentů uvedlo věk 11 let, dále žáci uváděli věk 10 let (3, 0,2 %), věk 12 uvedlo 713 jedinců (39,5 %), 13 let bylo 35 osobám (1,9 %), 17 let bylo pouze třem jedincům (0,2 %) a tři jedinci tento údaj nevyplnili. Rozdělení četností věku je vidět v grafu č. 1.

8.1.2 Údaje o rodičích

Dotazník určený pro rodiče vyplnilo celkem 1 931 osob. Co se týče návratnosti dotazníků, tak ta byla 75,11%. Spárovat s dětmi se podařilo 1 806 rodičů, což je 93,53% z vyplněných dotazníků. Návratnost dotazníků byla velká.

8.1.2.1 Pohlaví, věk

Většina vyplněných dotazníků byla od rodičů ženského pohlaví. Matek bylo ve výzkumu 1 497, což je 82,9 %, mužů bylo pouze 300 (16,6 %) a 9 respondentů tento údaj nevyplnilo (0,5 %).

Nejvíce rodičů je ve věku mezi 40 a 49 lety, celkem 52,2 % (943 osob), velmi početná je také věková kategorie 30 – 39 let, tento věk udalo 748 rodičů (41,4 %). Věková kategorie 50-59 let byla třetí nejpočetnější skupinou, sem patřilo 82 osob (4,5 %). Ostatní věkové kategorie byly zanedbatelné. Zajímavé je, že dvě osoby udaly věk 2 a 5 let. Mohlo se jednat o přepisovou chybu, nebo rodiče nechtěli uvést pravý věk, ale na druhou stranu chtěli tuto otázku vyplnit. Co se týče nevyplněných údajů, tak těch bylo 1 % (tabulka č. 1). Průměrný věk rodičů byl 40,75. Medián byl 40 a modus byl také 40.

Tabulka č. 1: Rozdělení respondentů (rodičů) dle věku

Věk	Počet	Procenta
20-29 let	6	0,3%
30-39 let	748	41,4%
40-49 let	943	52,2%
50-59 let	82	4,5%
nad 60 let	7	0,4%
chybný údaj	2	0,1%
nevyplnilo	18	1,0%
Suma	1806	100,0%

Zajímavé bylo podívat se na věk rodičů ve vztahu k pohlaví. Průměrný věk otců byl 42,96, modů bylo více, nejnižší je 40 a medián byl 43. 64 % (192) otců bylo ve věku od 40 do 49 let (více viz tabulka č. 2). Věk 2 a 5 udali otcové. Průměrný věk matek byl 40,31, modus byl 40 a medián byl také 40. Nejvíce žen bylo ve věku mezi 40 a 49 lety, konkrétně 50,1 % (750). Velké zastoupení žen bylo také ve věkové kategorii od 30 do 39 let, konkrétně 45,2 % (676 osob), více viz tabulka č. 3.

Tabulka č. 2: Rozdělení otců dle věku

Věk	Počet	Procenta
20-29 let	1	0,3%
30-39 let	70	23,3%
40-49 let	192	64,0%
50-59 let	32	10,7%
nad 60 let	1	0,3%
chybný údaj	2	0,7%
nevyplnilo	2	0,7%
Suma	300	100,0%

Tabulka č. 3: Rozdělení matek dle věku

Věk	Počet	Procenta
20-29 let	5	0,3%
30-39 let	676	45,2%
40-49 let	750	50,1%
50-59 let	50	3,3%
nad 60 let	6	0,4%
nevyplnilo	10	0,7%
Suma	1497	100,0%

8.1.2.2 Bydliště

Více než polovina respondentů byla z Prahy a okolí, popřípadě středočeského kraje. Děti z těchto rodin chodí do školy do Prahy. Celkem bylo z Prahy a okolí 994 respondentů (55 %). Druhý největší počet respondentů byl z okolí Brna, konkrétně se jednalo o 635 rodičů (35,2 %). Z Přerovska a okolí pochází 131 rodin (7,3 %). Z celkového počtu 1 806 respondentů tento údaj nevyplnilo 30 osob (1,7 %). Našlo se také pár rodičů, kteří uvedli poštovní směrovací číslo z Jihočeského a západočeského kraje (2 osoby, 0,1 %), ze Severních Čech byl jeden rodič (0,1 %) a 13 rodičů uvedlo, že jsou z Východočeského a částečně z Jihomoravského kraje (0,7 %). Rozvrstvení respondentů dle poštovního směrovacího čísla je vidět v tabulce č. 4.

Tabulka č. 4: Rozložení respondentů (rodičů) dle místa bydliště

Sídlo	Počet	Procenta
Praha	881	48,8%
Středočeský kraj	113	6,3%
Jihočeský a západočeský kraj	2	0,1%
Severní Čechy	1	0,1%
Východočeský a Jihomoravský kraj	13	0,7%
Brno a okolí - Jihomoravský kraj	635	35,2%
Přerovsko - Severomoravský kraj	131	7,3%
neodpovědělo	30	1,7%
Suma	1806	100,0%

8.1.2.3 Nejvyšší dosažené vzdělání

Rodiče v dotazníku vyplňovali údaj o nejvyšším dosaženém vzdělání. Na výběr bylo ze šesti odpovědí, od ZŠ vzdělání, přes SŠ vzdělání bez maturity, s maturitou, vyšší odborné vzdělání, VŠ vzdělání a poslední možností bylo nevím. Rozložení respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání zobrazuje graf č. 2. Nejvíce rodičů uvedlo, že má dokončené středoškolské vzdělání s maturitou, jednalo se 716 jedinců (39,6 %). 530 rodičů uvedlo, že má ukončené vysokoškolské vzdělání (29,3 %). Třetí nejpočetnější kategorie byla středoškolské vzdělání bez maturity. Toto nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo 380 osob (21 %). Necelých 6 % dotazovaných uvedlo, že má vyšší odborné vzdělání nebo nedokončené vysokoškolské. Pouhých 62 osob mělo pouze základní vzdělání, nebo nedokončené základní vzdělání. Jedna osoba uvedla, že neví, jaké má nejvyšší dosažené vzdělání a 10 jedinců na tuto otázku neodpovědělo vůbec.

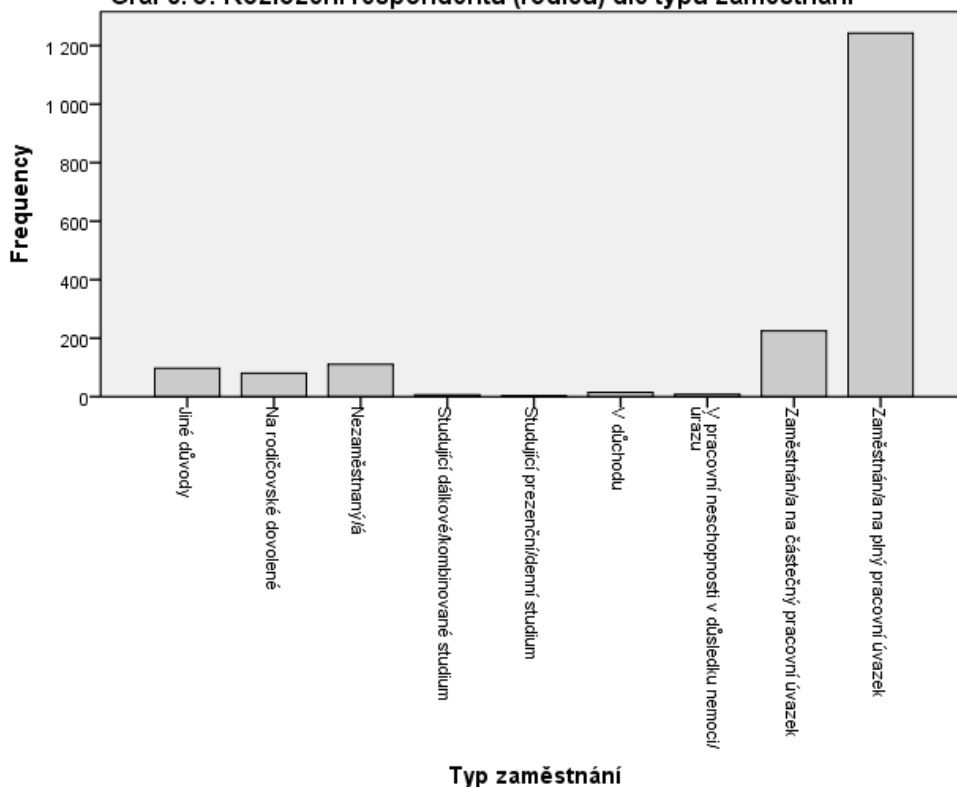
8.1.2.4 Zaměstnání

Dotazník pro rodiče měl v sekci údaje o respondentech také otázku týkající se toho, zdali jsou rodiče zaměstnaní, či v jakém pracovněprávním vztahu se nacházejí. Informace o pracovně právních vztazích respondentů znázorňuje graf č. 3. Nejvíce osob uvedlo, že je zaměstnaných na plný úvazek, jednalo se o 68,8 % jedinců (1 243 osob). Necelých 13 % rodičů uvedlo, že je zaměstnaných na částečný úvazek (225 osob). 111 rodičů bylo nezaměstnaných (6,1 %). Na otázku týkající se zaměstnání neodpovědělo pouze 19 respondentů.

Graf č. 2: Rozložení respondentů (rodičů) dle nejvyššího dosaženého vzdělání

Graf č. 3: Rozložení respondentů (rodičů) dle typu zaměstnání

8.1.2.5 Výše měsíčního příjmu

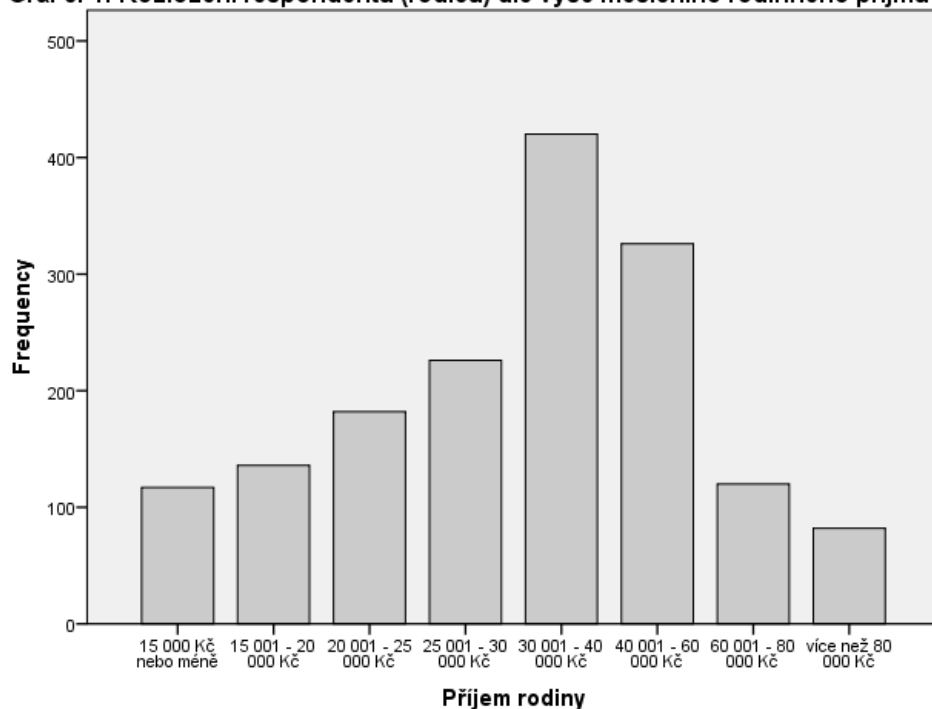
Otázka odhadnutí měsíčního příjmu celé rodiny byla otázka, na kterou nezodpovědělo 197 jedinců. Nejvíce rodin má příjem od 30 001,- Kč do 40 000,- Kč, celkem 420 osob (23,3 %). 40 001 – 60 000,- Kč byl měsíční příjem 326 rodin (18,1 %). Našlo se však

relativně dost rodin, které mají příjem do 15 000,- Kč (117 osob, 6,5 %). Zastoupeny byly nicméně všechny kategorie, jak je vidět v grafu č. 4.

8.1.2.6 Osoby žijící ve společné domácnosti s respondenty

Zajímavou otázkou spadající do oblasti socio – demografických údajů bylo zjišťování, s kým respondenti sdílí domácnost. Osoby žijící ve společné domácnosti s respondenty je možno vidět v tabulce č. 5. V nejvíce rodinách sdílí domácnost jak rodič a dítě, které bylo zapojeno do projektu Unplugged, tak také partner nebo partnerka toho, co vyplňoval dotazník, konkrétně se jednalo o 1 495 rodin (82,8 %). Dále v 1 146 rodinách bydlel s rodičem syn, nebo synové (63,5 %). Dcera nebo dcery bydlí společně s rodičem v 1 201 domácnostech (66,5 %). 26 rodičů uvedlo, že s nimi domácnost sdílí nevlastní děti, matka nebo otec respondenta s ním sdílí domácnost ve 118 případech. Adoptované děti mělo 18 domácností. 42 rodin uvedlo, že sdílí domácnost s někým jiným, než výše zmínění. V tabulce je také uvedeno, kolik osob na tuto otázku odpovědělo záporně, nebo na ni vůbec neodpovědělo.

Graf č. 4: Rozložení respondentů (rodičů) dle výše měsíčního rodinného příjmu

Tabulka č. 5: Rozdělení respondentů (rodičů) dle toho, kdo s nimi bydlí v jedné domácnosti

Partner/manžel/ka					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	nezaškrtl	297	16,4	16,6	16,6
	zaškrtl	1495	82,8	83,4	100,0
	Suma	1792	99,2	100,0	
Chybějící údaj	99	14	0,8		
Suma		1806	100,0		
Syn/ové					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	nezaškrtl	646	35,8	36,0	36,0
	zaškrtl	1146	63,5	64,0	100,0
	Suma	1792	99,2	100,0	
Chybějící údaj	99	14	0,8		
Suma		1806	100,0		
Dcera/dcery					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	nezaškrtl	591	32,7	33,0	33,0
	zaškrtl	1201	66,5	67,0	100,0
	Suma	1792	99,2	100,0	
Chybějící údaj	99	14	0,8		
Suma		1806	100,0		
Nevlastní děti					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	nezaškrtl	1766	97,8	98,5	98,5
	zaškrtl	26	1,4	1,5	100,0
	Suma	1792	99,2	100,0	
Chybějící údaj	99	14	0,8		
Suma		1806	100,0		

Matka/otec (včetně nevlastních)					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	nezaškrtl	1674	92,7	93,4	93,4
	zaškrtl	118	6,5	6,6	100,0
	Suma	1792	99,2	100,0	
Chybějící údaj	99	14	0,8		
Suma		1806	100,0		

8.2 Prevalence užívání alkoholu u dětí

Dotazník určený pro žáky škol se zabýval prevalencí užívání alkoholu a to jak celoživotní, tak za poslední rok. Dále bylo důležité zjistit, jaký druh alkoholu a v jakém množství ho žáci konzumovali v posledních 30 dnech. Poslední otázkou, která souvisí se stylem užívání alkoholu mezi mládeží, byla ta, kde jsme se ptali na to, kolikrát za poslední měsíc žáci vypili pět a více alkoholických nápojů (0,2 l vína, 0,5 l piva, 0,5 dcl destilátu).

8.2.1 Celoživotní prevalence užívání alkoholu

Většina žáků uvedla, že někdy v životě měla nějaký alkoholický nápoj, konkrétně to uvedlo 1 121 dětí (62,1 %). Pouhé 1 % respondentů na tuto otázku neodpovědělo. Pokud se podíváme na konkrétní počet událostí, během kterých žáci pili nějaký alkoholický nápoj, zjistíme, že 540 žáků mělo alkohol za život jednou nebo dvakrát (29,9 %). 248 žáků pilo alkohol 3-5 krát za život (13,7 %). Zajímavé je, že 3,5 % respondentů uvedlo, že mělo alkohol více než 40 krát za život (63 osob). Informace o zbylých četnostech viz tabulka č. 6.

Zajímavé také bylo zaměřit se na celoživotní prevalenci ve vztahu k pohlaví. Jednou až dvakrát za život ochutnalo alkohol 30,5 % (862) chlapců, 30 % dívek (924). Tato čísla prakticky totožná. Největší rozdíl byl asi v údajích, že alkohol ochutnali 10 – 19 krát, jednalo se o 6,5 % chlapců (56) a jen 4 % dívek. Z těchto čísel lze vyčíst, že chlapci pijí o něco více, než dívky (viz tabulka č. 7).

Tabulka č. 6: Celoživotní prevalence užívání alkoholu u dětí

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	540	29,9	30,2	30,2
	10-19krát	94	5,2	5,3	35,5
	20-39krát	35	1,9	2,0	37,4
	3-5krát	248	13,7	13,9	51,3
	40 nebo vícekrát	63	3,5	3,5	54,8
	6-9krát	141	7,8	7,9	62,7
	nikdy	667	36,9	37,3	100,0
	Suma	1788	99,0	100,0	
Chybějící údaj	0	18	1,0		
Suma		1806	100,0		

Tabulka č. 7: Prevalence užívání alkoholu za celý život v závislosti na pohlaví

Pohlaví/četnost	1-2krát	10-19krát	20-39krát	3-5krát	40 nebo vícekrát	6-9krát	nikdy	Suma
dívka	277	38	16	113	17	70	393	924
chlapec	263	56	19	135	45	71	273	862
Suma	540	94	35	248	62	141	666	1786

Po provedení chí kvadrátu, kdy se zkoumala statistická významnost toho, zdali pohlaví nějakým způsobem ovlivňuje užívání alkoholu během života, se zjistilo, že chí kvadrát je 0,000, což odpovídá pětiprocentní hladině významnosti. Dá se tedy předpokládat, že pohlaví může mít vliv na to, kolikrát za život měl člověk alkohol.

8.2.2 Prevalence užívání alkoholu v posledním roce

V posledním roce nepilo alkohol 59,7 % respondentů (1 079). 23,6 % dětí uvedlo, že mělo alkohol jednou nebo dvakrát (427 osob). Na tuto otázku neodpovědělo 51 dotazovaných (viz tabulka č. 8).

Tabulka č. 8: Prevalence užívání alkoholu v posledním roce

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	427	23,6	24,3	24,3
	10-19krát	36	2,0	2,1	26,4
	20-39krát	10	0,6	0,6	27,0
	3-5krát	134	7,4	7,6	34,6
	40 nebo vícekrát	12	0,7	0,7	35,3
	6-9krát	57	3,2	3,2	38,5
	nikdy	1079	59,7	61,5	100,0
	Suma	1755	97,2	100,0	
Chybějící údaj	0	51	2,8		
Suma		1806	100,0		

Opět bylo zajímavé podívat se na užívání alkoholu v posledním roce ve vztahu k pohlaví. V posledním roce mělo 23,7 % dívek a 25 % chlapců alkoholický nápoj jednou nebo dvakrát. Asi největší rozdíl je vidět v četnosti 40 a více alkoholických nápojů v posledním roce, kdy vedou hoši. Chí kvadrát opět vyvrátil nulovou hypotézu a potvrdil hypotézu, že může být souvislost mezi pohlavím a užíváním alkoholu v posledním roce (tabulka č. 9).

Tabulka č. 9: Prevalence užívání alkoholu v posledním roce ve vztahu k pohlaví

		1-2 krát	10-19 krát	20-39 krát	3-5 krát	40 nebo vícekrát	6-9 krát	nikdy	Suma
pohlaví	dívka	215	12	2	57	1	24	597	908
	chlapec	212	24	8	77	10	33	481	845
Suma		427	36	10	134	11	57	1078	1753

8.2.3 Četnost užívání jednotlivých druhů alkoholických nápojů v posledním měsíci

V posledním měsíci pilo pivo jednou nebo dvakrát 21,5 % respondentů. Konkrétně se jednalo o 389 osob (tabulka č. 10). Víno užilo jednou nebo dvakrát 19 % osob (343), (tabulka

č. 11). Co se týče destilátů, tak ty byly nejméně oblíbené. Jednou nebo dvakrát je za poslední měsíc mělo 7,5 % (136 osob), (tabulka č. 12). Necelých šest procent respondentů (106) uvedlo, že mělo jednou nebo dvakrát v posledním měsíci nějakou limonádu s přídavkem alkoholu (tabulka č. 13).

Tabulka č. 10: Prevalence užívání piva v posledním měsíci

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	389	21,5	21,7	21,7
	10-19krát	8	0,4	0,4	22,2
	20 nebo vícekrát	11	0,6	0,6	22,8
	3-5krát	97	5,4	5,4	28,2
	6-9krát	34	1,9	1,9	30,1
	nikdy	1252	69,3	69,9	100,0
	Suma	1791	99,2	100,0	
Chybějící údaj	0	15	0,8		
Suma		1806	100,0		

Tabulka č. 11: Prevalence užívání vína v posledním měsíci

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	343	19,0	19,3	19,3
	10-19krát	2	0,1	0,1	19,4
	20 nebo vícekrát	3	0,2	0,2	19,5
	3-5krát	44	2,4	2,5	22,0
	6-9krát	16	0,9	0,9	22,9
	nikdy	1373	76,0	77,1	100,0
	Suma	1781	98,6	100,0	
Chybějící údaj	0	25	1,4		
Suma		1806	100,0		

Tabulka č. 12: Prevalence užívání destilátů v posledním měsíci

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	136	7,5	7,7	7,7
	10-19krát	1	0,1	0,1	7,7
	20 nebo vícekrát	3	0,2	0,2	7,9
	3-5krát	32	1,8	1,8	9,7
	6-9krát	5	0,3	0,3	10,0
	nikdy	1594	88,3	90,0	100,0
	Suma	1771	98,1	100,0	
Chybějící údaj	0	35	1,9		
Suma		1806	100,0		

Tabulka č. 13: Prevalence užívání vína v posledním měsíci

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	343	19,0	19,3	19,3
	10-19krát	2	0,1	0,1	19,4
	20 nebo vícekrát	3	0,2	0,2	19,5
	3-5krát	44	2,4	2,5	22,0
	6-9krát	16	0,9	0,9	22,9
	nikdy	1373	76,0	77,1	100,0
	Suma	1781	98,6	100,0	
Chybějící údaj	0	25	1,4		
Suma		1806	100,0		

Zajímavé bylo podívat se na užívání jednotlivých druhů alkoholu ve vztahu k pohlaví. Bylo zjištěno, že pivo pili častěji chlapci (24,1 %), než dívky (19,4 %). Statistická metoda chí kvadrát potvrdila, že může existovat souvislost mezi pohlavím a tím, kolikrát jedinec pil pivo v posledním měsíci ($p=0,000$). Pokud se stejně tak podíváme na víno, zjistíme, že častěji ho pily dívky (19,6 %), než chlapci (18,6 %), i když rozdíl nebyl tak velký. Ovšem zde metoda chí kvadrát nepotvrdila, že by existovala souvislost mezi pohlavím a pitím vína ($p=0,607$). Ještě složitější to bylo s destiláty, které obecně nebyly mezi žáky tak populární, jako pivo a víno. Dívky pily destilát během posledního měsíce jednou nebo dvakrát jen v 8 % případů, u chlapců to bylo 7,2 %. Opět se vztah mezi pohlavím a množstvím vypitých destilátů v posledním měsíci nedá ověřit chí kvadrátem ($p=0,119$). Poslední otázka zaměřující se na to, kolikrát žáci v posledním měsíci pili nějaký alkoholický nápoj, se zabývala limonádami s přídavkem alkoholu. Tento druh nápoje pilo v posledním měsíci jednou nebo dvakrát 6,8 % dívek a 5,1 % chlapců. Na první pohled by se dalo předpokládat, že limonády lákají především dívky. Dokonce i chí kvadrát ($p=0,021$) potvrdil, že by mohla existovat souvislost mezi vypitými alkoholickými limonádami v posledním měsíci a pohlavím. (tabulka č. 14).

Tabulka č. 14: Četnost užívání jednotlivých alkoholických nápojů v posledním měsíci ve vztahu k pohlaví

Pivo								
		1-2krát	10-19krát	20 nebo vícekrát	3-5krát	6-9krát	nikdy	suma
pohlaví	dívka	179	1	2	45	12	683	922
	chlapec	209	7	9	52	22	568	867
Suma		388	8	11	97	34	1251	1789
Víno								
		1-2krát	10-19krát	20 nebo vícekrát	3-5krát	6-9krát	nikdy	suma
pohlaví	dívka	184	1	1	28	8	701	923
	chlapec	159	1	2	16	8	670	856
Suma		343	2	3	44	16	1371	1779
Destiláty								
		1-2krát	10-19krát	20 nebo vícekrát	3-5krát	6-9krát	nikdy	suma
pohlaví	dívka	73	0	0	12	4	824	913
	chlapec	62	1	3	20	1	769	856
Suma		135	1	3	32	5	1593	1769

Limonády s přídavkem alkoholu								
		1-2krát	10-19krát	20 nebo vícekrát	3-5krát	6-9krát	nikdy	suma
pohlaví	dívka	62	1	0	4	3	843	913
	chlapec	44	0	2	16	2	791	855
Suma		106	1	2	20	5	1634	1768

8.2.4 Četnost užívání více jak pět alkoholických nápojů během jedné příležitosti v posledním měsíci

Naprostá většina žáků uvedla, že se jim tato situace nikdy nestala, jednalo se o 91,1 % žáků (1 646 osob). Ovšem našlo se i pár takových jedinců, kteří uvedli, že se jim to stalo za poslední měsíc jednou nebo dvakrát, jednalo se o necelých sedm procent (122 žáků), (tabulka č. 15).

Tabulka č. 15: Četnost užívání 5 a více alkoholických nápojů během jedné události v posledním měsíci

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	122	6,8	6,8	6,8
	10-19krát	2	0,1	0,1	6,9
	20 nebo vícekrát	2	0,1	0,1	7,0
	3-5krát	18	1,0	1,0	8,0
	6-9krát	1	0,1	0,1	8,1
	nikdy	1646	91,1	91,9	100,0
	Suma	1791	99,2	100,0	
Chybějící údaj	0	15	0,8		
Suma		1806	100,0		

Pokud bychom vzali v potaz pohlaví ve vztahu k této problematice, tak jak již bylo řečeno výše, většina dětí nevypila pět a více alkoholických nápojů v posledním měsíci během jedné příležitosti. Pouhých 7,4 % chlapců a 6,2 % dívek uvedlo, že se tak stalo jednou nebo dvakrát. 1,6 % chlapců uvedlo, že se tak stalo 3-5 krát, oproti dívkám (0,4 %), (tabulka č. 16).

Tabulka č. 16: Četnost vypitých 5 a více alkoholických nápojů během jedné příležitosti v posledním měsíci ve vztahu k pohlaví

		1-2krát	10-19krát	20 nebo vícekrát	3-5krát	6-9krát	nikdy	suma
Pohlaví	dívka	57	1	0	4	0	861	923
	chlapec	64	1	2	14	1	784	866
Suma		121	2	2	18	1	1645	1789

8.3 Jednotlivé prvky kontroly a komunikace a jejich vliv na užívání alkoholu u dětí

Dotazník se ptal jak dětí, tak i rodičů na otázky týkající se rodinných pravidel. Tyto otázky zahrnují prvky kontroly. Otázka první týkající se kontroly domácích úkolů spadá do kontroly. Otázky zaměřující se na to, zdali rodiče ví, kde je jejich dítě, spadá do oblasti monitoringu, který je taktéž součástí kontroly. Dále do kontroly patří otázky týkající se pravidel v rodině, pití alkoholu a kouření. Otázky týkající se rizik plynoucích z užívání návykových látek a dále informace o kamarádech dětí spadají do oblasti rodinné komunikace. Vzhledem k rozsahu diplomové práce jsem se rozhodla, že budu vyhodnocovat jen data, kdy se odpověď rodiče shodovala s odpovědí dítěte a ve všech ostatních případech jsem odpovědi vyhodnocovala jako, že se odpovědi neshodovaly. Ve výzkumné části tak nebylo bráno v potaz, že některé odpovědi si byly blízké, kdy mohlo být pro respondenty těžké vybrat si odpověď, protože každý vnímal míru jinak.

8.3.1 Domácí úkoly

Ve výzkumu bylo 845 rodin, což bylo 46,8 % celkového souboru, kde se rodiče vždy zajímali o to, zdali mají děti hotové domácí úkoly a děti to vnímaly stejně jako rodiče. Chí kvadrát potvrdil, že může existovat souvislost mezi pohlavím dítěte a užíváním alkoholu, pokud se rodiče vždy zajímají o to, zdali mají děti hotové domácí úkoly ($p < 0,040$). Gender rozdíl mezi chlapci a dívkami se ukázaly. Někdy za život mělo alkohol 209 dívek (52,3 %) a 287 chlapců (65,7 %). Více jak desetkrát pilo alkohol během života 83 dětí (9,8 %). Rozdíly byly také v prevalenci užívání v posledním roce, kdy 127 dívek (32,3 %) a 180 chlapců (42,3 %). Z těchto dat také vyplynulo, že 28,3 % dívek (113) z těchto rodin mělo někdy za život jednou nebo dvakrát nějaký alkoholický nápoj, u chlapců to bylo 28,1 % (123). Během posledního roku mělo desetkrát a vícekrát alkohol 25 dětí (3 %). Celkově z těchto rodin někdy za život mělo alkohol 497 dětí (59,3 %), (celoživotní prevalenci zobrazuje tabulka č. 19). V posledním roce mělo alkohol 308 dětí (37,6 %).

Rodin, kde děti i rodiče na otázku týkající se domácích úkolů odpověděli často, bylo pouze 97 (5,4 %). Zde bohužel chí kvadrátem nešlo potvrdit, že by záleželo na pohlaví a tom,

jak moc děti užívají alkohol, bylo zde velmi málo respondentů. Nicméně někdy za život mělo alkohol 68 osob (70,8 %), (tabulka č. 19). V posledním roce pilo alkohol pouze 38 dětí (39,2 %). Prevalence užívání alkoholu v těchto rodinách zobrazuje tabulka č. 17. Celoživotní prevalence užívání alkoholu ve vztahu k pohlaví dětí ukázala, že 30 dívek (63,8 %) a 38 hochů (77,6 %) z rodin, kde se rodiče zajímají často o domácí úkoly, pilo někdy za život alkohol. Během života pilo desetkrát a vícekrát alkoholický nápoj 6 dětí (6,2 %) Co se týkalo prevalence v posledním roce, tak celkem 17 dívek (36,2 %) a 21 hochů (42 %) pilo alespoň jednou v posledním roce alkohol. V posledním roce pily více jak desetkrát alkohol 2 děti (2 %).

Tabulka č. 17: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde rodiče kontrolují domácí úkoly často

Prevalence užívání alkoholu v posledním roce					
		Počet	Procent	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	30	30,9	30,9	30,9
	20-39krát	1	1,0	1,0	32,0
	3-5krát	6	6,2	6,2	38,1
	40 nebo vícekrát	1	1,0	1,0	39,2
	nikdy	59	60,8	60,8	100,0
	Suma	97	100,0	100,0	

Ve výzkumu bylo také pouze 15 rodin (0,8 % z celkového souboru), ve kterých se rodiče a děti shodli na tom, že se domácí úkoly kontrolují jen občas. 10 dětí (66,7 %) dětí uvedlo, že mělo někdy za život alkohol (tabulka č. 19). V posledním roce užily alkohol 4 děti (26,7 %). Dívky pily alkohol někdy v životě v 53,8 % (9 osob) a chlapci v 50 % (1 hoch). Co se týče prevalence v posledním roce, tak zde se jednalo o 3 dívky (23,1 %) a o 1 chlapce (50 %). Vzhledem k malému počtu respondentů se pomocí chí kvadrátu nepodařilo vyvrátit nulovou hypotézu (nezáleží na pohlaví).

Pouze jedna rodina se shodla na tom, že rodiče nikdy nekontrolují dětem domácí úkoly. Dítě z této rodiny mělo alkohol jednou nebo dvakrát v posledním roce (celoživotní prevalence v tabulce č. 19). Jednalo se o dívku.

Zajímavé také bylo porovnat výše uvedené výsledky s tím, když se rodiče a děti neshodli v odpovědi na otázku týkající se domácích úkolů. Takových rodin bylo 848 (47 % celkového souboru). Alespoň jednou za život pilo alkohol 545 dětí (65 %), (tabulka č. 19). Během posledního roku mělo někdy alkohol 326 jedinců (39,5 %). Konkrétní rozdělení roční prevalence je zobrazen v tabulce č. 18. Opět se na data pohlíželo z hlediska gender rozdílů. Díky velkému počtu respondentů se výsledek chí kvadrátu dá považovat za validní. Dá se opět předpokládat, pohlaví nějakým způsobem souvisí s tím, zdali rodiče kontrolují domácí

úkoly nebo ne a tím, kolikrát za život pily děti alkohol ($p=0,001$). Celoživotní prevalenci uvedlo 282 dívek (60,9 %) a 263 chlapců (70,3 %). 163 dívek (35,9 %) uvedlo, že mělo alespoň jednou během posledního roku alkohol. U chlapců to bylo na počet jedinců velmi podobné (162), jenže v procentech to bylo 44,1 %. Více jak desetkrát pilo někdy v životě alkohol 103 dětí (12,1 %) a během posledního roku to bylo u 31 dětí (3,7 %).

Tabulka č. 18: Rozdělení dětí z rodin, kde se rodiče a děti neshodli na odpovědi na domácí úkoly, dle prevalence

Prevalence užívání alkoholu v posledním roce					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	186	21,9	22,6	22,6
	3-5krát	77	9,1	9,4	35,2
	6-9krát	31	3,7	3,8	39,5
	10-19krát	19	2,2	2,3	24,9
	20-39krát	7	0,8	0,9	25,8
	40 nebo vícekrát	5	0,6	0,6	35,8
	nikdy	497	58,6	60,5	100,0
	Suma	822	96,9	100,0	
Chybějící údaj	0	26	3,1		
Suma		848	100,0		

Tabulka č. 19: Rozdělení četností celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu ke kontrole domácích úkolů rodiči

Kontrola domácích úkolů vždy					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	236	27,9	28,2	28,2
	3-5krát	116	13,7	13,8	48,8
	6-9krát	62	7,3	7,4	59,3
	10-19krát	46	5,4	5,5	33,7
	20-39krát	11	1,3	1,3	35,0
	40 nebo vícekrát	26	3,1	3,1	51,9
	nikdy	341	40,4	40,7	100,0
	Suma	838	99,2	100,0	
Chybějící údaj	0	7	0,8		
Suma		845	100,0		
Kontrola domácích úkolů často					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	260	30,7	31,0	31,0
	3-5krát	112	13,2	13,4	52,6
	6-9krát	70	8,3	8,4	65,0
	10-19krát	46	5,4	5,5	36,5
	20-39krát	23	2,7	2,7	39,3
	40 nebo vícekrát	34	4,0	4,1	56,7
	nikdy	293	34,6	35,0	100,0
	Suma	838	98,8	100,0	
Chybějící údaj	0	10	1,2		
Suma		848	100,0		
Kontrola domácích úkolů občas					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	6	40,0	40,0	40,0
	3-5krát	4	26,7	26,7	66,7
	nikdy	5	33,3	33,3	100,0
	Suma	15	100,0	100,0	

Kontrola domácích úkolů nikdy					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platný údaj	1-2krát	1	100,0	100,0	100,0
Kontrola domácích úkolů neshoda					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	260	30,7	31,0	31,0
	3-5krát	112	13,2	13,4	52,6
	6-9krát	70	8,3	8,4	65,0
	10-19krát	46	5,4	5,5	36,5
	20-39krát	23	2,7	2,7	39,3
	40 nebo vícekrát	34	4,0	4,1	56,7
	nikdy	293	34,6	35,0	100,0
	Suma	838	98,8	100,0	
Chybějící údaj	0	10	1,2		
Suma		848	100,0		

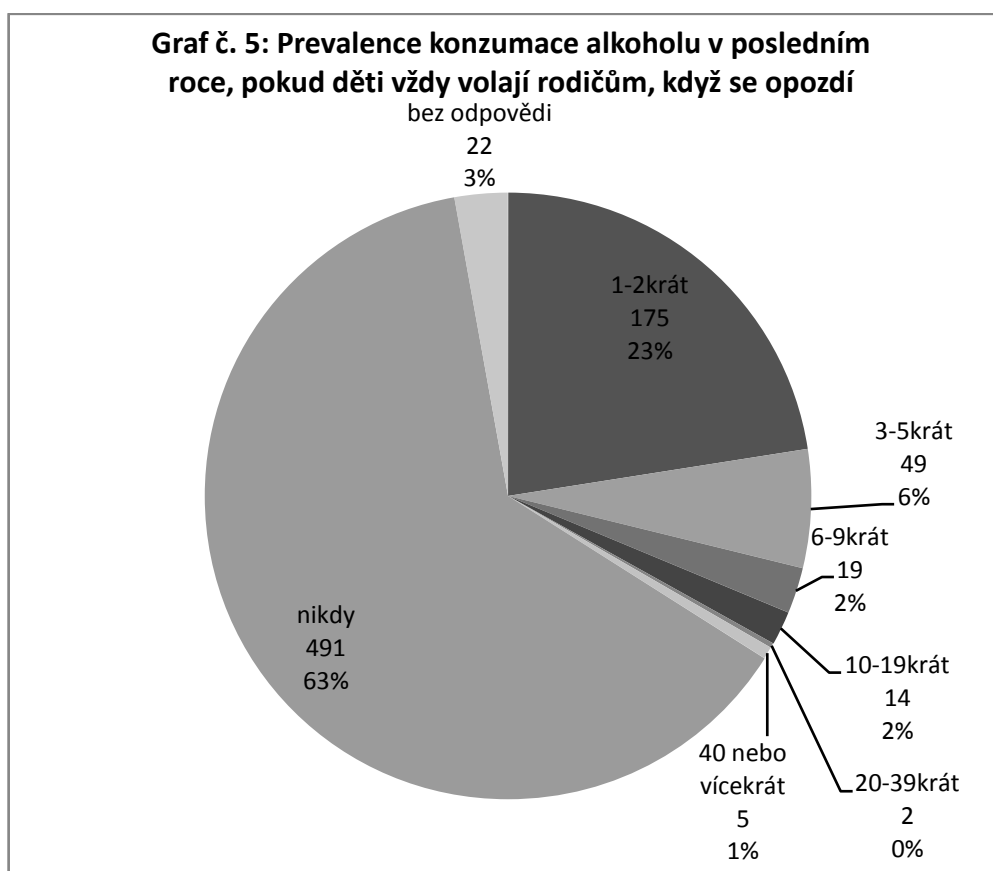
Z těchto dat celkově vyplývá, že chlapci pijí alkohol více než dívky, bez rozdílu toho, jak moc se rodiče zajímají o to, zdali mají děti hotové domácí úkoly. V údajích týkajících se celoživotní prevalence nebyly výrazné rozdíly ve vztahu k tomu, zdali rodiče i děti vnímají kontrolu domácích úkolů stejně nebo ne. Nejnižší celoživotní prevalenci pití alkoholu uváděly děti v rodinách, kdy se rodiče i potomci shodli na tom, že domácí úkoly kontrolují vždy (nepodařilo se potvrdit hypotézu č. 3). Co se týče celoživotní prevalence, tak ta byla vyšší než u prevalence užívání alkoholu v posledním roce. Dle statistické metody chí kvadrát se dá předpokládat, že existuje vztah mezi tím, jak rodiče kontrolují děti, zdali mají hotové domácí úkoly a tím, kolikrát pily děti alkohol v posledním roce ($p < 0,05$).

8.3.2 Volání rodičům v případě zpoždění

Rodičovskou kontrolu zkoumala i otázka, zdali děti volají rodičů, pokud se zpozdí. Data byla opět párována rodič dítě a zkoumalo se, jak moc děti pijí alkohol v rodinách, kde děti buď volají vždy, často, občas nebo nikdy a dále byly důležité i odpovědi kdy se rodič s dítětem neshodli na odpovědi.

Ve výzkumu bylo 777 rodin (43 % respondentů), kde se rodiče a děti shodli na tom, že děti vždy zavolají rodičům, pokud se opozdí. V těchto rodinách bylo 57,7 % dětí (448), které uvedly, že pili někdy v životě alkohol (tabulka č. 20). Během posledního roku pilo alkohol 264 dětí (34 %), (graf č. 5). Ze statistických metod byl použit opět test dobré shody,

který vyvrátil nulovou hypotézu (že nezáleží na tom, jakého pohlaví děti jsou a jak moc užívají alkohol, pokud jsou z rodin, kdy děti vždy volají rodičům, že se zpozdí) a tudíž potvrdil, že by mohl existovat vztah mezi pohlavím, množstvím vypitého alkoholu během celého života i v posledním roce v rodinách, kde děti vždy volají, že se opozdí ($p < 0,039$ u celoživotní prevalence a $p < 0,018$ u prevalence v posledním roce). Rozdíly mezi dívkami a chlapci v celoživotní prevalenci užívání alkoholu byly následující: 241 dívek (53,7 %) a 207 chlapců (64,9 %) uvedlo, že mělo za život alespoň jednou alkohol. Více jak desetkrát pilo v životě alkohol 66 žáků (8,5 %). V posledním roce konzumovalo alkohol 31,2 % dívek (139) a 40,5 % chlapců (125). Během posledního roku pilo desetkrát a vícekrát alkohol 21 dětí (2,7 %).

Po spárování odpovědí dítěte a rodiče bylo zjištěno, že 27 respondentů (1,5 % respondentů) se shodlo v odpovědi na to, že děti často volají rodičům, pokud se zpozdí. Bylo zde 24 dětí, které uvedly, že měly někdy v životě alkohol (88,9 %), (tabulka č. 21), z toho se jednalo o 9 dívek (100 %) a 15 hochů (83,3 %). Více jak desetkrát pilo alkohol v životě 6 dětí (22,2 %). V posledním roce uvedlo konzumaci alkoholu 14 žáků (51,9 %), z toho 44,4 % dívek (4) a 55,6 % hochů (10). Více jak desetkrát pili alkohol v posledním roce 2 žáci (7,4 %). Vzhledem k malému počtu respondentů se chí kvadrátem

nepodařilo potvrdit, že by existoval vztah mezi pohlavím a četností pití alkoholu v těchto rodinách.

Sedmnáct dětí se shodlo s rodiči na tom, že děti zavolají rodičům, pokud se zpozdí (1 % ze souboru) jen občas. Z tohoto počtu respondentů uvedlo 14 osob (82,4 %), že někdy v životě konzumovaly alkohol (tabulka č. 21). V posledním roce uvedlo jen 29,4 % dětí konzumaci alkoholu. Během života pilo alkohol 7 dívek (77,8 %) a 6 chlapců (75 %). Více jak desetkrát pil alkohol během života jen jeden žák (5,9 %). V posledním roce se jednalo o 33,3 % dívek a 25 % chlapců.

Na odpovědi, že děti nikdy nevolají rodičům, když se zpozdí, se shodlo jen 5 rodin (0,3 % z celkového souboru). Celoživotní prevalenci zde uvedlo jen 40 % dětí (tabulka č. 21), z toho to uvedlo jen 50 % chlapců a žádná dívka. V posledním roce pilo alkohol 20 % dětí, z toho 25 % chlapců a žádná dívka.

Tabulka č. 20: Prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k pohlaví, pokud se rodič s dítětem neshodli na tom, jak často dítě volá, když se opozdí

Celoživotní prevalence									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
Pohlaví	dívka	143	54	38	19	11	9	182	456
	chlapec	154	87	39	35	15	29	154	513
Suma		297	141	77	54	26	38	336	969
Konzumace alkoholu v posledním roce									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
Pohlaví	dívka	112	32	15	5	1	0	279	444
	chlapec	127	50	21	15	7	6	280	506
Suma		239	82	36	20	8	6	559	950

Tabulka č. 21: Rozdělení četností celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak často děti volají rodičům, když se opozdí

Volání při opoždění vždy					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	219	28,2	28,5	28,5
	3-5krát	103	13,3	13,4	47,5
	6-9krát	60	7,7	7,8	58,3
	10-19krát	36	4,6	4,7	33,2
	20-39krát	7	0,9	0,9	34,1
	40 nebo vícekrát	23	3,0	3,0	50,5
	nikdy	321	41,3	41,7	100,0
	Suma	769	99,0	100,0	
Chybějící údaj	0	8	1,0		
Suma		777	100,0		
Volání při opoždění často					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	13	48,1	48,1	48,1
	3-5krát	2	7,4	7,4	74,1
	6-9krát	3	11,1	11,1	88,9
	10-19krát	3	11,1	11,1	59,3
	20-39krát	2	7,4	7,4	66,7
	40 nebo vícekrát	1	3,7	3,7	77,8
	nikdy	3	11,1	11,1	100,0
	Suma	27	100,0	100,0	
Volání při opoždění občas					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	9	52,9	52,9	52,9
	3-5krát	2	11,8	11,8	70,6
	6-9krát	1	5,9	5,9	76,5
	10-19krát	1	5,9	5,9	58,8

	nikdy	4	23,5	23,5	100,0
	Suma	17	100,0	100,0	
Volání při opoždění nikdy					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	2	40,0	40,0	40,0
	nikdy	3	60,0	60,0	100,0
	Suma	5	100,0	100,0	
Volání při opoždění neshoda					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	297	30,3	30,6	30,6
	10-19krát	54	5,5	5,6	36,2
	20-39krát	26	2,7	2,7	38,9
	3-5krát	141	14,4	14,5	53,4
	40 nebo vícekrát	39	4,0	4,0	57,4
	6-9krát	77	7,9	7,9	65,4
	nikdy	336	34,3	34,6	100,0
	Suma	970	99,0	100,0	
Chybějící údaj	0	10	1,0		
Suma		980	100,0		

V 980 rodinách (54,3 % respondentů) se rodič neshodl s odpovědí dítěte. V těchto rodinách bylo 634 dětí (64,7 %), kteří měli alespoň jednou v životě alkohol (tabulka č. 21), jednalo se o 274 dívek (60,1 %) a o 359 hochů (70 %), (tabulka č. 20). Více jak desetkrát pilo alkohol v životě 119 žáků (12,1 %). V posledním roce pilo alkohol 392 dětí (40 %), z toho 165 dívek (37,2 %) a 226 kluků (44,7 %), (tabulka č. 20). V posledním roce pilo více jak desetkrát alkohol 35 dětí (3,6 %). Díky velkému počtu respondentů můžeme usuzovat, že by mohl existovat vztah mezi tím, z jaké rodiny dítě pochází, jakého je pohlaví a jak moc pil v životě a posledním roce alkohol ($p < 0,001$).

Z těchto údajů vyplývá, že nejnižší celoživotní prevalenci mají děti z rodin, kdy děti nikdy nevolají rodičům, když se opozdí. To mohlo být způsobeno tím, že děti ne že by se často opožděly, ale zkrátka a dobře se nikdy nepozoďují, tudíž zde mohli odpadnout jedinci, kteří se opoždějí celkem často a rodičům nikdy nevolají. Z ostatních odpovědí je možné vyčíst, že nejméně pijí děti z rodin, kde děti vždy zavolají rodičům, když se opozdí (nepodařilo se potvrdit hypotézu č. 3). Co se týče gender rozdílů, tak by se dalo říci, že opět

více pijí chlapci, než dívky. Statisticky bylo prokázáno, že existuje vztah mezi tím, zdali děti volají rodičům v případě, že se zpozdí a tím, kolikrát během života pily alkohol ($p=0,025$).

8.3.3 Pravidla v rodině

Informace o tom, zdali jsou pravidla v rodině jasná nebo ne má velký vliv na výchovu dětí. Ve výzkumu bylo 468 rodin (25,9 % respondentů), ve kterých byla pravidla vždy jasná. Během života pilo alkohol 238 dětí (50,8 %), (tabulka č. 22). Během posledního roka pilo alkohol 135 dětí (28,8 %). Co se týče celoživotní prevalence, tak zde by se dalo říci, že záleží na pohlaví, jak často bude jedinec pít alkohol ($p<0,05$). Z genderového pohledu během života více pili chlapci (59,2 %) než dívky (45,5 %). Stejně tomu bylo i u pití alkoholu v posledním roce, kdy alespoň jednou mělo alkoholický nápoj 33,5 % chlapců a 26 % dívek. Více jak desetkrát pilo během života alkohol 27 dětí (5,8 %), v posledním roce to bylo u 7 dětí (1,5 %).

Mezi respondenty bylo 223 rodin (12,3 % z celkového počtu rodin), kde se rodiče i děti shodli na tom, že pravidla v rodině jsou často jasná. Celoživotní prevalenci užívání alkoholu uvedlo 145 dětí (65,6 %), (tabulka č. 22). Pití alkoholu v posledním roce uvedlo 95 dětí (43,4 %). Statistická metoda chí kvadrát opět potvrdila to, že může existovat vazba mezi pohlavím a tím, jak moc děti z takovýchto rodin živají alkohol během života. Co se týkalo gender rozdílů v užívání alkoholu během života, tak tento údaj uvedlo 56,9 % dívek a 74,1 % chlapců. Během posledního roku pilo alkohol 37 % dívek a 49,5 % hochů. Během života pilo alkoholický nápoj více jak desetkrát 23 dětí (10,3 %). V posledním roce pily více jak 10 krát 4 děti (1,8 %).

Pouze 43 rodin (2,4 % respondentů) bylo takových, kde jsou pravidla jasná jen občas. Celoživotní prevalenci pití alkoholu uvedlo 76,7 % dětí (tabulka č. 22). V posledním roce pilo alkohol 48,8 % respondentů z řad dětí. Z těchto rodin opět bylo tak málo respondentů, že se statisticky nedá posoudit, zdali má pohlaví vliv na užívání alkoholu v takovýchto rodinách. Během života pilo někdy alkohol 76 % dívek a 77,8 % chlapců. V posledním roce uvedlo 41,7 % dívek a 61,1 % chlapců, že pili alkoholický nápoj. Více jak desetkrát pilo někdy v životě alkohol 3 žáci (7 %) a v posledním roce 2 žáci (4,7 %).

Zajímavé bylo, že ve výzkumu nebyla ani jedna rodina, ve které by pravidla nebyla nikdy jasná.

V souboru bylo 1 072 rodin (52,4 % respondentů), kde se rodiče a děti neshodli na tom, zdali vnímají jasnost pravidel v rodině stejně. Rozdíly v odpovědích mohly být nepatrné, ale jak bylo psáno výše, pro účely tohoto výzkumu to nebylo bráno v potaz. Během života konzumovalo alkohol 705 dětí (65,8 %), (tabulka č. 22). Jednalo se o 308 dívek (62,1 %) a o 366 chlapců (70,5 %). Více jak desetkrát pilo alkohol v životě 139 dětí (13 %). V posledním roce uvedlo 425 dětí (39,6 %), že pilo alkohol. Tuto odpověď uvedlo 197 dívek (37,2 %) a 227 chlapců (45 %). V posledním roce pilo více, jak desetkrát 45 dětí (4,2 %). Chí kvadrát potvrdil, že existuje vztah mezi pohlavím a pitím alkoholu v těchto rodinách a to jak v celoživotní prevalenci ($p=0,000$), tak i u prevalence v posledním roce ($p=0,002$).

Tabulka č. 22: Celoživotní prevalence užívání alkoholu dle toho, jak jsou pravidla v rodině jasná

Pravidla vždy jasná					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	125	26,7	27,2	27,2
	3-5krát	51	10,9	11,1	42,4
	6-9krát	35	7,5	7,6	51,7
	10-19krát	14	3,0	3,0	30,2
	20-39krát	5	1,1	1,1	31,3
	40 nebo vícekrát	8	1,7	1,7	44,1
	nikdy	222	47,4	48,3	100,0
	Suma	460	98,3	100,0	
Chybějící údaj	0	8	1,7		
Suma		468	100,0		
Pravidla často jasná					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	69	30,9	31,2	31,2
	3-5krát	37	16,6	16,7	55,7
	6-9krát	16	7,2	7,2	65,6
	10-19krát	15	6,7	6,8	38,0
	20-39krát	2	0,9	0,9	38,9
	40 nebo vícekrát	6	2,7	2,7	58,4
	nikdy	76	34,1	34,4	100,0
	Suma	221	99,1	100,0	
Chybějící údaj	0	2	0,9		
Suma		223	100,0		
Pravidla občas jasná					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	19	44,2	44,2	44,2

	3-5krát	6	14,0	14,0	62,8
	6-9krát	5	11,6	11,6	76,7
	20-39krát	2	4,7	4,7	48,8
	40 nebo vícekrát	1	2,3	2,3	65,1
	nikdy	10	23,3	23,3	100,0
	Suma	43	100,0	100,0	
Pravidla neshoda					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	327	30,5	30,7	30,7
	3-5krát	154	14,4	14,5	53,8
	6-9krát	85	7,9	8,0	66,3
	10-19krát	65	6,1	6,1	36,8
	20-39krát	26	2,4	2,4	39,3
	40 nebo vícekrát	48	4,5	4,5	58,3
	nikdy	359	33,5	33,7	100,0
	Suma	1064	99,3	100,0	
Chybějící údaj	0	8	0,7		
Suma		1072	100,0		

Z výsledků těchto dat se opět potvrzuje to, že chlapci pijí alkohol více, než dívky (potvrzení hypotézy č. 6). Jinak nejméně pily děti z rodin, kde byla pravidla vždy jasná (potvrdila se hypotéza č. 4). Čím méně byla pravidla jasná, tím byla prevalence užívání alkoholu vyšší (a to jak ta celoživotní, tak i ta v posledním roce). Dle statistické metody se dá předpokládat, že to, jak jsou pravidla v rodinách jasná má vliv na užívání alkoholu u dětí ($p=0,000$).

8.3.4 Informovanost rodičů o tom, kde se jejich dítě nachází

Rodiče i děti v dotazníku odpovídali na otázku, zdali se rodiče zajímají o to, kde se jejich dítě nachází. Tato otázka opět spadala do kategorie rodičovské kontroly. Po spárování odpovědí od dětí a od rodičů bylo zjištěno, že ve výzkumu bylo 887 rodin (49,1 % rodin ze souboru), kde jsou rodiče vždy informováni o tom, kde se jejich dítě nachází. Sedm respondentů na tuto otázku neodpovědělo. Znamenalo to, že buď rodič, nebo dítě odpověděl,

na otázku vždy a druhý z dvojice neodpověděl. V těchto spárovaných rodinách bylo 503 dětí (56,7 %), které někdy za život pily alkoholický nápoj. Pokud bychom se podívali na prevalenci pití alkoholu v posledním roce, tak se to týkalo 277 dětí (31,2 %). Rozdělení četnosti pití alkoholu během života a v posledním roce zobrazuje tabulka č. 23. Během života pilo alkohol více jak desetkrát 64 dětí (7,2 %). V posledním roce uvedlo 18 dětí (2 %), že pili desetkrát a vícekrát alkohol.

Opět jsem se zaměřila na gender rozdíly v prevalenci ve vztahu k tomu, že rodiče vždy ví, kde se jejich děti nachází. Chí kvadrát potvrdil, že pohlaví může mít v těchto rodinách vliv na to, jak moc děti užívají alkohol ($p=0,047$ pro celoživotní prevalenci, 0,027 prevalence v posledním roce). V rodinách, kde se rodiče zajímají o to, kde se jejich děti nachází, bylo 271 dívek (53,9 %) a 232 chlapců (61,7 %), kteří pili někdy za život alkohol. Drobné rozdíly byly také v užívání alkoholu v posledním roce, kdy pití alkoholu uvedlo 148 dívek (29,8 %) a 129 chlapců (35,2 %). Jednotlivé četnosti pití alkoholu za život a v posledním roce zobrazuje tabulka č. 24.

Tabulka č. 23: Rozdělení četností prevalence užívání alkoholu, pokud se rodiče vždy zajímají o to, kde jejich dítě je

Celoživotní prevalence					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	272	30,7	30,9	30,9
	3-5krát	111	12,5	12,6	48,2
	6-9krát	56	6,3	6,4	57,2
	10-19krát	30	3,4	3,4	34,3
	20-39krát	11	1,2	1,3	35,6
	40 nebo vícekrát	23	2,6	2,6	50,8
	nikdy	377	42,5	42,8	100,0
	Suma	880	99,2	100,0	
Chybějící údaje	0	7	0,8		
Suma		887	100,0		
Prevalence užívání alkoholu v posledním roce					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	200	22,5	23,1	23,1
	3-5krát	38	4,3	4,4	29,2
	6-9krát	21	2,4	2,4	32,1
	10-19krát	10	1,1	1,2	24,3
	20-39krát	4	0,5	0,5	24,8
	40 nebo vícekrát	4	0,5	0,5	29,6
	nikdy	587	66,2	67,9	100,0
	Suma	864	97,4	100,0	
Chybějící údaje	0	23	2,6		
Suma		887	100,0		

Tabulka č. 24: Prevalence užívání alkoholu ve vztahu k pohlaví v rodinách, kde se rodiče vždy zajímají o to, kde jejich dítě je

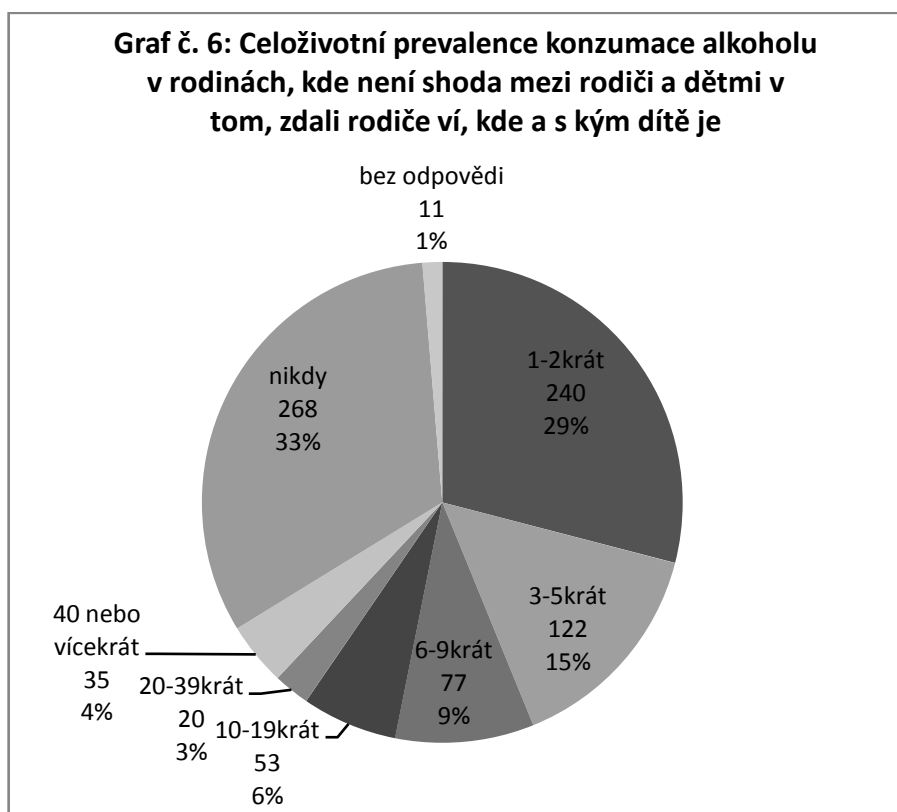
Celoživotní prevalence									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
pohlaví	dívka	154	55	31	18	6	7	232	503
	chlapec	118	56	25	12	5	16	144	376
Suma		272	111	56	30	11	23	376	879
Prevalence užívání v posledním roce									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
pohlaví	dívka	117	16	11	2	1	1	349	497
	chlapec	83	22	10	8	3	3	237	366
Suma		200	38	21	10	4	4	586	863

Pouze 78 rodin (4,2 % z celkového počtu rodin) se shodlo v odpovědích na tom, že rodiče často ví o tom, kde se děti nachází. Vzhledem k malému počtu respondentů se pomocí chí kvadrátu nepodařilo vyvrátit to, že nezáleží na pohlaví a tím, jak moc děti z těchto rodin užívají alkohol ($p > 0,05$). Relativně velké procento dětí z těchto rodin však někdy v životě pilo alkohol (58 osob, 74,4 %). V posledním roce pilo alkohol 40 jedinců (51,3 %). Pokud bychom se zaměřili na gender rozdíl v celoživotní prevalenci, tak bylo zjištěno, že 70 % dívek (21) někdy v životě pilo alkohol, zatímco u chlapců se jednalo o 79,1 % (38 osob). V posledním roce pilo alkohol 48,3 % dívek (14) a 77,1 % hochů (37 osob). Během života vypilo deset a více alkoholických nápojů 15 dětí (19,2 %). V posledním roce to bylo u 5 dětí (6,4 %).

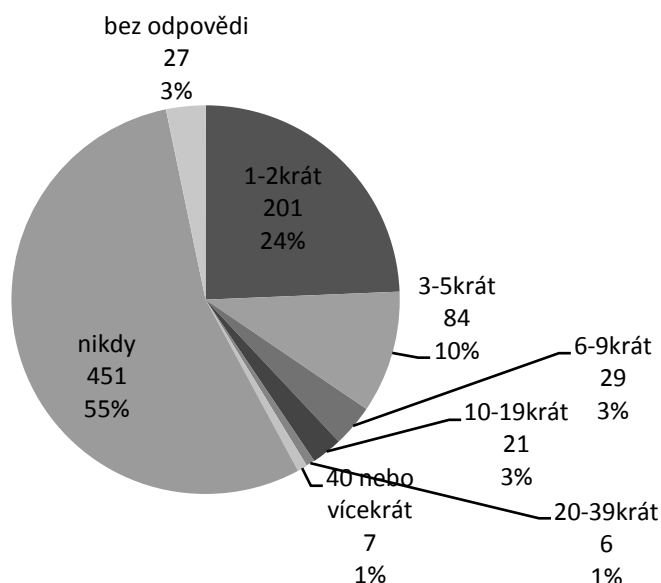
Ve výzkumu bylo velmi málo rodin, ve kterých se rodiče zajímali o to, kde jejich děti jsou jen občas. Jednalo se o pouhých 13 rodin (0,7 % z celkového počtu respondentů). Alespoň jednou za život pilo alkohol 12 dětí (92,3 %). V posledním roce pilo alkohol 10 dětí (76,9 %). Opět se nedá jednoznačně určit, zdali pohlaví má vliv na užívání alkoholu v těchto rodinách nebo ne. Někdy za život mělo alkohol 88,9 % dívek (8) a 100 % hochů (4). Během posledního roku pilo alkohol 77,8 % dívek a 75 % hochů. Více jak desetkrát pilo někdy v životě alkohol 5 dětí (38,5 %) a v posledním roce se jednalo o jednoho člověka (7,7 %).

Ve výzkumu byly pouze 2 rodiny, kde se rodiče nikdy nezajímají o to, kde se jejich děti nachází. V těchto rodinách pilo alkohol někdy v životě, i v posledním roce 50 % dětí. Tento počet není vůbec reprezentativní a tak se nedá určit statistická významnost mezi pohlavím a pitím alkoholu. Co se týče gender rozdělení, tak se jednalo o jednoho chlapce a jednu dívku, kdy chlapec pil alkohol i během posledního roku a dívka nepila alkohol nikdy.

Velký počet rodin, kde se odpověď rodiče neshodovala s odpovědí dítěte. Jednalo se o 826 rodin (45,7 % z celkového počtu respondentů). Během života pilo alkohol 547 dětí (66,2 %), v posledním roce se jednalo o 348 osob (42,1 %), (viz graf č. 6 a č. 7). Opět se dá předpokládat, že záleží na tom, jakého pohlaví jsou děti a jak moc pijí alkohol ($p < 0,05$). Někdy za život pilo alkohol 231 dívek (60,6 %) a 315 hochů (72,7 %). Během posledního roku mělo alkohol alespoň jednou 142 dívek (38,2 %) a 205 chlapců (48,1 %), konkrétní rozdělení četností pití alkoholu zobrazuje tabulka č. 25. Více jak deset alkoholických nápojů za život mělo 108 dětí (13,1 %) a v posledním roce to bylo u 34 dětí (4,1 %).

Graf č. 7: Prevalence pití alkoholu v posledním roce v rodinách, kde nebyla shoda mezi rodiči a dětmi v tom, zdali rodiče ví, kde a s kým dítě je

Tabulka č. 25: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde se rodiče neshodli s dětmi v odpovědi na otázku, zdali se rodiče zajímají o to, kde jejich dítě je ve vztahu k pohlaví

Celoživotní prevalence									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	
pohlaví	dívka	111	50	36	16	9	9	150	381
	chlapec	129	72	41	37	11	25	118	433
Suma		240	122	77	53	20	34	268	814
Prevalence pití alkoholu v posledním roce									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	
pohlaví	dívka	88	33	12	8	1	0	230	372
	chlapec	113	51	17	13	5	6	221	426
Suma		201	84	29	21	6	6	451	798

Výsledky ukázaly, že i v rodinách, kde se rodiče zajímali nebo nezajímali o to, kde jejich děti byly, byly rozdíly mezi chlapci a dívkami. Dalo by se říci, že více pijí hoši. Co se týkalo rozdílů mezi celoživotní prevalencí a prevalencí užívání alkoholu v posledním roce, tak

celoživotní prevalence byla vyšší než pití v posledním roce. Dle statistické metody by se dalo říci, že existuje statistická významnost mezi tím, jakého pohlaví děti jsou a jak moc užívají alkohol. Nejméně pily děti z rodin, kde se rodiče vždy zajímali o to, kde jejich děti byly (nepodařilo se potvrdit hypotézu č. 3). Naopak nejvíce pily děti z rodin, kde se rodiče zajímaly o to, kde jsou jejich děti pouze občas. Chí kvadrát v tomto případě potvrdil, že existuje vztah mezi užíváním alkoholu u dětí a tím, zdali a v jaké míře jsou rodiče informováni o tom, kde se jejich dítě nachází ($p=0,000$).

8.3.5 Pití alkoholu, který se nachází doma

Otázka zaměřující se na to, že když je doma alkohol a děti ho nemají dovoleno pít, byla velmi problematická. Byla zadána v negativním slova smyslu. Mnoho lidí nevědělo, jak na takovou otázku správně odpovědět. Pokud by chtěli respondenti odpovědět, že pokud je doma alkohol a opravdu ho děti nesmí pít, měli by odpovědět vždy, ve smyslu vždy toto tvrzení platí. Možná však ve výzkumu bylo několik jedinců, kteří opověděli nikdy a mysleli tím to samé. Možná se i z tohoto důvodu neshodovala odpověď mezi rodičem a dítětem. Také byl problém na straně asistentů, protože když se děti ptaly, co mají zaškrtnout v případě, že ho pít nesmí, byli tací, kteří říkali nikdy a tací, kteří říkali vždy. Pro účely výzkumu však budu brát v potaz to, že všichni odpověděli správně a nikdo si to nespletl. Dohromady budu dávat však i odpovědi, kdy rodič odpověděl nikdy a dítě vždy a opačně, tyto odpovědi nejspíše znamenají, že alkohol nesmí nikdy pít.

Ve výzkumu bylo 333 rodin (18,4 % z celkového souboru), kde se děti a rodiče shodli na tom, že pokud je doma alkohol děti ho nesmí pít, tudíž odpověděli vždy. V těchto rodinách bylo 191 dětí (57,1 %), kteří alespoň jednou v životě pili alkoholický nápoj (tabulka č. 26), z toho 22 dětí (7,2 %) uvedlo, že pili alkohol v životě více než desetkrát. K celoživotní prevalenci pití alkoholu se přiznalo 98 dívek (51,6 %) a 92 hochů (65,7 %). Na otázku, zdali v posledním roce konzumovali žáci alkohol, odpovědělo 97 dětí (29,1 %), z toho více než desetkrát užilo alkohol 10 dětí (3 %). Alespoň jednou v posledním roce konzumovalo alkohol 54 dívek (29,2 %) a 43 hochů (32,3 %).

Tabulka č. 26: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu v rodinách, kde se alkohol který je doma nesmí pít

		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	115	34,5	34,7	34,7
	3-5krát	31	9,3	9,4	48,0
	6-9krát	20	6,0	6,0	57,4
	10-19krát	11	3,3	3,3	38,1
	20-39krát	2	0,6	0,6	38,7
	40 nebo vícekrát	11	3,3	3,3	51,4
	nikdy	141	42,3	42,6	100,0
	Suma	331	99,4	100,0	
Chybějící údaj	0	2	0,6		
Suma		333	100,0		

Jak již bylo napsáno výše, odpověď kdy rodič odpověděl nikdy a dítě vždy a opačně byly dány dohromady jako zvláštní kategorie odpovědí. Odpovědi nejspíše znamenaly to stejné, ale již není možné dopátrat, zdali to znamenalo, že děti alkohol pít opravdu nesmí, nebo ho naopak pít smí. Takových rodin bylo ve výzkumu 549 (30,4 % z celkového počtu osob ve výzkumu). Celkem 313 dětí (57 %) uvedlo, že někdy v životě pily alkohol, konkrétně se jednalo o 158 dívek (53 %) a o 155 chlapců (61,8 %), (tabulka č. 27). Více než desetkrát za život pilo alkohol 47 dětí (8,6 %). V posledním roce uvedlo 191 žáků (34,8 %), že měli alespoň jednou alkoholický nápoj. V této skupině bylo 84 dívek (28,7 %) a 99 chlapců (39,9 %), (tabulka č. 27). Více, než desetkrát za poslední rok pilo alkohol 15 dětí (2,7 %). V těchto rodinách se dá předpokládat, že pohlaví má vliv na to, jak moc děti užily alkohol v posledním roce ($p=0,004$) a i za celý život ($p=0,018$).

Tabulka č. 27: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde děti nesmí pít alkohol doma - kombinace odpovědí vždy a nikdy

Celoživotní prevalence									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
Pohlaví	dívka	91	29	19	15	2	2	140	298
	chlapec	75	38	14	12	7	9	96	251
Suma		166	67	33	27	9	11	236	549
Prevalence užívání alkoholu v posledním roce									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
Pohlaví	dívka	59	16	8	0	1	0	209	293
	chlapec	61	16	8	7	2	5	149	248
Suma		120	32	16	7	3	5	358	541

Ve výzkumu byly pouze 4 rodiny (0,2 % z celkového souboru), které shodně uvedly, že alkohol se nesmí pít často (většinou). 3 děti (75 %) uvedly, že někdy v životě pili alkoholický nápoj. Jednalo se o 1 dívku (50 %) a o 2 chlapce (100 %). V posledním roce uvedli opět tři žáci, že pili nějaký alkoholický nápoj, opět se jednalo o jednu dívku a dva chlapce. Vzhledem k malému počtu respondentů se metoda chí kvadrátu nedala použít.

13 rodin uvedlo, že se alkohol nesmí pít jen občas, čili většinou se pít může. V těchto rodinách bylo 10 dětí (76,9 %), které měly někdy v životě alkoholický nápoj, bylo to 5 dívek (62,5 %) a 5 chlapců (100 %). V posledním roce konzumovalo alkohol také 10 dětí (78,9 %). Tuto odpověď uvedlo opět 5 dívek (62,5 %) a 5 chlapců (100 %). Metoda chí kvadrátu se ani zde nedala použít.

V odpovědi, že alkohol, který je doma se může pít, tedy rodič i dítě odpověděli nikdy, se shodlo 338 rodin (18,7 % z celkového souboru). Je možné, že i v tomto počtu rodin jsou rodiny, které odpovědí nikdy myslely, že se alkohol opravdu nesmí pít, to se ale již nedá zjistit. Nicméně i přes to uvedlo 212 žáků (62,7 %), že někdy v životě pili alkohol (tabulka č. 28). Jednalo se o 94 dívek (56,3 %) a o 117 chlapců (69,6 %). Během života mělo alkohol více než desetkrát 38 dětí (8,3 %), (tabulka č. 28). V posledním roce uvedlo 128 dětí (37,9 %), že měly alespoň jednou alkohol (tabulka č. 28), konkrétně se jednalo o 53 dívek (32,5 %) a o 93 chlapců (44,3 %). Více než desetkrát v posledním roce pilo alkohol 8 dětí (2,4 %), (tabulka č. 28). Metodou dobré shody se podařilo potvrdit hypotézu, že existuje vztah mezi pohlavím a pitím alkoholu ($p < 0,05$).

Tabulka č. 28: Užívání alkoholu během života a v posledním roce v rodinách, kde děti smí pít alkohol, který je doma

Celoživotní prevalence					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	93	27,5	27,7	27,7
	3-5krát	56	16,6	16,7	50,0
	6-9krát	35	10,4	10,4	63,1
	10-19krát	14	4,1	4,2	31,8
	20-39krát	5	1,5	1,5	33,3
	40 nebo vícekrát	9	2,7	2,7	52,7
	nikdy	124	36,7	36,9	100,0
	Suma	336	99,4	100,0	
Chybějící údaj	0	2	0,6		
Suma		338	100,0		
Konzumace alkoholu v posledních 12 měsících					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	82	24,3	24,8	24,8
	3-5krát	34	10,1	10,3	36,6
	6-9krát	4	1,2	1,2	38,7
	10-19krát	4	1,2	1,2	26,0
	20-39krát	1	0,3	0,3	26,3
	40 nebo vícekrát	3	0,9	0,9	37,5
	nikdy	203	60,1	61,3	100,0
	Suma	331	97,9	100,0	
Chybějící údaj	0	7	2,1		
Suma		338	100,0		

V odpovědi na otázku, zdali když je doma alkohol a děti ho nemají dovoleno pít, se neshodlo 569 rodin (31,5 % respondentů). Neshoda znamenala, že rodiče a děti odpověděli jednak rozdílně, ale zároveň ne kombinace nikdy a vždy. V těchto rodinách bylo 393 dětí

(69,1 %), které uvedly, že někdy v životě pily alkohol. Konkrétně tuto odpověď uvedlo 175 dívek (67,6 %) a 218 chlapců (73,6 %). Více než desetkrát během života ochutnalo, nebo pilo alkohol 91 dětí (16 %). V posledním roce konzumovalo alkohol 255 dětí (44,8 %), jednalo se o 114 dívek (44,4 %) a o 141 chlapců (48,6 %). Více než desetkrát v posledním roce pilo alkohol 25 dětí (4,4 %). Metoda chí kvadrátu zde nepotvrdila, že by existoval vztah mezi pohlavím a mírou užívání alkoholu v těchto rodinách ($p > 0,05$).

Z výsledků se dá vyčíst, že nejméně pily děti z rodin, kde děti nesměly nikdy pít alkohol, který byl doma (prakticky totožná čísla vycházely jak u odpovědi vždy, tak u odpovědi nikdy/vždy). Na druhé straně nejvíce pily děti z rodin, kde se většinou alkohol, který byl doma (odpověď občas) směl pít. Pokud se rodič s dítětem úplně neshodli v odpovědi, tak zde děti užívaly alkohol více než tam, kde se nikdy nesmí pít, ale méně než u odpovědi často a občas. Jinak opět více pili alkohol chlapci, než dívky. Test dobré shody potvrdil, že existuje vztah mezi tím, jak moc děti užívají alkohol a tím, zdali smějí či nesmějí pít alkohol, který je doma ($p = 0,000$).

8.3.6 Diskuze o rizicích plynoucích z konzumace alkoholu

Dotazník se ptal jak rodičů, tak dětí na to, zdali rodiče s dětmi diskutují o rizicích, která s sebou nese pití alkoholu. Opět se vyhodnocovaly spárovaná data rodiče s dítětem podle toho, zdali se v odpovědi shodli, nebo ne. Rodičů a dětí, kteří odpověděli, že se spolu na toto téma baví vždy, bylo málo. Jednalo se o pouhých 19 rodin (1,1 % celkového souboru). v těchto rodinách bylo 12 dětí (63,2 %), které uvedly, že někdy v životě měly alkohol, a 9 jedinců (47,4 %), kteří uvedli, že ho pili v posledním roce. V těchto rodinách bylo celkem 9 dívek a 10 chlapců. Co se týče celoživotní prevalence užívání alkoholu, tak celkem to uvedlo 5 dívek (55,6 %) dívek a 7 hochů (70 %). Více než 10krát pili během života 2 žáci (10,5 %). V posledním roce pilo alkohol 44,4 % dívek a 50 % chlapců. Jen jedno dítě uvedlo, že mělo v posledním roce více než 40 alkoholických nápojů (5,3 %). Vzhledem k malému počtu respondentů se pomocí chí kvadrátu nepodařilo potvrdit hypotézu, že by pohlaví mělo vliv na užívání alkoholu v rodinách, kde se o rizicích diskutuje vždy.

Ve výzkumu bylo 107 rodin (5,9 % respondentů), které se shodly na tom, že se o problematice rizik alkoholu baví často. Během života pilo alkohol 57,9 % (62) dětí a co se týkalo informace užívání alkoholu v posledním roce, tak to uvedlo 32,7 % žáků (35 osob). Chí kvadrát se v tomto případě opět nedal použít, protože nebyl dostatečný počet respondentů. Pokud bychom se podívali na rozdíly mezi dívkami a chlapci, zjistili bychom, že opět chlapci (72 %; 36 osob) pili častěji za život alkohol, než dívky (46,4 %; 26 osob). Užívání alkoholu v posledním roce uvedlo 21,8 % dívek a 46,9 % chlapců. Více než 10 nápojů během života mělo 10 dětí (9,3 %) a v posledním roce 2 žáci (1,9 %).

Nejvíce rodin uvedlo, že se o rizicích baví občas. Celkem se jednalo o 422 rodin (23,7 % z celkového počtu respondentů). V těchto rodinách uvedlo 269 dětí (63,7 %), že mělo někdy během života alkohol (tabulka č. 29). Co se týkalo prevalence užívání alkoholu v posledním roce, tak ta se týkala 136 žáků (32,2 %), (tabulka č. 29). Díky velkému počtu

respondentů v této skupině rodin, se dal použít chí kvadrát, ale pouze u celoživotní prevalence. Hodnota odpovídala pěti procentní hladině významnosti ($p < 0,026$) a tak se dá předpokládat, že existuje vztah mezi pohlavím a celoživotní prevalencí pití alkoholu v rodinách, kde se o rizicích plynoucích z konzumace alkoholu baví občas. Celkem uvedlo 58,4 % dívek (143) a 72,8 % chlapců (126), že měli alespoň jednou v životě alkohol (tabulka č. 30). V posledním roce uvedlo opět méně respondentů, že by pili nějaký alkoholický nápoj. Jednalo se pouze o 75 dívek (31,1 %) a 61 chlapců (37 %). Více než desetkrát mělo alkohol v životě 24 dětí (5,7 %) a v posledním roce 9 dětí (2,1 %).

Tabulka č. 29: Celoživotní prevalence užívání alkoholu v závislosti na pohlaví v rodinách, kde se občas baví o rizicích konzumace alkoholu

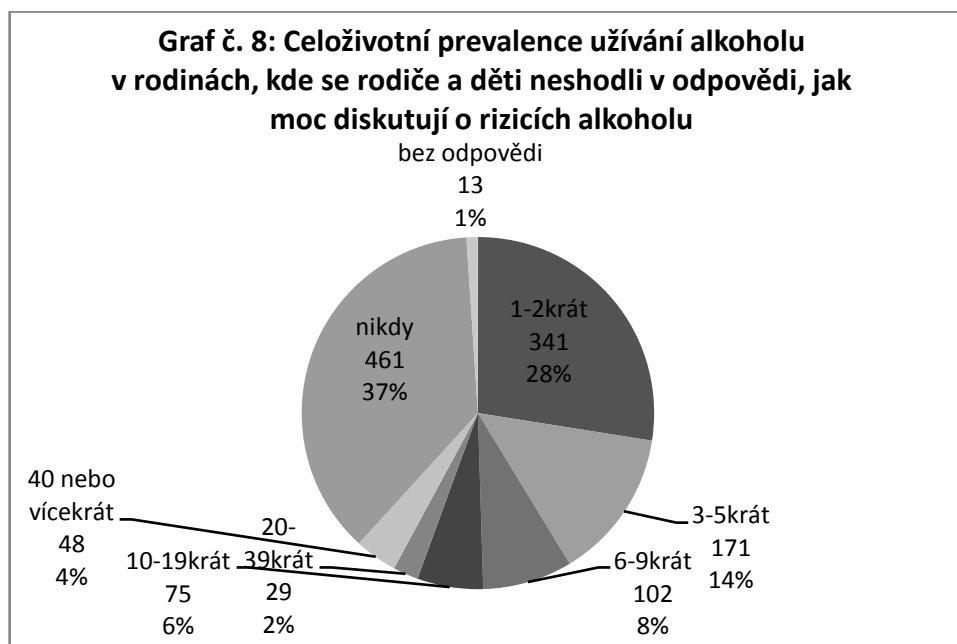
Celoživotní prevalence		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
Pohlaví	dívka	83	31	16	9	2	2	102	245
	chlapec	73	29	13	3	2	6	47	173
Suma		156	60	29	12	4	8	149	418

Tabulka č. 30: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde se jen občas baví o rizicích plynoucích z konzumace alkoholu

Celoživotní prevalence					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	156	37,0	37,3	37,3
	3-5krát	60	14,2	14,4	55,5
	6-9krát	29	6,9	6,9	64,4
	10-19krát	12	2,8	2,9	40,2
	20-39krát	4	0,9	1,0	41,1
	40 nebo vícekrát	8	1,9	1,9	57,4
	nikdy	149	35,3	35,6	100,0
	Suma	418	99,1	100,0	
Chybějící údaj	0	4	0,9		
Suma		422	100,0		
Konzumace v posledním roce					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	102	24,2	25,1	25,1
	3-5krát	20	4,7	4,9	31,5
	6-9krát	5	1,2	1,2	33,5
	10-19krát	4	0,9	1,0	26,1
	20-39krát	2	0,5	0,5	26,6
	40 nebo vícekrát	3	0,7	0,7	32,3
	nikdy	270	64,0	66,5	100,0
	Suma	406	96,2	100,0	
Chybějící údaj	0	16	3,8		
Suma		422	100,0		

Nejméně rodin uvedlo, že se nikdy o rizicích plynoucích z užívání alkoholu nebavili. Jednalo se o 18 rodin (1 % z celkového souboru). V těchto rodinách uvedlo 12 dětí (66,7 %), že mělo někdy v životě alkohol a 9 dětí (50 %) uvedlo, že ho pilo v posledním roce. Na statistickou metodu v této skupině rodin opět bylo velmi málo respondentů. Pokud bychom se zaměřili na rozdíly mezi chlapci a dívkami, zjistilo by se, že celoživotní prevalenci uvedlo 5 dívek (71,4 %) a 7 chlapců (63,6 %). Čísla týkající se pití alkoholu v posledním roce byla o něco menší, konkrétně uvedly 4 dívky (57,1 %) a 5 chlapců (45,5 %), že konzumovali během posledního roku alkohol. V životě pily více jak 10 alkoholických nápojů 4 děti (22,2 %). V posledním roce to bylo u jednoho dítěte (5,6 %).

Zajímavé bylo také podívat se na to, jak to je v rodinách, kde se rodiče a děti neshodli v odpovědi na otázku týkající se rizik plynoucích z konzumace alkoholu. Takových rodin bylo 1 240 (68,7 % respondentů). V těchto rodinách uvedlo 766 dětí (61,8 %), že pilo alespoň jednou v životě alkoholický nápoj (graf č. 8). V posledním roce ho pilo 487 žáků (39,3 %). Vzhledem k velkému počtu respondentů se dala použít metoda chí kvadrátu. Dle výsledků ($p < 0,001$) se dá usuzovat, že pohlaví má vliv na pití alkoholu a to jak během života, tak i v posledním roce. Během života uvedlo 352 dívek (58 %) a 413 chlapců (66,8 %), že měli alespoň jednou alkohol. V posledním roce uvedlo konzumaci alkoholu 216 dívek (36,2 %) a 270 chlapců (44,3 %). Více jak desetkrát pilo alkohol během života 152 dětí (12,3 %) a v posledním roce 45 dětí (3,6 %).

Z dat opět vyplynulo, že více pijí chlapci než dívky. Pokud bychom se ale podívali na výsledky toho, zdali má nějaký výrazný vliv na užívání alkoholu to, jak moc často se rodiče baví s dětmi o rizicích alkoholu, zjistili bychom, že rozdíly nejsou velké. Nejméně pily děti z rodin, kde se rodiče s dětmi o tomto tématu bavili často, ale ne pořád. Toto potvrdila

i statistická metoda chí kvadrát, která potvrdila, že nezáleží na tom, jak moc často rodiče hovoří s dětmi na téma rizik plynoucích z pití alkoholu ($p > 0,05$).

8.3.7 Diskuze o rizicích plynoucích z užívání drog

Dotazník se kromě diskuze zaměřené na rizika užívání alkoholu ptal i na to, zdali rodiče diskutují o rizicích plynoucích z užívání drog. Tato otázka patří do kategorie diskuze o problémech.

Ve výzkumu bylo pouze 19 rodin (1,1 % z celkového souboru), kde se rodiče s dětmi vždy bavili o rizicích plynoucích z užívání drog. V těchto rodinách uvedlo celoživotní prevalenci pití alkoholu 12 dětí (63,2 %), (tabulka č. 31), jednalo se o 5 dívek (55,6 %) a o 7 hochů (70 %). Během života pily alkohol více než 10krát 4 děti (21,1 %). V posledním roce konzumovalo alkohol 52,6 % dětí (10), z toho 44,4 % byly dívky (4) a 60 % chlapci (6). Více než desetkrát v posledním roce pil pouze jeden člověk (5,3 %). Statisticky se nepodařilo prokázat, že by existoval vztah mezi pohlavím a pitím alkoholu v těchto rodinách.

Odpověď často uvedlo 105 rodin (5,8 % z celkového počtu). V těchto rodinách pilo někdy za život 68 dětí (64,8 %). V posledním roce pilo alkohol 40 dětí (38,1 %), (tabulka č. 31). Co se týkalo genderového rozdělení, tak během života pilo alkohol 31 dívek (57,4 %) a 37 chlapců (74 %). V posledním roce uvedlo méně dětí, že pilo alkoholický nápoj. Konkrétně se jednalo o 14 dívek (26,9 %) a o 26 chlapců (53,1 %). Více než desetkrát pilo alkohol během života 13 dětí (12,4 %), v posledním roce to bylo jen u jednoho žáka (1 %). Statisticky se nepodařilo prokázat, že by existoval vztah mezi pohlavím a množstvím užívání alkoholu v těchto rodinách.

O rizicích plynoucích z užívání drog se občas bavilo 335 rodin (18,5 % rodin ze souboru). V těchto rodinách bylo 213 dětí (63,6 %), které někdy v životě pily alkohol (tabulka č. 31). Jednalo se o 111 dívek (59,7 %) a o 102 chlapců (70,3 %). Více než 10 krát v životě pilo alkohol 25 dětí (7,5 %). V posledním roce pilo alkohol 107 dětí (31,9 %). Konkrétně to bylo 55 dívek (30,4 %) a 52 hochů (36,9 %). V posledním roce se jen 6 dětí (1,8 %) přiznalo k tomu, že pily alkohol více než desetkrát. Metoda chí kvadrát nepotvrdila, že by existoval vztah mezi pohlavím a užíváním alkoholu v těchto rodinách.

Ve výzkumu bylo 26 rodin (1,4 % z celkového souboru), kde se rodiče a děti shodli na tom, že se na téma rizik plynoucích z užívání drog nebaví nikdy. V těchto rodinách bylo 17 dětí (65,4 %), které uvedly, že měly někdy v životě alkohol (tabulka č. 31). Konkrétně se jednalo o 10 dívek (66,7 %) a o 7 chlapců (63,6 %). Desetkrát a vícekrát pilo během života alkohol 5 dětí (19,2 %). V posledním roce pilo alkohol 11 dětí (42,3 %). Z genderového hlediska se jednalo o 6 dívek (40 %) a o 5 chlapců (50 %). Vzhledem k malému počtu respondentů se chí kvadrát nemohl použít.

Ve výzkumu bylo 1321 rodin (73,1 %), kde se děti a rodiče neshodli v odpovědi. V těchto rodinách bylo 811 dětí (61,4 %), které někdy v životě pily alkohol (tabulka č. 31). Jednalo se o 374 dívek (56,7 %) a o 436 chlapců (67,5 %). Více než desetkrát v životě mělo alkohol 145 dětí (11 %). Během posledního roku pilo alkohol 508 dětí (38,5 %). Mezi

dívkami a chlapci to bylo následovně: v posledním roce pilo alkohol 232 dívek (35,6 %) a 275 chlapců (43,3 %). Desetkrát a vícekrát v posledním roce pilo alkohol 50 dětí (3,8 %). Statisticky by se dalo říci, že existuje vztah mezi pohlavím a tím, jak moc děti pijí alkohol, pokud jsou z rodin, kde není jasné, jak moc často se diskutuje na téma rizik plynoucích z užívání drog ($p < 0,002$).

Z výsledků vyplývá, že chlapci pili alkohol více, než dívky. Nedá se však jednoznačně určit, ve kterých rodinách pijí děti nejméně. Jak celoživotní prevalence, tak i prevalence pití alkoholu v posledním roce byla velmi podobná u všech typů rodin. Statistická metoda chí kvadrát potvrdila to, že neexistuje vztah mezi tím, jak moc často se rodiče baví s dětmi o rizicích plynoucích z užívání drog a tím, jak moc děti pijí alkohol.

Tabulka č. 31: Celoživotní prevalence užívání alkoholu v závislost na to, jak moc rodiče s dětmi mluví o rizicích užívání drog

Diskuze o rizicích drog pořád					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	4	21,1	21,1	21,1
	3-5krát	2	10,5	10,5	47,4
	6-9krát	2	10,5	10,5	63,2
	10-19krát	2	10,5	10,5	31,6
	20-39krát	1	5,3	5,3	36,8
	40 nebo vícekrát	1	5,3	5,3	52,6
	nikdy	7	36,8	36,8	100,0
	Suma	19	100,0	100,0	
Diskuze o rizicích drog často					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	29	27,6	27,9	27,9
	3-5krát	17	16,2	16,3	54,8
	6-9krát	9	8,6	8,7	65,4
	10-19krát	9	8,6	8,7	36,5
	20-39krát	2	1,9	1,9	38,5
	40 nebo vícekrát	2	1,9	1,9	56,7
	nikdy	36	34,3	34,6	100,0
	Suma	104	99,0	100,0	
Chybějící údaje	0	1	1,0		
Suma		105	100,0		
Diskuze o rizicích drog občas					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	125	37,3	37,8	37,8
	3-5krát	38	11,3	11,5	54,4
	6-9krát	25	7,5	7,6	64,4
	10-19krát	11	3,3	3,3	41,1
	20-39krát	6	1,8	1,8	42,9

	40 nebo vícekrát	8	2,4	2,4	56,8
	nikdy	118	35,2	35,6	100,0
	Suma	331	98,8	100,0	
Chybějící údaje	0	4	1,2		
Suma		335	100,0		
Diskuze o rizicích drog nikdy					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	8	30,8	30,8	30,8
	3-5krát	2	7,7	7,7	53,8
	6-9krát	2	7,7	7,7	65,4
	10-19krát	3	11,5	11,5	42,3
	20-39krát	1	3,8	3,8	46,2
	40 nebo vícekrát	1	3,8	3,8	57,7
	nikdy	9	34,6	34,6	100,0
	Suma	26	100,0	100,0	
Diskuze o rizicích drog neshoda v odpovědích					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	374	28,3	28,6	28,6
	3-5krát	189	14,3	14,4	50,2
	6-9krát	103	7,8	7,9	62,0
	10-19krát	69	5,2	5,3	33,9
	20-39krát	25	1,9	1,9	35,8
	40 nebo vícekrát	51	3,9	3,9	54,1
	nikdy	497	37,6	38,0	100,0
	Suma	1308	99,0	100,0	
Chybějící údaje	0	13	1,0		
Suma		1321	100,0		

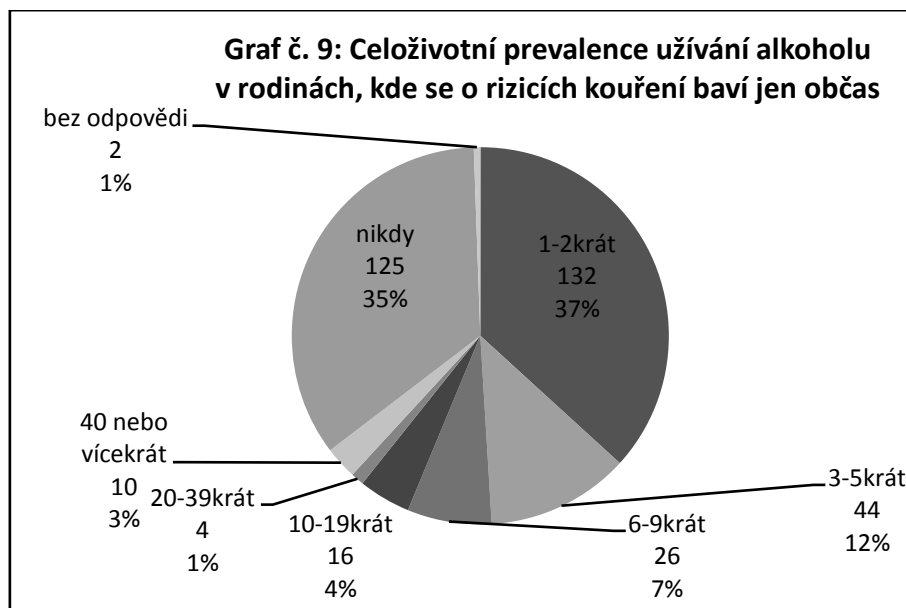
8.3.8 Diskuze o rizicích plynoucích z kouření

Dotazník se ptal jak rodičů, tak dětí na to, zdali se spolu baví na téma rizik plynoucích z kouření. Ve vzorku 1 806 respondentů bylo pouze 19 rodin (1 % z celkového počtu respondentů), ve kterých se o rizicích plynoucích z kouření, bavili rodiče s dětmi pořád. V těchto rodinách bylo 11 dětí (57,9 %), které během života pily alkoholický nápoj, konkrétně se jednalo o 5 dívek (50 %) a 6 chlapců (66,7 %). Desetkrát a vícekrát v životě pily alkohol 2 děti (10,5 %). Během posledních 12 měsíců pilo alkohol 9 dětí (47,4 %), z nich byly 3 dívky (30 %) a 6 bylo chlapců (66,7 %). Jen jedno dítě uvedlo, že v posledním roce pilo alkohol 40krát a vícekrát. Vzhledem k malému počtu respondentů v této skupině rodin se nedalo určit, zdali má pohlaví dítěte vliv na to, jak moc dítě pije alkohol.

Celkem 146 rodin (8,1 % z celkového souboru) uvedlo, že se rodiče s dětmi často baví o rizicích kouření. V těchto rodinách bylo 90 dětí (61,6 %) uvedlo, že někdy v životě pily alkohol. Z tohoto počtu se jednalo o 41 dívek (55,4 %) a o 49 chlapců (69 %). Během života pilo alkohol 10 a vícekrát 13 dětí (8,9 %). V posledním roce uvedlo 50 dětí (43,2 %), že pilo alkohol. Jednalo se konkrétně o 17 dívek (23,9 %) a o 33 chlapců (46,5 %). V posledním roce se také našly dvě osoby, které pily alkohol 10 a vícekrát. Dle statistické metody chí kvadrát se dá předpokládat, že existuje vztah mezi pohlavím a pitím alkoholu co se týče celoživotní prevalence. Možná má vliv takovéto rodiny na užívání v posledních 12 měsících ($p=0,03$).

Ve výzkumu bylo 359 rodin (19,9 % z celkového počtu rodin), ve kterých se rodiče i děti shodli na tom, že se občas baví o rizicích plynoucích z kouření. V těchto rodinách bylo 232 dětí (64,6 %), které někdy v životě pily alkohol (graf č. 9), konkrétně se jednalo o 41 dívek (55,4 %) a o 49 chlapců (69 %). Během života pilo 10 a vícekrát alkohol 30 dětí (8,4 %). V posledním roce konzumovalo alkohol 120 dětí (33,4 %). V posledním roce tedy pilo alkohol 17 dívek (23,9 %) a 33 chlapců (46,5 %). Desetkrát a vícekrát pilo alkohol v posledním roce 6 dětí (1,7 %). Test dobré shody potvrdil, že existuje vztah mezi pohlavím a konzumací alkoholu (během života) v těchto rodinách ($p=0,033$).

O rizicích plynoucích z kouření se vůbec nemluvalo ve 14 rodinách (0,8 % rodin). 10 dětí (52,6 %) uvedlo, že někdy v životě pily alkoholický nápoj. Konkrétně se jednalo o 4 dívky (57,1 %) a o 6 chlapců (85,7 %). Více jak desetkrát konzumovaly alkohol 3 děti (21,4 %). V posledním roce uvedlo 8 žáků (57,1 %), že pili alespoň jednou alkoholický nápoj. Z genderového hlediska to uvedlo 57,1 % dívek a 57,1 % hochů. Jen jedno dítě zaškrtnulo, že v posledním roce pilo desetkrát a vícekrát alkoholický nápoj. Vzhledem k malému počtu jedinců v této skupině rodin se nedalo statisticky zjistit, zdali má pohlaví dětí vliv na to, jak moc děti pijí alkohol.

V odpovědi na otázku rizik plynoucích z kouření se neshodlo 1 268 rodin (70,2 % celkového počtu rodin). V této kategorii rodin bylo 778 dětí (61,4 %), že někdy v životě pily alkohol. V těchto rodinách bylo 357 dívek (56,8 %) a 420 chlapců (67,4 %), kteří uvedli, že někdy pili alkoholický nápoj (tabulka č. 32). Co se týkalo konzumace alkoholu deset a vícekrát během života, tak to uvedlo 144 dětí (11,4 %). Prevalence užívání alkoholu v posledních dvanácti měsících byla opět nižší. Konkrétně to uvedlo 489 dětí (38,6 %), z toho bylo 225 dívek (36,3 %) a 263 chlapců (43 %), (tabulka č. 32). Desetkrát a vícekrát konzumovalo alkohol v posledním roce 48 dětí (3,8 %). Test dobré shody ($p < 0,021$) potvrdil, že existuje vztah mezi pohlavím a užíváním alkoholu v rodinách,

kde se rodič s dítětem neshodli v odpovědi na otázku rizik, která s sebou nese kouření. Z dat opět vyplývá, že chlapci pijí alkohol více, než dívky. Dalo by se říci, že nejméně pijí alkohol děti z rodin, kde se nikdy nebaví o rizicích kouření, dále v rodinách, kdy se prakticky pořád baví o rizicích kouření. Na druhé straně nejvíce pily alkohol děti z rodin, kde se rodiče s dětmi o rizicích kouření bavili jen občas. Statisticky se však nedá potvrdit, že by to, jak často rodiče s dětmi diskutují o rizicích kouření, mělo vliv na užívání alkoholu ($p > 0,05$).

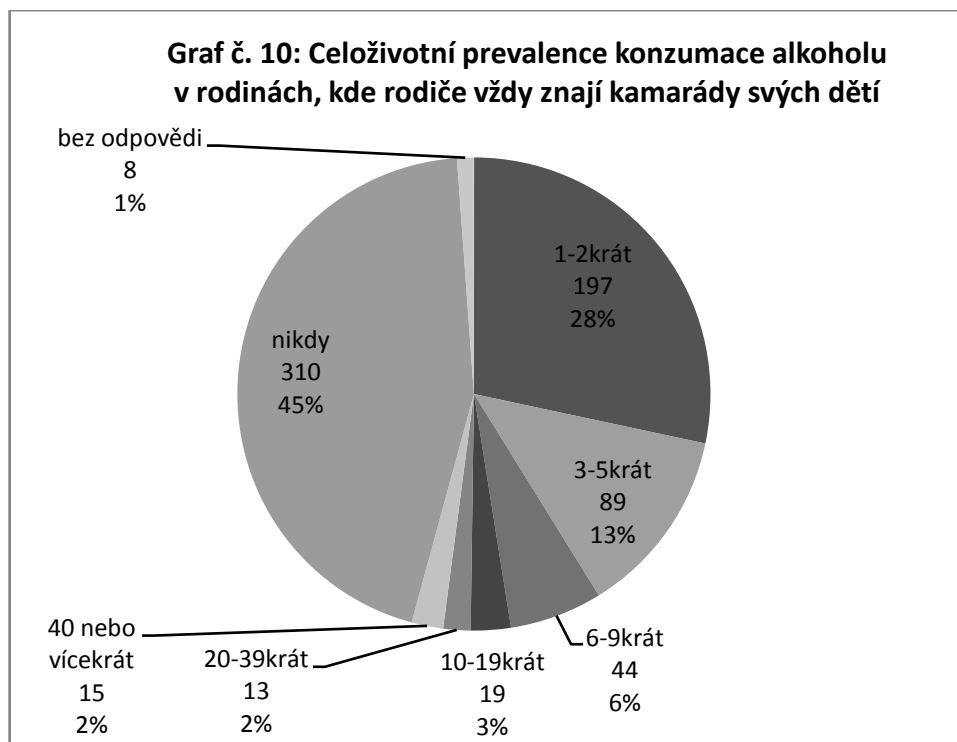
Tabulka č. 32: Užívání alkoholu během života a v posledním roce v rodinách, kde se rodič s dítětem neshodli na tom, jak často diskutují o rizicích kouření ve vztahu k pohlaví

Celoživotní prevalence									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
Pohlaví	dívka	174	78	47	29	14	15	271	628
	chlapec	183	102	50	39	14	32	203	623
Suma		357	180	97	68	28	47	474	1251
Užívání alkoholu v posledním roce									
		1-2krát	3-5krát	6-9krát	10-19krát	20-39krát	40 nebo vícekrát	nikdy	Suma
Pohlaví	dívka	149	43	19	11	2	1	395	620
	chlapec	150	54	26	18	8	7	349	612
Suma		299	97	45	29	10	8	744	1232

8.3.9 Jak moc rodiče znají kamarády svých dětí

Dotazník také v rámci diskuze o problémech zkoumal, zdali rodiče znají kamarády, se kterými se dítě stýká. Rodiny, kde rodiče vždy znají kamarády svého dítěte zapojeného do projektu Unplugged bylo 695 (38,5 % z celkového počtu respondentů). V těchto rodinách někdy v životě pilo alkohol 377 dětí (54,2 %), (graf č. 10). Jednalo se o 215 dívek (50,6 %) a o 162 chlapců (61,8 %). Více než desetkrát v životě pilo alkohol 47 dětí (6,8 %). V posledním roce pilo alkohol 221 dětí (31,8 %). Pokud bychom se zaměřili na genderové rozdělení, tak prevalenci konzumace alkoholu v posledním roce uvedlo 119 dívek (28,3 %) a 102 chlapců (39,2 %). Více než 10krát pilo v posledním roce alkohol 17 dětí (2,4 %). Po použití chí kvadrátu se zjistilo, že pohlaví má vliv na užívání alkoholu někdy během života ($p=0,001$) a i v posledním roce ($p=0,023$).

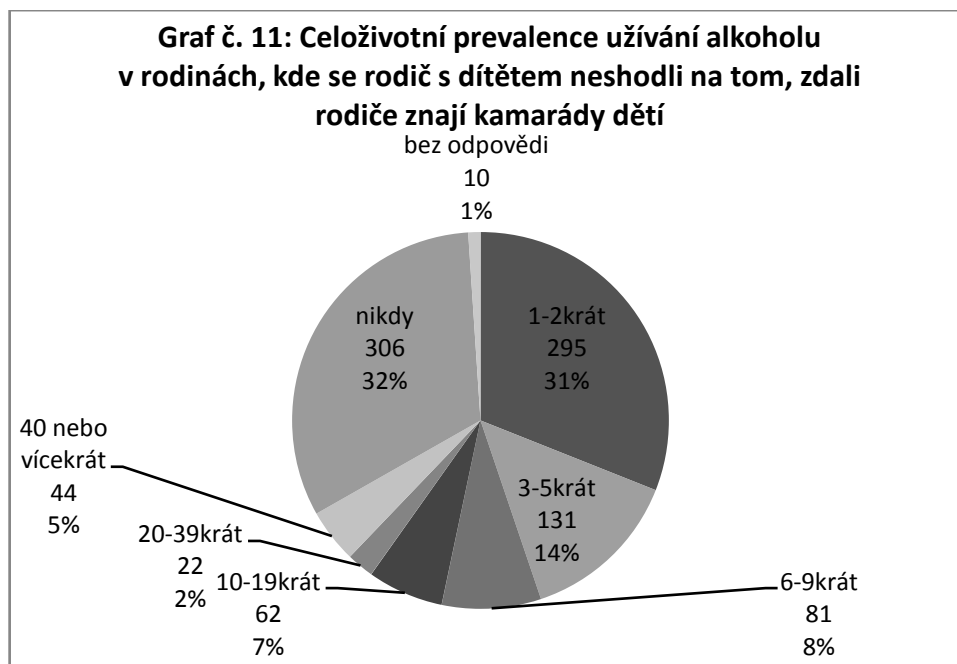
Ve výzkumu bylo 142 rodin (7,9 % z celkového počtu rodin), kde rodiče často (většinou) znají kamarády dítěte. V těchto rodinách uvedlo 94 dětí (66,2 %), že někdy v životě pily alkoholický nápoj. Genderové rozdělení bylo následující: alkohol někdy pilo 31 dívek (54,4 %) a 57 chlapců (77 %). Více než desetkrát za život pilo alkohol 16 dětí (11,3 %). V posledním roce se k pití alkoholu přiznalo 57 dětí (40,1 %), z toho 22 dívek (33,3 %) a 35 chlapců (47,9 %). Více než 10 krát v posledním roce pily alkohol 4 děti (2,8 %). I v tomto případě se dá předpokládat, že v těchto rodinách má pohlaví dětí vliv na užívání alkoholu ($p<0,05$).

Rodičů, kteří znají kamarády dítěte jen občas, bylo pouze 16 (0,9 % z celkového souboru). v těchto rodinách bylo 15 dětí (93,8 %), kteří někdy v životě pili alkohol. Konkrétně se jednalo o 6 dívek (100 %) a o 9 chlapců (90 %). Více než desetkrát mělo alkohol pouze jedno dítě (6,3 %). V posledním roce se ke konzumaci alkoholu přihlásilo 9 dětí (56,3 %), z toho 3 dívky (50 %) a 6 chlapců (60 %). Žádné dítě neuvedlo, že by v posledním roce pilo alkohol desetkrát a více. Díky malému vzorku se technika chí kvadrát nedala použít.

Ve výzkumu byly jen dvě rodiny (0,1 % ze souboru), kde rodiče neznají kamarády svých dětí. Jednalo se o jednu dívku a jednoho chlapce a ani jeden z nich nikdy nepil alkohol. Rodiče možná neznají kamarády svých dětí proto, že žádné kamarády nemají.

V odpovědi na otázku, zdali rodiče znají kamarády svého dítěte, se neshodlo 951 rodin (52,7 % z celkového počtu respondentů). V těchto rodinách se k celoživotní prevalenci pití alkoholu přiznalo 635 dětí (66,8 %), (graf č. 11), z toho 273 dívek (64,4 %) a 361 chlapců (70,1 %). Více než desetkrát v životě pilo alkohol 128 dětí (13,5 %). 389 dětí (40,9 %) uvedlo, že během posledního roku někdy měly alkohol. Z genderového hlediska se jednalo o 167 dívek (40,2 %) a o 221 chlapců (44,1 %). Více než 10krát mělo alkoholický nápoj v posledním roce 37 žáků (3,9 %). Dá se předpokládat, že pohlaví má v těchto rodinách vliv na to, jak moc děti pijí alkohol a to jak v posledním roce ($p=0,036$), tak i během života ($p=0,028$).

Z těchto dat se dá vyčíst, že více pijí alkohol chlapci než dívky, bez rozdílu toho, jak moc rodiče znají kamarády svých dětí. Obecně by se dalo říci, že pohlaví má vliv na to, jak v jednotlivých rodinách budou děti pít alkohol. Nejméně pily alkohol děti z rodin, kde se rodiče zajímali o to, s kým se dítě kamarádí a znali jejich kamarády. Naopak nejvíce se alkohol pil v rodinách, kde rodiče znali kamarády svých dětí velmi málo. V rodinách, kde se rodiče s dětmi neshodli v odpovědi, se alkohol pil více, než když se rodič s dítětem shodli a odpověď byla vždy a často. Pomocí testu dobré shody se podařilo potvrdit, že existuje vztah mezi tím, kolikrát děti užily alkohol a tím, jak moc dobře znají rodiče kamarády svých dětí ($p=0,000$).

8.3.10 Jak moc rodiče znají rodiče kamarádů

Dotazník se ptal jak rodičů, tak i dětí na to, zdali se rodiče znají s rodiči kamarádů svých dětí. Odpověď, že vždy znají rodiče kamarádů svých dětí, uvedlo celkem 121 rodin (6,7 % z celkového souboru). V těchto rodinách bylo 57 dětí (47,1 %), které někdy v životě pily alkohol (tabulka č. 33). Z tohoto počtu dětí bylo 30 dívek (44,8 %) a 27 chlapců (50,9 %). Více než desetkrát za život pilo alkohol 11 dětí (9,1 %). Během posledních dvanácti měsíců uvedlo 33 dětí (27,3 %), že pilo alkohol, jednalo se o 15 dívek (22,7 %) a o 18 chlapců (34,6 %). Z nich 4 žáci (3,3 %) uvedli, že pili alkohol více než desetkrát. Statisticky se nepodařilo prokázat, že by existoval vztah mezi pohlavím a užíváním alkoholu v těchto rodinách.

Rodin, kde rodiče často znají rodiče kamarádů svých dětí, bylo 195 (10,8 % z celkového souboru). v těchto rodinách během života pilo alkohol 130 dětí (66,7 %), (tabulka č. 33), v posledním roce to bylo 77 dětí (39,5 %). Co se týče genderového rozdělení, tak celoživotní prevalenci uvedlo 61 dívek (60,4 %) a 69 chlapců (74,2 %). Prevalenci

konzumace alkoholu v posledních 12 měsících uvedlo 32 dívek (32,3 %) a 45 chlapců (50,6 %). Desetkrát a vícekrát pilo alkohol během života 20 dětí (10,3 %) a v posledním roce 6 dětí (3,1 %). Opět se nedalo statisticky prokázat, že by existoval vztah mezi pohlavím a užíváním alkoholu v těchto rodinách.

315 rodin (17,4 % respondentů) uvedlo, že občas se rodiče znají s rodiči kamarádů dětí. V těchto rodinách uvedlo 207 (65,7 %) dětí, že někdy v životě konzumovaly alkohol (tabulka č. 33). Co se týče nadměrného užívání v daném věku dětí, tedy desetkrát za život a vícekrát, tak to uvedlo 33 žáků (10,5 %). Během posledních dvanácti měsíců pilo alkohol 122 dětí (38,7 %), z toho desetkrát a vícekrát pilo 8 dětí (2,5 %). Celoživotní prevalenci pití alkoholu uvedlo 105 dívek (64,4 %) a 102 chlapců (68,9 %), kdežto prevalenci v posledním roce uvedlo pouze 56 dívek (35 %) a 66 chlapců (45,5 %). Statisticky se nepodařilo prokázat, že by pohlaví mělo vliv na to, jak moc děti pijí alkohol ($p > 0,09$).

Pouze 23 rodin (1,3 % z celkového souboru) se shodlo na tom, že rodiče neznají rodiče kamarádů svých dětí. Pouze 10 dětí (43,5 %) uvedlo, že někdy pily alkohol (tabulka č. 33). Konkrétně se jednalo o 5 dívek (45,5 %) a o 5 chlapců (41,7 %). V posledním roce uvedlo 7 žáků (30,4 %), že měli alespoň jednou alkoholický nápoj. Z genderového hlediska se jednalo o 4 dívky (40 %) a o 3 chlapce (25 %). Co se týkalo pití v četnosti desetkrát a vícekrát během života, tak k tomu se přiznala jen 1 osoba. Vzhledem k malému počtu respondentů se statistická metoda nedala použít.

I v této otázce bylo nejvíce rodin, kde se rodiče neshodli v odpovědi s dítětem. Takových rodin bylo 1 152 (63,8 %). Rodiny měly 717 dětí (62,2 %), které uvedly, že měly někdy v životě alkohol (tabulka č. 33). V posledním roce uvedlo 437 dětí (37,9 %), že pilo alespoň jednou alkoholický nápoj. Více než desetkrát během života pilo alkohol 127 osob (11 %) a v posledním roce to bylo u 40 dětí (3,5 %). Genderové rozdělení bylo následovné: celoživotní prevalenci uvedlo 330 dívek (56,7 %) a 386 hochů (69,4 %), konzumaci alkoholu v posledním roce uvedlo 204 dívek (35,6 %) a 232 chlapců (42,4 %). Vzhledem k vysokému počtu respondentů v této skupině rodin, se dá předpokládat, že existuje vztah mezi pohlavím a tím, jak děti pijí alkohol ($p < 0,004$).

Z dat vyplývá, že opět více pijí v průměru chlapci, než dívky. Nejméně pili alkohol děti z rodin, kde rodiče neznají rodiče kamarádů, to mohlo být způsobeno malým vzorkem v této skupině nebo také tím, že děti nemají kamarády a tak se rodiče nemají s kým znát. Dále užívají alkohol málo také děti z rodin, kde se rodiče znají vždy s rodiči kamarádů svých dětí. Nejvíce pily děti z rodin, kde rodiče znali rodiče kamarádů jen často a občas. Statisticky bylo dokázáno, že existuje vztah mezi tím, jak moc rodiče znají rodiče kamarádů svých dětí a tím, jak moc děti užívají alkohol. Chí kvadrát potvrdil vztah jak v celoživotní prevalenci ($p = 0,000$), tak i v prevalenci pití alkoholu v posledním roce ($p = 0,022$).

Tabulka č. 33: Celoživotní prevalencežívání alkoholu v závislosti na tom, jak moc rodiče znají rodiče kamarádů svých dětí

Vždy					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	31	25,6	25,8	25,8
	3-5krát	11	9,1	9,2	40,8
	6-9krát	4	3,3	3,3	47,5
	10-19krát	3	2,5	2,5	28,3
	20-39krát	4	3,3	3,3	31,7
	40 nebo vícekrát	4	3,3	3,3	44,2
	nikdy	63	52,1	52,5	100,0
	Suma	120	99,2	100,0	
Chybějící údaje	0	1	0,8		
Suma		121	100,0		
Často					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	64	32,8	33,0	33,0
	3-5krát	31	15,9	16,0	55,7
	6-9krát	15	7,7	7,7	67,0
	10-19krát	7	3,6	3,6	36,6
	20-39krát	6	3,1	3,1	39,7
	40 nebo vícekrát	7	3,6	3,6	59,3
	nikdy	64	32,8	33,0	100,0
	Suma	194	99,5	100,0	
Chybějící údaje	0	1	0,5		
Suma		195	100,0		
Občas					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	95	30,2	30,4	30,4
	3-5krát	50	15,9	16,0	53,5

	6-9krát	29	9,2	9,3	66,3
	10-19krát	19	6,0	6,1	36,5
	20-39krát	3	1,0	1,0	37,5
	40 nebo vícekrát	11	3,5	3,5	57,1
	nikdy	105	33,3	33,7	100,0
	Suma	312	99,0	100,0	
Chybějící údaje	0	3	1,0		
Suma		315	100,0		
Nikdy					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	4	17,4	17,4	17,4
	3-5krát	2	8,7	8,7	26,1
	6-9krát	3	13,0	13,0	43,5
	40 nebo vícekrát	1	4,3	4,3	30,4
	nikdy	13	56,5	56,5	100,0
	Suma	23	100,0	100,0	
Neshoda v odpovědi					
		Počet	Procenta	Validní procenta	Kumulativní procenta
Platné odpovědi	1-2krát	346	30,0	30,4	30,4
	3-5krát	154	13,4	13,5	51,5
	6-9krát	90	7,8	7,9	62,9
	10-19krát	65	5,6	5,7	36,1
	20-39krát	22	1,9	1,9	38,0
	40 nebo vícekrát	40	3,5	3,5	55,0
	nikdy	422	36,6	37,1	100,0
	Suma	1139	98,9	100,0	
Chybějící údaje	0	13	1,1		
Suma		1152	100,0		

8.4 Diskuze o problémech dětí

Vzhledem k velkému počtu otázek týkajících se tohoto tématu byla data dávána dohromady. Zjišťovalo se, zdali se rodiče s dětmi baví o problémech, které dítě má spíše často nebo prakticky nikdy. Zkoumaly se spárované odpovědi rodiče s dítětem a to pokud dítě odpovědělo, že se o tématech baví pořád, často nebo občas a rodič odpověděl stejně tak a poté byla druhá kategorie, kdy se rodiče s dětmi na daná témata nebaví nikdy. Odpověď nikdy mohl dát buď rodič, nebo dítě, nebo oba dva. Dotazník se ptal, zdali, a jak moc se rodiče s dětmi baví o školním prospěchu; o osobách, se kterými se dítě setkává; o pozdějších příchodech domů; o oblečení; o užívání internetu; o sledování TV; o domácích pracích; o pití alkoholu; o kouření; o kouření marihuany; o užívání mobilního telefonu; o sexuálním chování; o penězích, které dítě utratí, pokud s těmito tvrzeními má dítě nějaký problém.

Ve výzkumu bylo pouze 57 rodin, kde děti měly problém se všemi výše uvedenými otázkami a diskutovaly s rodiči o všech těchto věcech. Děti z těchto rodin během života pily alkohol v 68,4 % (39 osob) případů, (tabulka č. 34).

Ve výzkumu bylo také několik rodin, ve kterých se nikdy nedisktuje ani o jednom tématu. Tato otázka byla vyhodnocená tak, že buď rodič, nebo dítě, nebo oba odpověděli na všechny otázky nikdy. Celkem takových rodin bylo pouze 6 (0,3 %). 5 dětí (83,3 %) z těchto rodin pilo někdy v životě alkohol (tabulka č. 34).

Většina rodin však diskutovala jen o některých tématech. Takových rodin bylo 1 743 (96,5 %). Během života mělo alkoholický nápoj 1 077 dětí (61,8 %) z těchto rodin (tabulka č. 34)

Kolik rodin disktuje o jakých konkrétních tématech, bude psáno dále.

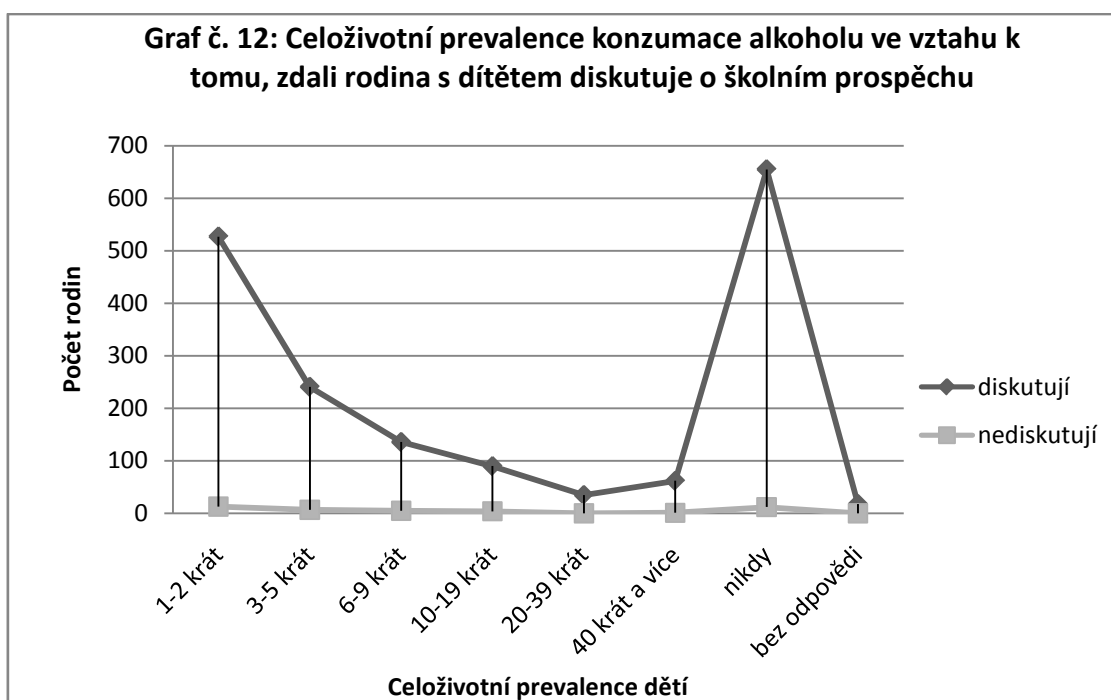
Tabulka č. 34: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jaká témata se v rodině řeší

	1-2 krát	3-5 krát	6-9 krát	10-19 krát	20-39 krát	40 krát a více	nikdy	chybějící údaj	Suma
baví se o všech tématech	15	6	5	7	2	4	16	2	57
nebaví se o všech tématech	1	2	1	1	0	0	1	0	6
baví se jen o některých tématech	524	240	135	86	33	59	650	16	1743

8.4.1 Diskutování o školním prospěchu

Téměř všechny rodiny nějakým způsobem diskutují s dětmi o školním prospěchu, konkrétně se jednalo o 1 764 rodin (97,7 %). V těchto rodinách bylo 903 dívek a 841 hochů, z nich 518 dívek (57,4 %) a 572 hochů (68 %) uvedlo, že někdy v životě (celoživotní prevalence pití alkoholu dětí zobrazuje graf č. 12) pili alkoholický nápoj. Během posledních 12 měsíců konzumovalo alkohol 658 dětí (37,2 %).

O školním prospěchu se nediskutuje ve 42 rodinách (2,3 %). Někdy v životě pilo alkohol 30 dětí (71,4 %). V posledním roce to bylo 20 dětí (47,6 %). Rozdělení četností celoživotní prevalence podle toho, zdali se rodina o prospěchu baví nebo ne zobrazuje graf č. 12.

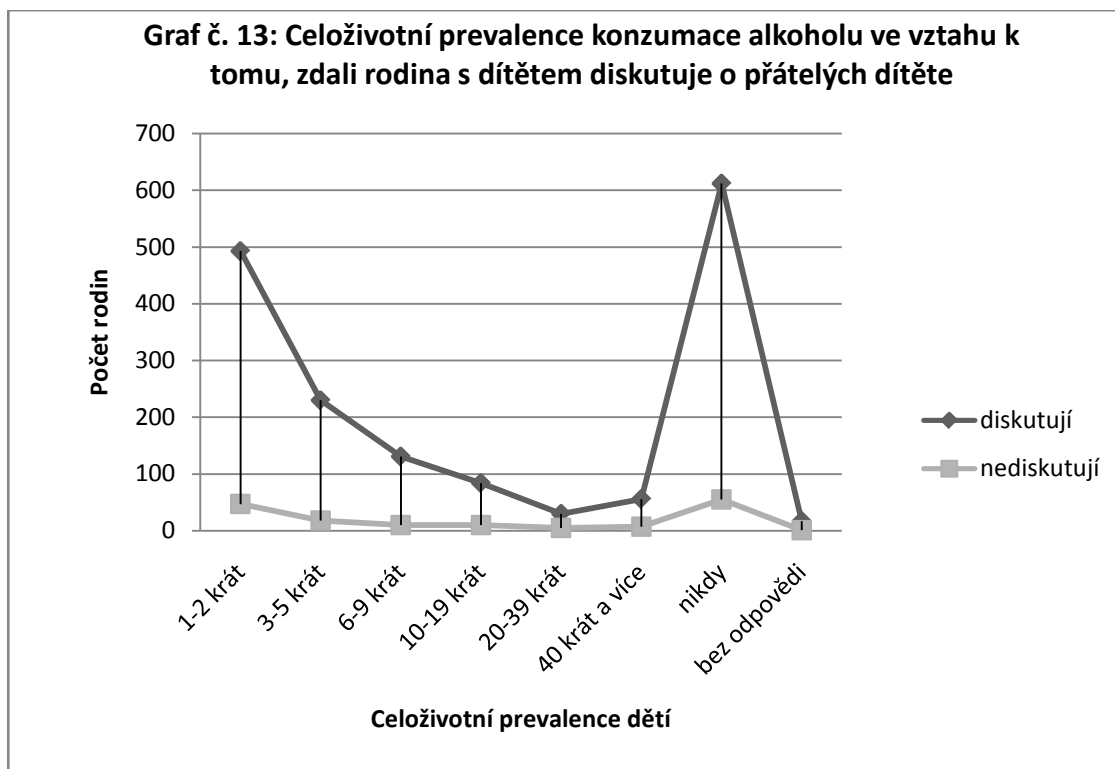

Ve většině rodin se o školním prospěchu mluví. Statisticky se nedalo prokázat, že by existoval vztah mezi tím, jestli se rodina o prospěchu baví nebo ne a tím, jak moc děti pily v životě alkohol ($p=0,314$). Z dat vyplývá, že více pijí hoši než dívky. Méně pily děti z rodin, kde se rodiče s dětmi bavili o prospěchu. Nebyl prokázán ani statisticky významný rozdíl mezi pohlavím a tím, jak se v rodinách řeší prospěch ($p=0,492$).

8.4.2 Diskutování o přátelích, se kterými se děti stýkají

Pokud děti měly kamarády a stýkaly se s nimi, měly možnost odpovědět, zdali a v jaké míře se s rodiči na toto téma baví. Ve výzkumu bylo 1 653 rodin (91,5 %), kde se rodiče o tomto tématu s dětmi baví. Z toho 1 024 dětí (61,9 %) pilo někdy v životě alkohol (graf č. 13). Konkrétně se jednalo o 486 dívek (57,4 %) a o 538 chlapců (68,3 %). V posledním roce to bylo u 617 dětí (37,3 %).

O přátelích se rodiče s dětmi nebaví ve 153 rodinách (8,5 %). V těchto rodinách bylo 97 dětí (63,4 %), které uvedly, že někdy v životě pily alkohol (graf č. 13). V posledním roce konzumovalo alkohol 59 žáků (38,6 %).

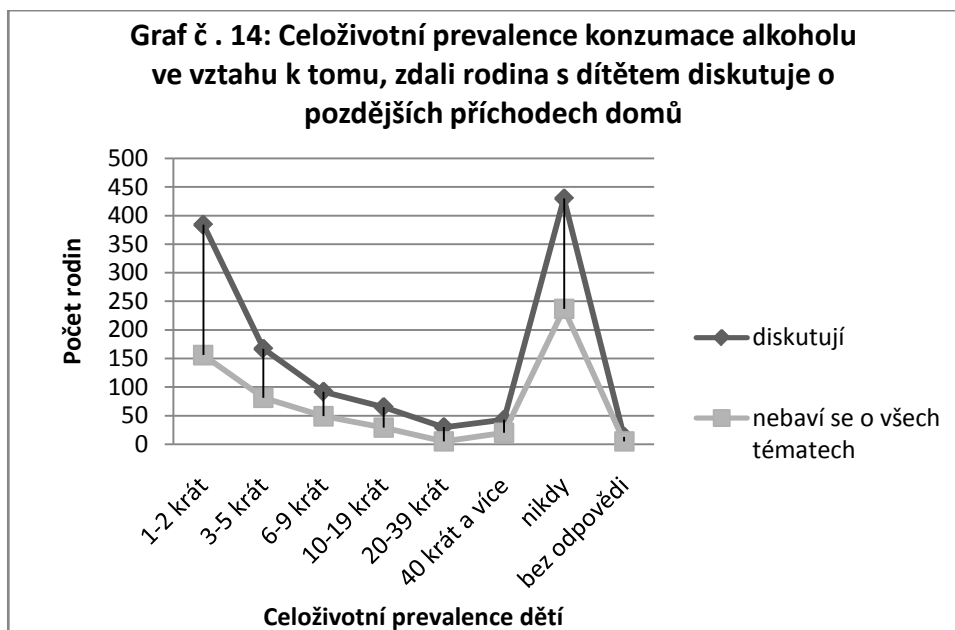

Z dat se dá opět vyčíst, že chlapci pijí více než dívky. Celoživotní prevalence konzumování alkoholu byla o malinko nižší v rodinách, kde se rodiče s dětmi na toto téma baví. Statisticky se však nepodařilo prokázat, že by existoval vztah mezi užíváním alkoholu a tím, jak se rodiče baví s dětmi o přátelích ($p=0,066$). Podařilo se však statisticky prokázat, že existuje vztah mezi pohlavím a tím, jak moc se v rodinách baví o přátelích dětí ($p=0,001$). Dobré je, že se většina rodin zajímá o to, jaké přátele dítě má a diskutují o tom.

8.4.3 Diskutování o pozdějších příchodech domů

Ve výzkumu bylo 1 224 rodin (67,8 %), kde děti chodí později domů, než bylo domluveno a s rodiči toto téma řeší. Rodiny měly 371 dívek (58,8 %) a 410 chlapců (70,8 %), kteří uvedli, že někdy v životě pily alkohol, celkově se jednalo o 781 osob (63,8 %), (graf č. 14). V posledním roce se k tomu přiznalo 468 dětí (38,2 %).

Pozdní příchody se neřeší v 582 rodinách (32,2 %). To že se toto téma neřeší, ještě nemusí znamenat, že není, ale jen to, že o tom rodiče třeba neví. V těchto rodinách bylo 340 dětí (58,4 %), které uvedly, že někdy v životě pily alkohol (graf č. 14) a během posledního roku to bylo u 208 žáků (35,7 %).

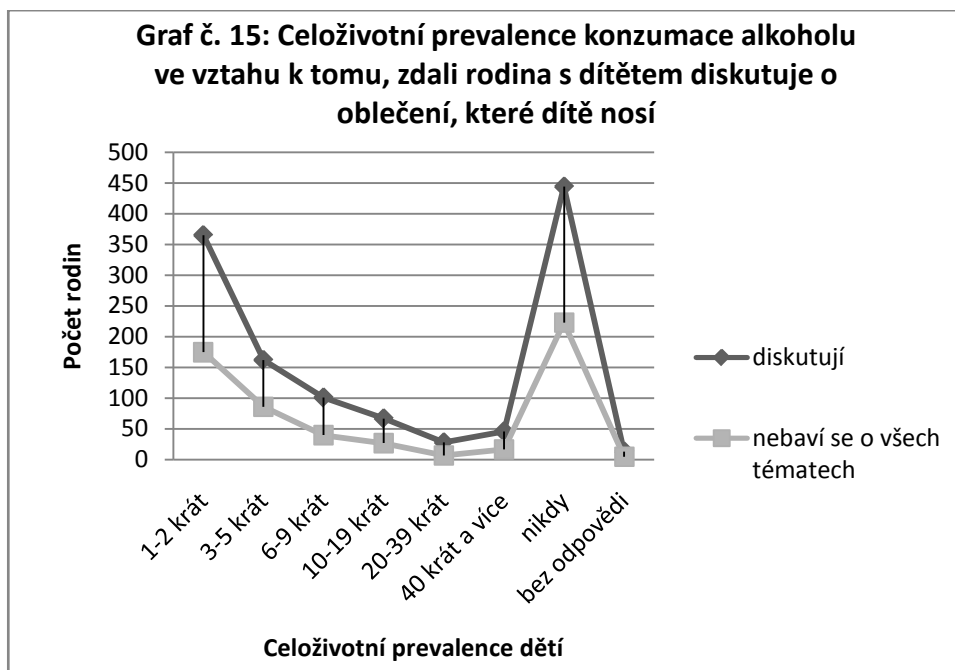

Chlapci opět pili alkohol více, než dívky. Jak je vidět i z celoživotních prevalencí, není zde velký rozdíl. Také se statisticky nedokázalo, že by existoval vztah mezi tím, jak moc rodiče diskutují s dětmi na toto téma a tím, kolikrát za život pili alkohol ($p=0,589$). Zajímavé bylo, že většina rodin nenechá jen tak být to, když děti chodí pozdě domů a diskutují o tom.

8.4.4 Diskutování o tom, jak se děti oblékají

Většina rodičů s dětmi diskutuje o tom, jak se děti oblékají. Takových rodin v celkovém souboru bylo 1 226 (67,9 %). V těchto rodinách bylo 769 dětí (62,7 %), které tvrdily, že někdy v životě pily alkohol (graf č. 15). Jednalo se o 378 dívek (57,5 %) a o 390 chlapců (70,3 %). V posledním roce pilo alkohol 464 dětí (37,8 %).

Celkem 580 rodičů (32,1 % osob ze souboru) se s dětmi nebaví na téma oblékání. Z tohoto počtu rodin, uvedlo 352 dětí (60,7 %), že někdy v životě pily alkohol (153 dívek (57,3 %) a 199 hochů (64,8 %)), (graf č. 15). Během posledních dvanácti měsíců uvedlo 212 žáků (36,6 %), že pilo alkohol.

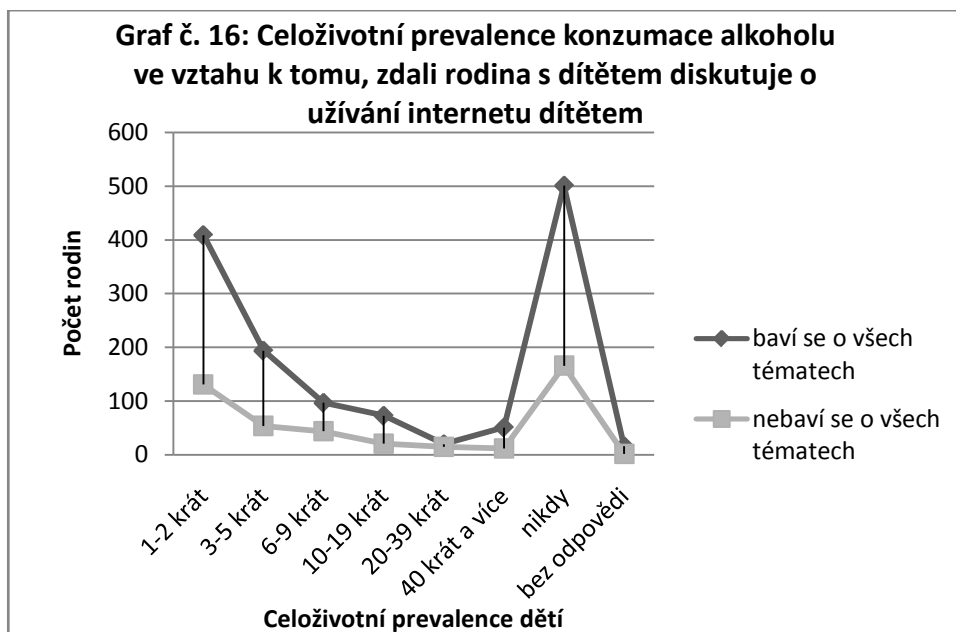
Opět se potvrdilo to, že více chlapců pije alkohol, než dívek. Opět se však statisticky nedá prokázat, že by existoval vztah mezi užíváním alkoholu a tím, jak moc se rodiče s dětmi baví o oblékání ($p=0,405$). Opět zde převažovaly rodiny, ve kterých se oblečení dětí řešilo celkem podrobně.

8.4.5 Diskutování o užívání internetu

V souboru bylo 1 361 rodin (75,4 %), kde se diskutuje o tom, jak dítě tráví čas na počítači. V těchto rodinách bylo 844 dětí (62 %), které uvedly, že někdy v životě pily alkohol (graf č. 16). Konkrétně se jednalo o 409 dívek (57,9 %) a o 435 chlapců (68,2 %). V posledních dvanácti měsících uvedlo 503 dětí (36,9 %), že měly alespoň jednou alkohol.

Rodin, kde se o užívání internetu vůbec nebaví, bylo 445 (24,6 %). Bylo zde 277 dětí (62,2 %), které uvedly, že měly alespoň jednou v životě alkohol (graf č. 16). Z toho bylo 122 dívek (56 %) a 154 chlapců (68,8 %). V posledním roce pilo alkohol 173 respondentů (38,9 %).

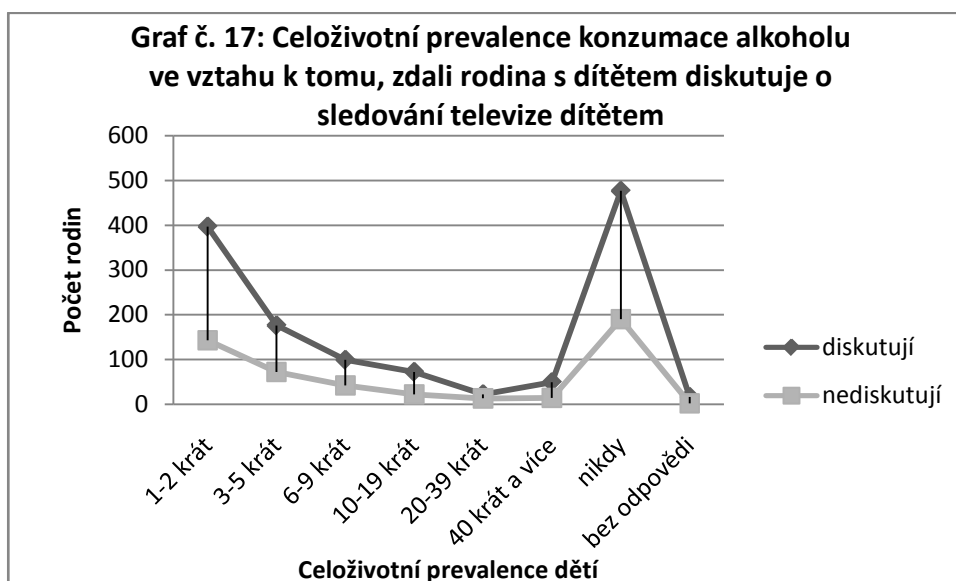
Převažují rodiny, kde se toto téma probírá a řeší. Ovšem není rozdíl mezi rodinami, kde se o internetu baví a těmi, kde se o tomto tématu nebaví ($p=0,289$). Co se týče genderového rozdělení, tak více pijí chlapci. Pomocí chí kvadrátu se však prokázalo, že existuje vztah mezi pohlavím dítěte a tím, jak moc se doma baví o užívání internetu ($p=0,019$). Internet a následné diskuze o tom, jakým způsobem ho děti využívají, bylo opět tématem, ke kterému se přihlásila většina respondentů.

8.4.6 Diskutování o sledování televize

1 308 rodin (72,4 %) alespoň občas diskutuje s dětmi o jejich sledování televize. 815 dětí (62,3 %) z těchto rodin uvedlo, že někdy v životě pilo alkohol (graf č. 17), z toho to bylo 379 dívek (56,3 %) a 436 hochů (70,6 %). V posledním roce pilo alkohol 497 dětí (38 %) z těchto rodin.

O sledování televize dětmi nikdy nediskutuje 498 rodin (27,6 %). Co se týče užívání alkoholu během života, tak alespoň jednou mělo alkohol 306 dětí (61,4 %), (graf č. 17), z toho 152 dívek (60,6 %) a 153 chlapců (62,7 %). V posledním roce se užívání alkoholu týkalo 182 žáků (36,5 %).

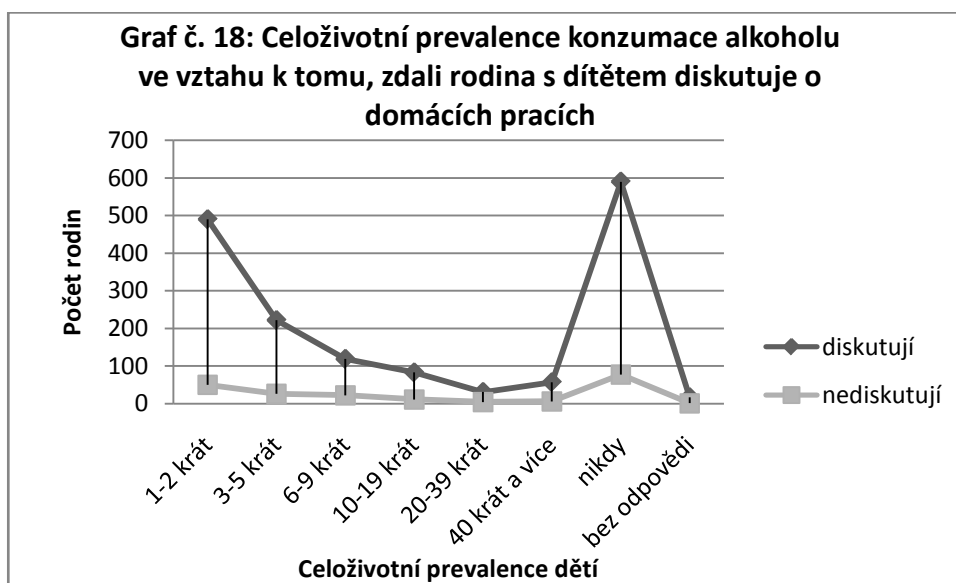
Z dat vyplývá, že chlapci pijí více, než dívky, i když se u nich v rodině o sledování televize diskutuje. Bohužel se statisticky nedalo zjistit, zdali má míra diskuze o sledování

televize vliv na to, kolikrát děti pily alkohol. Nebyl prokázán ani vztah mezi pohlavím a diskuzí na toto téma ($p>0,05$).

8.4.7 Diskuze o domácích pracích

O domácích pracích, které by dítě mělo dělat, se hovořilo v 1 609 rodinách (89,1 % respondentů). V těchto rodinách udávalo 1 002 dětí (62,3 %), že někdy v životě pily alkohol (graf č. 18). Konzumaci v posledních dvanácti měsících uvedlo 600 osob (37,3 %).

Jen v několika málo rodinách se nemluví o domácích pracích. Konkrétně se jednalo o 197 rodin (10,9 %). Během života konzumovalo alkohol 119 dětí (60,7 %), (graf č. 18), z toho 58 dívek (58,6 %) a 60 chlapců (62,5 %). Během posledního roku pilo alkohol 76 žáků (38,6 %).

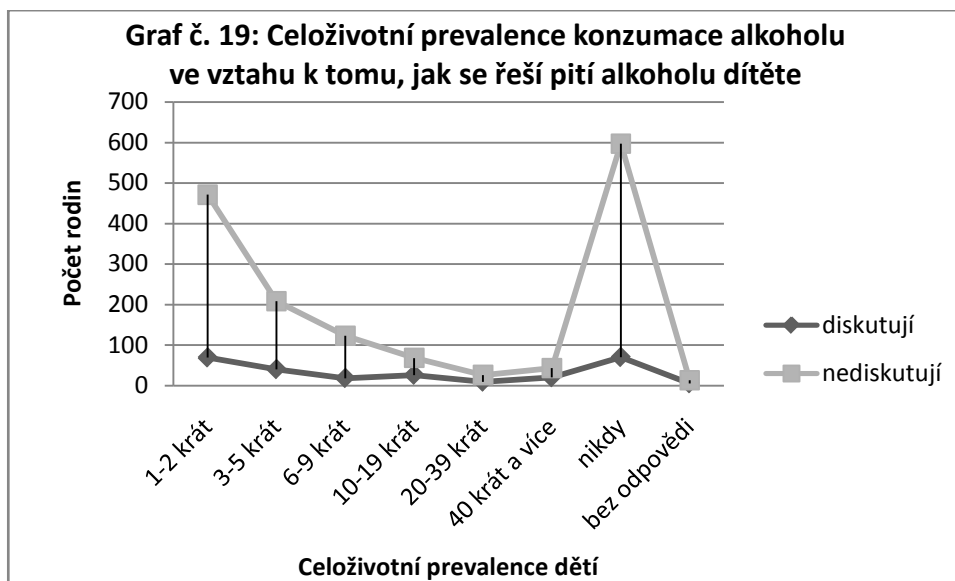

Statisticky se nedokázalo prokázat, že by existoval vztah mezi tím, jak moc rodiče řeší s dětmi domácí práce a tím, kolikrát za život děti konzumovaly alkohol ($p>0,05$).

8.4.8 Diskuze o konzumaci alkoholu dětmi

Dotazník se jako rodičů, tak i dětí ptal na to, zdali se spolu mluví o konzumaci alkoholu, pokud dítě pije. Ve výzkumu bylo 257 rodin (14,2 %), ve kterých děti pily a diskutovaly o tom s rodiči (graf č. 19). Z těchto dětí jich uvedlo 182 (70,8 %), že někdy v životě pily alkohol (graf č. 19), z toho se jednalo o 65 dívek (59,1 %) a o 117 chlapců (82,4 %). V posledních dvanácti měsících uvedlo 124 žáků (48,2 %), že konzumovali alkohol.

Mezi respondenty byla však většina, která se s dětmi nebavila o jejich konzumaci alkoholu. Konkrétně se jednalo o 1 549 rodin (85,8 %). Celkem zde bylo 939 dětí (60,6 %), které uvedly, že někdy v životě pily alkohol (graf č. 19), z toho bylo 466 dívek (57,2 %) a 472 chlapců (65,6 %). Ke konzumaci v posledním roce se přihlásilo 552 dětí (35,6 %).

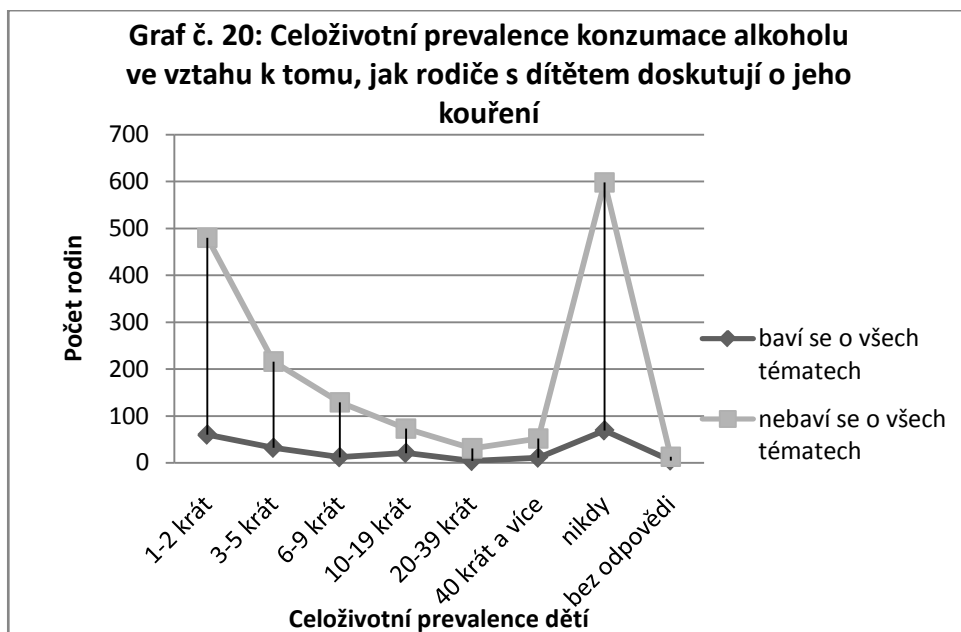

Z dat opět vyplývá čtenější užívání alkoholu mezi chlapci, než dívkami. Statisticky bylo dokázáno, že existuje vztah mezi pohlavím dítěte a tím, jak často se v rodině baví o užívání alkoholu ($p=0,015$). Také bylo pomocí chí kvadrátu prokázáno, že existuje vztah mezi tím, jak rodiče diskutují s dětmi o jejich užívání alkoholu a tím, kolikrát za život měly děti alkohol ($p=0,000$).

8.4.9 Diskuze o kouření dětmi

Rodin, kde by se rodiče bavili s dětmi o kouření alkoholu, bylo pouze 214 (11,8 %). Celoživotní prevalenci užívání alkoholu uvedlo 140 dětí (65,4 %), (graf č. 20), z toho 46 dívek (53,5 %) a 94 chlapců (76,4 %). V posledním roce se jednalo o 85 dětí (39,7 %).

Většina rodin se však na toto téma nebaví (1 592 rodin, 88,2 %). Během života mělo alkoholický nápoj 981 dětí (61,6 %), (graf č. 20). V posledním roce to bylo 591 osob (37,1 %).

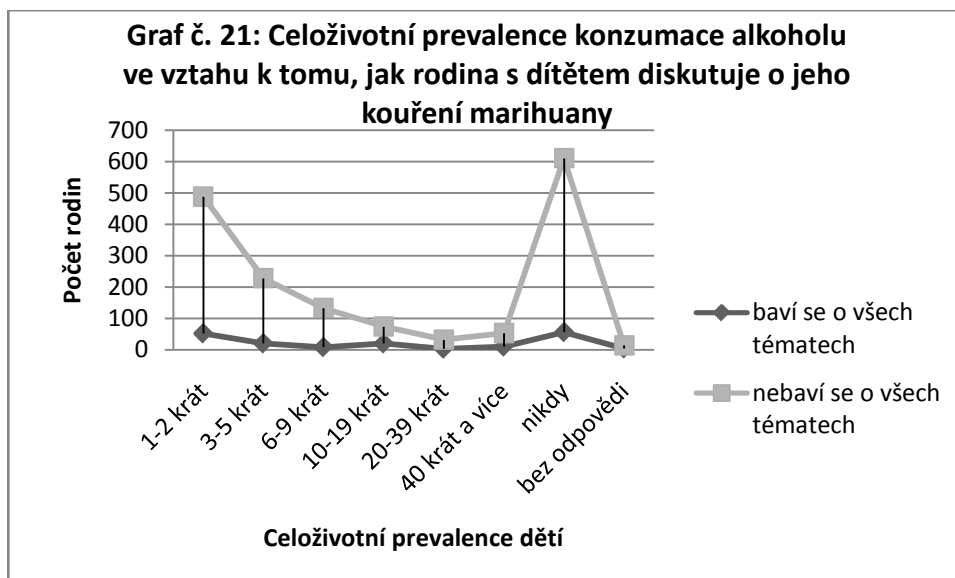

Pomocí testu dobré shody bylo prokázáno, že existuje vztah mezi užíváním alkoholu u dětí a tím, jak rodiče diskutují s dětmi o jejich kouření ($p=0,008$). Nepodařil se však prokázat vztah mezi pohlavím a tím, jak rodiče s dětmi na toto téma diskutují ($p=0,054$).

8.4.10 Diskuze o kouření marihuany

Děti o svém kouření marihuany mluví s rodiči v 9,6 % případů (173 rodin). Z toho 113 dětí (65,3 %) uvedlo, že někdy v životě pily alkohol (graf č. 21). Celoživotní prevalenci uvedlo 40 dívek (55,6 %) a 73 chlapců (75,3 %). Konzumaci alkoholu v posledním roce uvedlo 67 dětí (38,7 %).

Mezi respondenty převažovaly rodiny, kde se o kouření marihuany dítětem nebaví. Celkem se jednalo o 1 633 rodin (90,4 % z celkového počtu rodin). Konzumaci alkoholu během života uvedlo 491 dívek (57,6 %) a 516 chlapců (67,5 %), celkem 1 008 dětí (61,7 %), (graf č. 21). V posledním roce pilo alkohol 609 dětí (37,3 %).

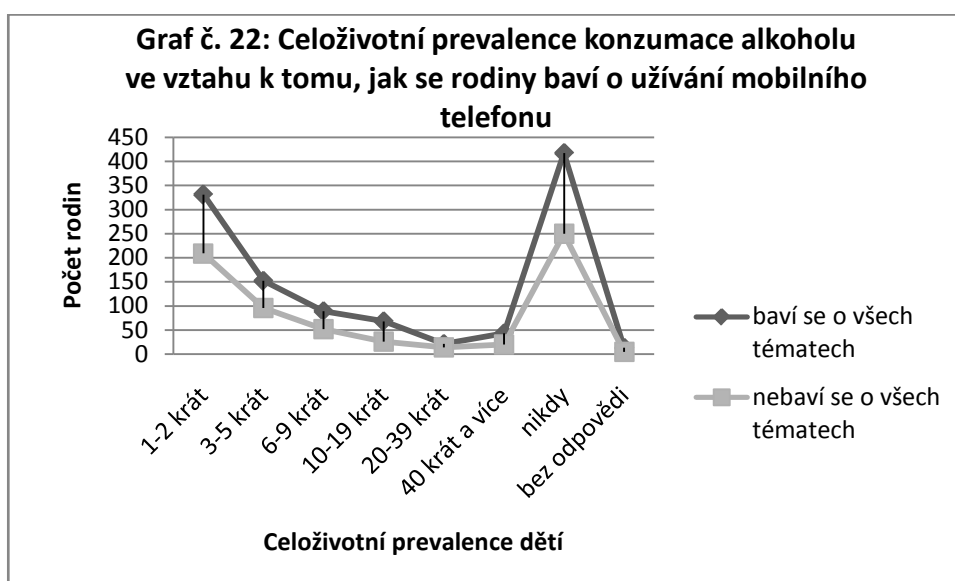

Test dobré shody potvrdil, že existuje statisticky významný vztah mezi užíváním alkoholu a tím, jak rodiče s dětmi diskutují o jejich kouření marihuany ($p=0,011$).

8.4.11 Diskuze o používání mobilního telefonu

Diskutování rodičů s dětmi na téma užívání mobilního telefonu, bylo velmi časté. Celkem se toto téma řešilo v 1 134 rodinách (62,8 % rodin). Alespoň jednou v životě pilo alkohol 704 dětí (62,1 %), (graf č. 22), z toho 337 dívek (57,3 %) a 367 chlapců (69 %). V posledním roce konzumovalo alkohol 449 dětí (39,6 %).

O užívání mobilního telefonu se rodiče s dětmi nebavili v 672 rodinách (37,2 % rodin). 417 dětí (62,1 %) z těchto rodin uvedlo, že někdy v životě konzumovaly alkohol (graf č. 22). Genderové rozdělení bylo následující: 194 dívek (57,7 %) a 222 chlapců (67,3 %). V posledním roce pilo alkohol 227 žáků (33,8 %).

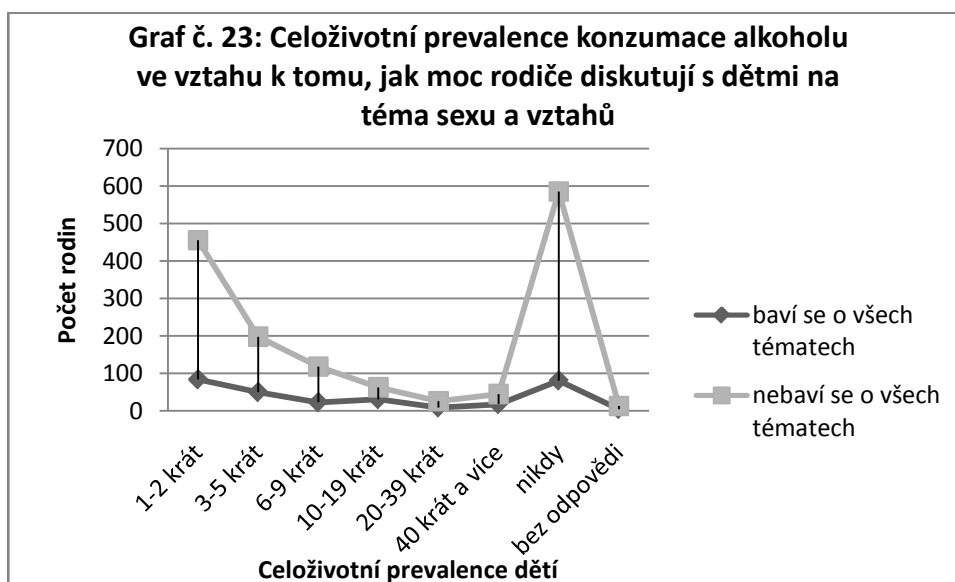
Nebyl nalezen vztah mezi pohlavím a diskuzí o používání mobilního telefonu, ani vztah mezi mírou konzumace alkoholu a diskuzí.

8.4.12 Diskuze o sexuálním chování

O sexuálním chování a vztazích dětí se baví ve 301 rodinách (16,7 %). Ve výzkumu bylo 215 dětí (71,4 %), které uvedly, že někdy v životě pily alkohol (graf č. 23), konkrétně 88 dívek (62,4 %) a 127 chlapců (81,9 %). V posledním roce uvedlo 138 žáků (45,8 %), že pili nějaký alkoholický nápoj.

Naproti tomu bylo 1 505 rodin (83,3 %), kde se o tomto tématu nebaví. V těchto rodinách uvedlo 906 dětí (60,2 %), že někdy v životě měly alkoholický nápoj (graf č. 23), konkrétně se jednalo o 443 dívek (56,6 %) a o 462 hochů (65,3 %). V posledním roce uvedlo 538 žáků (36,6 %), že měli nějaký alkoholický nápoj.

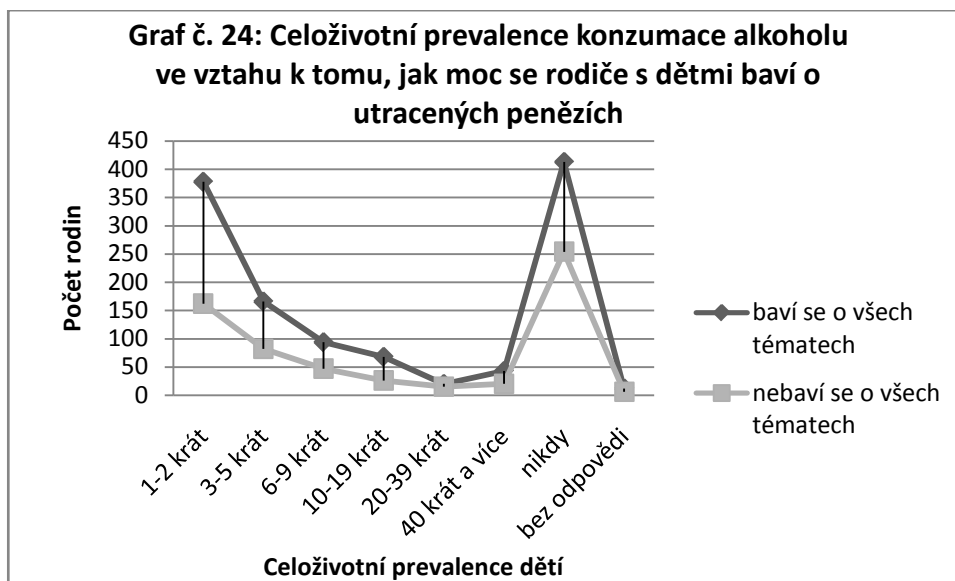
Pohlaví souvisí s tím, jak moc se rodiče s dětmi baví o sexuálním chování s dětmi ($p=0,039$). Stejně tak potvrdil i test dobré shody to, že existuje vztah mezi tím, jak moc děti v životě pily alkohol a tím, jak moc se baví o sexuálním chování ($p=0,000$).

8.4.13 Diskuze o utracených penězích

Velmi častá byla také diskuze o utracených penězích dětmi. Toto téma se řešilo v 1 194 rodinách (66,1 %). Z toho 769 dětí (64,4 %) uvedlo, že někdy v životě pilo alkoholický nápoj (graf č. 24). Jednalo se o 355 dívek (59,1 %) a o 414 chlapců (71,3 %). V posledním roce uvedlo 462 dětí (38,7 %), že měly alespoň jednou alkohol.

O utracených penězích se nediskutuje v 612 rodinách (33,9 % rodin). Zde uvedlo celoživotní prevalenci konzumace alkoholu 352 dětí (57,5 %), (graf č. 24), z toho 176 dívek (54,5 %) a 175 chlapců (62,3 %). V posledním roce pilo alkohol 214 dětí (35 %).

Statisticky bylo dokázáno, že existuje vztah mezi užíváním alkoholu v životě a tím, tak moc se rodiče s dětmi baví o utracených penězích ($p=0,008$). Už se však nepodařilo prokázat, že existuje vztah mezi diskuzí a pohlavím.

IV. DISKUZE

Diplomovou práci na téma komunikace, rodičovská kontrola a gender rozdílů v rodičovských stylech a jejich vliv na užívání alkoholu u žáků šestých tříd zapojených do projektu Unplugged jsem si vybrala především z toho důvodu, že je mi dětská populace velmi blízká a zajímají mě vztahy v rodinách. Dalším důvodem bylo také to, že jsem chtěla poukázat na to, že alkohol je v naší společnosti velmi vítanou návykovou látkou, ke které má přístup téměř každý v jakémkoliv věku. To má za následek velké procento dětí ve věku 11 let, které již v tomto věku někdy konzumovaly alkohol. Dalším důvodem, proč jsem si toto téma vybrala, bylo zjistit, zdali i v české populaci mají prvky rodičovské výchovy vliv na konzumaci alkoholu u dětí.

Dle mého názoru je důležité neustále upozorňovat společnost na to, že konzumace alkoholu není bez rizika a že Česká republika se neustále dostává na přední evropské příčky ve vztahu ke konzumaci alkoholu mezi adolescenty, což rozhodně není věc, kterou bychom se měli chlubit (Hibell et al, 20).

Cílem diplomové práce bylo zjistit vztah mezi rodičovskou komunikací a užíváním alkoholu u žáků šestých tříd, dále zjistit, zdali existuje vztah mezi rodičovskou kontrolou a užíváním alkoholu. Třetím cílem bylo zjistit, zdali mají jasná pravidla v rodině vliv na konzumaci alkoholu. Samozřejmě také bylo zjistit prevalenci užívání alkoholu u dětí a rozdílů mezi chlapci a dívkami.

O prevalenci užívání alkoholu bylo provedeno mnoho výzkumů, mnoho z nich bylo v rámci evropského šetření prováděno i u nás v České republice. V mém výzkumu vyšla celoživotní prevalence užívání alkoholu u v průměru jedenáctiletých žáků 62,1 %, co se týkalo rozdílů mezi chlapci a dívkami, tak prevalence užívání alkoholu u chlapců je 68,3 % a u dívek 57,5 %. Výsledky nejsou úplně totožné s výsledky největší studie, která se zabývá užíváním návykových látek u adolescentů. Z ESPADu vyplynulo, že celoživotní prevalence konzumace alkoholu v České republice je 98 % (Hibell et al. 2012). Pravdou je, že ESPAD se zabývá populací 15 až 16, kde vzhledem k věku může být celoživotní prevalence vyšší. Stejně tak byly rozdíly v prevalenci užívání alkoholu v posledním roce. V mém výzkumu vyšlo, že prevalence užívání v posledních 12 měsících byla 37,4 %. V ESPADu vyšla tato prevalence v České republice 93 % (Hibell et al., 2012). Rozdílná čísla mohla být opět způsobena věkem respondentů. Celkově se ale i v mém výzkumu potvrdilo, že chlapci užívají alkohol více, než dívky.

Nejdůležitější částí výzkumu bylo zjistit vztahy mezi prvky výchovy a užíváním alkoholu u dětí. Velmi důležitou součástí výchovy jsou rodinná pravidla. To jak jsou pravidla v rodině nastavená (pokud vůbec nastavená jsou) a jak jim členové rodiny rozumí, může být jedním z důvodů, proč děti užívají nebo neužívají alkohol. Výzkumy ze světa zjistily, že pokud v rodině jsou pravidla a k tomu jsou ještě jasná všem členům, vede to k tomu, že děti z těchto rodin pijí méně alkohol, nebo odsouvají toto rizikové chování do pozdějšího věku. Studie byly prováděny většinou na vzorku vysokoškolských studentů, kteří vzpomínali na svá dětská léta a na to, jaké to bylo u nich v rodině. (van der Vorst et al., 2010). Z mých

výsledků také vyplývá, že méně pijí alkohol děti z rodin, kde jsou pravidla jasná. Naopak nejvíce pijí děti z rodin, kde pravidla nejsou vůbec jasná, nebo jen některá. Statisticky bylo prokázáno, že jasnost pravidel má vliv na užívání alkoholu ($p < 0,05$), tím se tedy potvrdila 4. hypotéza v mém výzkumu. Další hypotéza (č. 6), která se potvrdila je ta, že chlapci pijí více alkoholu než dívky, i když je jasnost pravidel v rodině vnímaná stejně.

Komunikace byla dalším prvkem rodičovské výchovy, na který se odvolává mnoho výzkumů. Výsledky této studie korespondují s výsledky výzkumu Ennetové, která s kolegy zjistila, že to, jak moc rodiče s dětmi mluví o užívání alkoholu, nemá vliv na samotnou konzumaci alkoholu u dětí (Ennet et al., 2001). Tím se vyvrátila první hypotéza (dětí, jejichž rodiče s nimi běžně diskutují o různých problémech, užívají méně alkoholu). Stejně tak mi vyšlo, že na konzumaci nemá vliv ani diskutování o rizicích spojených s kouřením nebo užíváním drog. Tyto výsledky nekorrespondují s výsledky jiných zahraničních studií, kde bylo dokázáno, že komunikace na téma rizik spojených s alkoholem a jinými látkami má protektivní charakter ve vztahu k užívání alkoholu (Andrews et al., 1993; Miller-Day, Dodd, 2004; van der Vorst et al., 2010). Nesmíme však opomenout, že zahraniční výzkumy byly většinou prováděny v jiné cílové skupině (většinou dospělí lidé), což mohlo mít za následek odlišné výsledky. Pokud bychom se podívali na rozdíly mezi chlapci a dívkami, tak stále platí, že chlapci konzumují více alkoholu než dívky, i když jsou z rodin, které ve stejné míře používají jednotlivé výchovné prvky (potvrzená hypotéza č. 5).

Druhá hypotéza (dětí, jejich rodiče s nimi mají otevřený vztah (komunikují téměř o všem), užívají alkohol v menší míře) nebyla ani potvrzená, ani vyvrácená. Pokud bychom z dotazníku vzali pouze otázky týkající se rizik spojených s užíváním nějakých návykových látek, tak bychom došli k závěru, že přestože děti o tomto tématu s rodiči mluví, neužívají alkohol méně než děti z rodin, kde se o tomto tématu nebaví. Do diskuzí o problémech však dle dotazníku spadaly i otázky týkající se toho, zdali rodiče znají kamarády svých dětí a jejich rodiče. Zde už by se dalo mluvit o tom, že pokud rodiče kamarády a rodiče znají, tak v průměru pije alkohol z těchto rodin méně dětí.

Co se týkalo jednotlivých témat, které je možné v rodině řešit ve vztahu k tomu, jak se dítě chová, tak by se obecně dalo říci, že méně konzumovaly alkohol děti, které neměly s daným tématem problém, nebo ho doma nepřiznaly a tak se o něm nebavili. Pro příklad, více užívají děti, které o svém pití alkoholu, svém kouření, utracených peněz apod. mluví se svými rodiči. To znamená, mají s tím problém a ten se nějak řeší.

Poslední hypotéza, která byla vyvrácená, byla, že děti, které rodiče přehnaně kontrolují, pijí více alkoholu. V souhrnu pily děti méně alkohol, i když rodiče vždy věděli, kde děti jsou, děti vždy volaly v případě opožděného příchodu domů a rodiče vždy kontrolovali domácí úkoly. Celoživotní prevalence užívání alkoholu se v jednotlivých skupinách rodičovské kontroly pohybovaly

Přestože dotazník nebyl primárně zaměřen na vliv určitého výchovného stylu na užívání alkoholu, dají se z jiných otázek získat informace o jednotlivých aspektech výchovy a ty poté přiřadit k určitému výchovnému stylu. Autoritativní styl by odpovídal tomu, že rodiče ví, kde se jejich dítě nachází, mají jasně definovaná pravidla, v případě opoždění

děti zavolají rodičům. Co se týče komunikace, tak rodiče zastávající tento styl výchovy se s dětmi přiměřeně baví o rizicích alkoholu, tabáku i drog (to znamená často a občas), znají kamarády svých dětí a občas znají i jejich rodiče. Autoritářský styl by se dal definovat tak, že rodiče vždy chtějí být informováni o tom, kde jejich dítě zrovna je, jestli se opozdí, zdali mají vždy hotové domácí úkoly. V komunikaci by se tento styl projevoval tak, že rodiče by se s dětmi velmi často bavili o rizicích plynoucích z užívání alkoholu, drog a tabáku, vždy by znali všechny kamarády svých dětí a jejich rodiče. Zanedbávající styl by se dal definovat tak, že rodiče nemají nastavená žádná pravidla a je jim vše jedno. Zanedbávající styl výchovy je také charakteristický tím, že rodiče moc s dětmi nediskutují na témata o alkoholu, tabáku a drogách, neznají kamarády svých dětí, natož jejich rodiče. Shovívavý styl výchovy se od předchozího liší tím, že rodiče děti sice také nekontrolují, ale zato jim věnují lásku a naslouchají dětem. Tento styl by se z otázek z dotazníku nedal moc vydefinovat. Pokud bychom tedy dali dohromady jednotlivé prvky výchovných stylů, zjistili bychom, že autoritativní styl opravdu vede k nižšímu užívání alkoholu u dětí. Z výsledků vyplývá, že opravdu nejméně užívají alkohol děti z potenciálně autoritativních rodin, i když bychom pro zjištění přesného výchovného stylu potřebovali zjistit ještě mnoho jiných informací. Nejhuře na tom byly děti z rodin se zanedbávajícím stylem výchovy. Ke stejným výsledkům došly i zahraniční výzkumy, kde dokonce ještě rozlišili shovívavý styl. Děti z těchto rodin užívaly alkohol nejvíce (Adalbjarnardottir, Hafsteinsson, 2001; Patock-Peckham et al., 2001; Weiss, Schwarz, 1996).

Největším limitem při vyhodnocení dat bylo to, že jsem musela v průběhu zpracování dat vyřadit některé otázky, protože je zjišťoval dotazník pro děti, ale pro rodiče už ne a naopak. Tím mi vypadla otázka, zdali mají děti povoleno od rodičů pít alkohol. Tuto otázku mohla svým způsobem nahradit otázka týkající se alkoholu, který je doma. Ovšem tato otázka byla v dotazníku zadána v negativním smyslu (doma je alkohol, ale já ho nemám dovoleno pít). Negace v otázce působila zmatky a tak i data z této otázky nejsou moc použitelná. Víím, že se v průběhu testování již dotazník nedal měnit, to pro to, aby se zachovala jednotnost a odpovědi z dotazníků se tak mohly dávat dohromady a zjišťovat jejich vývoj v čase.

V. ZÁVĚR

Před zpracováváním dat jsem si zvolila 6 hypotéz. Potvrzena byla hypotéza č. 4 (děti z rodin, kde jsou pravidla jasná a srozumitelná, pijí méně alkoholu), č. 5 (dívky pijí méně alkoholu než chlapci, i když komunikace v rodině je stejná) a č. 6 (dívky budou pít méně alkoholu než chlapci, i když jsou pravidla v rodině srozumitelná).

Byla vyvrácená hypotéza č. 3 a to, že děti, které jsou rodiči přehnaně kontrolovány, pily méně alkoholu. Co se týkalo kontroly v oblasti domácích úkolů, tak zde byla prevalence konzumace alkoholu 59,3 %. Celoživotní prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde rodiče vždy věděli, kde jejich dítě je, byla 56,7 %. V rodinách, kde děti musely vždy volat rodičům, pokud se opozdily, byla prevalence 57,7 %. Dále byla vyvrácena i hypotéza č. 1 (děti, jejichž rodiče s nimi běžně diskutují o různých problémech, užívají méně alkoholu). V rodinách, kde se velmi často rodiče s dětmi bavili o rizicích z užívání návykových látek, byla celoživotní prevalence konzumace alkoholu prakticky stejná (okolo 60 %) jako v rodinách, kde se o tomto tématu bavilo méně.

Vyvrátit ani potvrdit se nepodařilo hypotézu č. 2 (děti, jejich rodiče s nimi mají otevřený vztah (komunikují téměř o všem), užívají alkohol v menší míře). Rozdíly v prevalenci užívání alkoholu byly tak malé, že se nedá mluvit o tom, že by častější komunikace vedla k nižšímu užívání alkoholu.

Výsledky by mohly být podkladem pro podrobnější zkoumání výchovných prvků ve vztahu k užívání alkoholu. V České republice existuje velmi málo studií, které by se tímto tématem blíže zabývaly, proto by bylo vhodné toto téma dále rozpracovat a to v širším hledisku. Je jasné, že v rámci projektu Unplugged, který se snaží hodnotit efektivitu primárně preventivního programu, se dotazník nebude větší částí zabývat rodinným životem a už vůbec by rodinný život neměl v tomto projektu zabírat více místa v dotaznících pro rodiče. Toto by mohlo být úkolem pro další výzkumné studie.

Výsledky by mohly také sloužit pro lektory primární prevence, kteří by se v rámci své práce mohli více zaměřit na prevenci užívání alkoholu a vztahů v rodině. V primární prevenci se v současné době nevěnuje mnoho času tomuto tématu. Většinou je téma alkoholu spojeno obecně s tématem drog. Vzhledem k tomu, že i mezi jedenáctiletými dětmi je prevalence užívání alkoholu vysoká, prevence by se měla zaměřit na ještě mladší děti. Výsledky studie by mohly být také prospěšné pro rodiče, kteří by se v rámci výchovy dětí mohli také zaměřit na prevenci užívání alkoholu.

VI. SEZNAM ZKRATEK

ESPAD	European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs
EUDAP	Implementation of European Drug Addiction Prevention
ZŠ	základní vzdělání
SŠ	středoškolské vzdělání
VŠ	vysokoškolské vzdělání

VI. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Ackard, D. M., Neumark-Sztainer, D., Story, M., Perry, C. (2006). Parent-child connectedness and behavioral and emotional health among adolescents. *American Journal of Preventive Medicine* 30(1), 59-66.
- Adalbjarnardottir, S., Hafsteinsson, L. G.(2001). Adolescents' Perceived Parenting Styles and Their Substance Use: Concurrent and Longitudinal Analyses. *Journal of Research on Adolescence*, 11(4), 401-423.
- Andrews, J. A., Hops, H., Ary, D. V., Tildesley, E., & Harris, J. (1993). Parental influence on early adolescent substance use: Specific and nonspecific effects. *The Journal of Early Adolescence* 13(3), 285-310.
- Barnes, G. M., Reifman, A. S., Farrell, M. P., Dintcheff, B. A. (2000). The Effects of Parenting on the Development of Adolescent Alcohol Misuse: A Six-Wave Latent Growth Model. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 175-186.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Binarová, I. (2001). *Partnerství, sexualita a rodina*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Booth-Butterfield, M., & Sidelinger, R. (1998). The influence of family communication on the college-aged child: Openness, attitudes and actions about sex and alcohol. *Communication Quarterly*, 46(3), 295-308.
- Čáp, J. (1999). Styly rodinné výchovy. *Psychologie dnes* 5(8), 23-25.
- Čáp, J., Mareš, J. (2001). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- Darling, N., Steinberger, L. (1993). Parenting Styles as Context: An Integrative Model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. Retrieved 3. 3. 2015 from: <http://www.oberlin.edu/faculty/ndarling/lab/psychbull.pdf>.
- Devore, E. R., Ginsburg, K. R. (2005). The protective effects of good parenting on adolescents. *Current Opinion in Pediatrics*, 17(4), 460-465.
- Duncan, S. C., Duncan, T. E., Biglan, A., Ary, D. (1998). Contributions of the social context to the development of adolescent substance use: A multivariate latent growth modeling approach. *Drug and Alcohol Dependence*, 50(1), 428-439.
- Ennet, S. T., Bauman, K. E., Foshee, V. A., Pemberton, M., Hicks, K. A. (2001). Parent-Child Communication about Adolescent Tobacco and Alcohol Use: What Do Parents Say and Does It Affect Youth Behavior? *Journal of Marriage and Family* 63(1), 48-62.
- Fromm, E. (1997). *Člověk a psychoanalýza*. Praha: Aurora.
- Gabrhelík, R. (2013). *Randomized Prevention Trial of the Universal Drug Prevention Intervention Unplugged with Booster Sessions Targeted on Alcohol, Tobacco and Marijuana*. Praha: GAČR.

- Hartl, P. (2004). *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hendl, J. (2006). *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Kraus, L. (2012). *The 2011 ESPAD report: Substance use among students in 36 European countries*. Stockholm: The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., van der Laan, P. H., Smeenk, W., Gerris, J. R. M. (2009). The Relationship Between Parenting and Delinquency: A Meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(6), 749-775. Retrieved 3. 3. 2015 from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2708328/>.
- Hoeve, M., Blokland, A., Dubas, J. S., Loeber, R., Gerris, J. R. M., van der Laan, P. H. (2007). Trajectories of Delinquency and Parenting Styles. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(2), 223-235. Retrieved 3. 3. 2015 from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2206247/>.
- Jurystová, L. (2011). *Unplugged: Program primární prevence pro žáky 6. tříd základních škol*. Retrieved 5. 4. 2015 from: www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/70/2591/Unplugged-Program-primarni-prevence-pro-zaky-6-trid-zakladnich-skol.
- Kalina, K. (2001). *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Úřad vlády ČR.
- Klenková, J. (2006). *Logopedie*. Havlíčkův Brod: Grada.
- Kohoutek, R. (1998). *Vývoj a výchova v rodině*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.
- Kraus, B. (2008). *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál.
- Kuendig, H., Kuntsche, E. (2006). Family bonding and adolescent alcohol use: moderating effect of living with excessive drinking parents. *Alcohol and Alcoholism*, 41(4), 464-471.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Luk, J. W., Farhat, T., Iannotti, R. J., Simons-Morton, B. G. (2010). Parent-child communication and substance use among adolescents: Do father and mother communication play a different role for sons and daughters? *Addictive Behaviors* 35(5), 426-431.
- Maccoby, E. E., Martin, J. A. (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent – child interaction. In Mussen, P.H. Handbook of child psychology. IV. New York.
- Mares, S. H., Van der Vorst, H., Engels, R. C., Lichtwarck-Aschoff, A. (2011): Parental alcohol use, alcohol-related problems, and alcohol-specific attitudes, alcohol- specific communication, and adolescent excessive alcohol use and alcohol-related problems: An indirect path model. *Addictive Behaviour* 36(3), 209-216.
- Miller-Day, M., Dodd, A. H. (2004). Toward a descriptive model of parent-offspring communication about alcohol and other drugs. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21(1), 69-91.

- Miller, G. A. (1951). *Language and Communication*. New York: McGraw-Hill Inc.
- Miovský, M. a kol. (2012). *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: TOGGA.
- Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P. (2010). *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: TOGGA.
- Nováková, D. (n. d.) *Zdravý způsob života a prevence závislostí: metodika pro mateřské školky a 1. Stupeň*. Praha: Institut Filia.
- Orvin, G. H., & Roubal, J. (2001). *Dospívání: kniha pro rodiče: adolescenti, rodiny a rodiče, normálnost a adolescence, riskantní chování adolescent, přechod do dospělosti*. Praha: Grada.
- Patock-Peckham, J. A., Cheong, J., Ebalhorn, M. E., Nagoshi, C. T. (2001). A Social Learning Perspective: A Model of Parenting Styles, Self-Regulation, Perceived Drinking Control, and Alcohol Use and Problems. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 25(9), 1284-1292.
- Patterson, G. R., Stouthamer-Loeber, M. (1984). The correlation of family management practices and delinquency. *Child Development*, 55(4), 1299-1307.
- Plaňava, I. (2005). *Průvodce mezilidskou komunikací: přístupy, dovednosti, poruchy*. Praha: Grada.
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (1995). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Reifman, A., Barnes, G., Dintcheff, B. A., Farrell, M. P., Uhteg, L. (1998). Parental and peer influences on the onset of heavier drinking among adolescents. *Journal of Studies on Alcohol*, 59(3), 311-317.
- Říčan, P. (2013). *S dětmi chytře a moudře: psychologie výchovy pro rodiče a prarodiče*. Praha: Portál.
- Satir, V., Ives, B. (1994). *Kniha o rodině*. Praha: Institut Virginie Satirové.
- Smith, T. E. (1988). Parental Control Techniques: Relative Frequencies and Relationship with Situational Factors. *Journal of Family Issues*, 9(2), 155-176.
- Sumnal, H., Calafat, A. (2010). *European Family Empowerment Questionnaire*.
- Van der Vorst, H., Burk, W. J., Engels, R. C. (2010): The role of parental alcohol specific communication in early adolescents' alcohol use. *Drug and Alcohol Dependence*, 111(3), 183–190.
- Van der Vorst, H., Engels, R. C. M. E., Meeus, W., Deković, M., Vermulst, A. (2006). Parental Attachment, Parental Control, and Early Development of Alcohol Use: A Longitudinal Study. *Psychology of Addictive Behaviors*, 20(2), 107-116.
- Vybíral, Z. (2009). *Psychologie komunikace*. Praha: Portál.

Weiss, L. H., Schwarz, J. C. (1996). The Relationship between Parenting Types and Older Adolescent' Personality, Academic Achievement, Adjustment, and Substance Use. *Child Development*, 67(5), 2101-2114.

DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení rodiče,

Viac ako 1000 študentov sa zúčastnilo školení, ktoré boli súčasťou projektu. Cieľom bolo zvýšiť povedomie o rizikách a prevencii rizikového správania u detí a dospievajúcich. Projekt Kliniky adiktologie 1. lekárskej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe má za cieľ podporiť vývoj kvalitného a účinného preventívneho programu s názvom *Unplugged*, ktorý je podporovaný Ministerstvom školstva, mládeže a telovýchovy ČR.

Děti se již zúčastnily dotazníkového šetření ve škole. Nyní se obracíme na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku. Je pro nás velmi důležité znát názory, postoje a zkušenosti rodičů dětí. To nám pomůže vyvíjet účinnější preventivní programy pro naše děti a dospívající.

Odpovědi uvedené v dotazníku budou zpracovávány **anonymně**. Do dotazníků nebude moci nahlédnout žádná třetí osoba (škola či děti). Nikde nebude uvedeno jméno Vaše ani dítěte. Každý dotazník bude veden pod zvláštním kódem, který si sami vytvoříte ze známých údajů. **Nezapomenejte však údaje z prvního listu ODRHNOUIT a poslat dotazník pouze s KÓDEM vzkáním z jednotlivých znaků (svěle vpravo od Vámi vyplněných údajů).** Anonymní kód jako jediný umožní párovat dotazníky dětí a rodičů.

Vaše účast na studiu je zcela dobrovolná, můžete od ní kdykoliv odstoupit. Máte možnost neodpovědět na jakoukoli otázku, kterou byste považovali za nevhodnou či jakkoli nepřijemnou. Budeme Vám nicméně vděční, pokud dotazník vyplníte co nejpečlivěji a celý.

Postup:

Vypište kód na druhé straně. Úvodní stranu oddělte od zbytku dotazníku s kódem.

Vyplňte dotazník. Vyplněný jej pak vložte do příložené obálky a zalepte.

Obálku přineste do školy na třídní schůzky, které budou za několik dnů. Ve škole zalepenou obálku předáte třídní(mu) učitelce/učíteli. Náš tazatel si zalepené obálky převezme.

Pouze pokud na třídní schůzky nepůjдете, obálku můžete poslat po dítěti do školy.

Předem Vám děkujeme za účast!

Instrukce k vyplnění dotazníku:

Dotazník vyplňuje pouze jeden z rodičů.

Prosíme, pozorně si přečtěte každou otázku – u některých je možné uvést více odpovědí.

W dotazníku se většina otázek zodpovídá označením X v rámečku podle příslušné odpovědi, kterou zvolíte. Vzor:

Některé odpovědi se neoznačují X, ale vyplňují se, např. takto:

Pokud budete požádáni o vepsání textu, prosím, pištěte velkými písmeny, např.:

V případě chyby přeskřtejte zcela odpověď a napište správnou vedle.

39

V případě dotazů kontaktujte PhDr. Lenku Čablovou, cablova@adiktologie.cz, t. 732 653 696
Kontakt na řešitele projektu: Mgr. Roman Gabrhelik, Ph.D., gabrhelik@adiktologie.cz

VII. PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1 – DOTAZNÍK PRO RODIČE

Líst k vytvoření vlastního anonymního kódu

Kód

Jméno Vašeho dítěte

Příjmení Vašeho dítěte

Datum narození Vašeho dítěte ve studii
(den, měsíc, rok)

Křestní jméno matky dítěte

Křestní jméno otce dítěte

Jméno babičky dítěte z otcovy strany

Barva očí Vašeho dítěte

Kód

Z **H** **C** **M** **S**

První písmeno **Druhé písmeno** **Třetí písmeno** **Čtvrté písmeno** **Páté písmeno**

Instrukce:
 Díky tomuto anonymnímu kódu budeme moci dotazníky evidovat a případně párovat odpovědi rodičů s odpověďmi dětí.
 Proto prosíme o následující:
 1. Přečtete si pečlivě tyto instrukce a dle nich vyplíte Váš individuální kód.
 2. Prvních šest řádků s čtverci vyplíte podle následujících pravidel:
 a) do každého čtverce napíšete pouze jedno písmeno ("en" je jedno písmeno, bude tedy napsané v jednom čtverci)
 b) nepoužívejte speciální znaky jako jsou háčky, čárky a kroužky (i). Vše píše bez háček, čárek a kroužků)
 c) nepoužívejte mezery mezi slovy (například jméno Anna Marie píše jako ANNAMARIE, takéž platí i pro příjmení)
 d) nulu si zaznamenáte jako přeskliknutou nulu (0, Ø místo 0)
 e) pokud nevíte odpověď, napíšete znak otazníku "?", na příslušné místo v individuálním kódu
 f) pokud barevný čtverec zůstane prázdný kvůli tomu, že slovo je příliš krátké, prosím napíšete do čtverce znak mínus "-".
 3. Co se týče barvy očí, zvolte pouze jednu z možností, která je barva očí Vašeho dítěte nejbližší.
 4. Přepisujte písmena ze čtverců vlevo do čtverců stejné barvy napravo v rámečku za děrováním.
 5. Oddělte údaje pro tvorbu kódu a tyto instrukce od dotazníku v místě děrování.

Děkujeme za spolupráci!

Část 1.

1.1 Jaké je Vaše PSC?

1.2 Kolik Vám je let? (Prosím, vepište věk do rámečků)

1.3 Jste... (Prosím, zaškrtněte) ☐ Muž ☐ Žena

1.4 S kým žijete ve společné domácnosti? (Můžete zaškrtnout více možností)

1) Partner/manžel/ka ☐

2) Matka/otec (včetně nevlastních) ☐

3) Syn/ovně ☐

4) Dcera/dcery ☐

5) Nevlastní děti ☐

6) Adoptované děti/děti v péči pěstoun-pěti ☐

7) Jiné osoby (prosím, uveďte, kdo)

1.5 Uveďte věk pro každé dítě, se kterým žijete ve společné domácnosti - věk prosím vepište do sloupce dle pohlaví dítěte.

chlapec		dívka	
1. dítě	<input type="text"/>	1. dítě	<input type="text"/>
2. dítě	<input type="text"/>	2. dítě	<input type="text"/>
3. dítě	<input type="text"/>	3. dítě	<input type="text"/>
4. dítě	<input type="text"/>	4. dítě	<input type="text"/>
5. dítě	<input type="text"/>	5. dítě	<input type="text"/>
6. dítě	<input type="text"/>	6. dítě	<input type="text"/>

1.6 Jaké máte nejvyšší ukončené vzdělání? (Zvolte pouze jednu možnost)

1) Ukončené základní vzdělání, případně nižší ☐

2) Střední odborné, nebo vyučení bez maturity ☐

3) Ukončené vzdělání středního typu s maturitou ☐

4) Vyšší odborné, případně nedokončené vysokoškolské ☐

5) Ukončené vysokoškolské vzdělání ☐

6) Nevím ☐

1.7 V současné době jsem... (Prosím, zaškrtněte vše, co se na Vás vztahuje)

1) Zaměstnaná/a na plný pracovní úvazek ☐

2) Zaměstnaná/a na částečný pracovní úvazek ☐

3) Nezaměstnaná/ý ☐

4) Studující prezenční/denní studium ☐

5) Studující dálkové/kombinované studium ☐

6) V důchodu ☐

7) V pracovní neschopnosti v důsledku nemoci/ úrazu ☐

8) Na rodičovské dovolené ☐

9) Jiné důvody

1.8 Prosím, odhadněte průměrný měsíční příjem celé rodiny (po zdanění - tj. čistá mzda)

1) 15 000 Kč nebo méně ☐

2) 15 001 - 20 000 Kč ☐

3) 20 001 - 25 000 Kč ☐

4) 25 001 - 30 000 Kč ☐

5) 30 001 - 40 000 Kč ☐

6) 40 001 - 60 000 Kč ☐

7) 60 001 - 80 000 Kč ☐

8) více než 80 000 Kč ☐

Část 2.

2.1 Jak často pijete alkohol? (Prosím, zaškrtněte pouze jednu možnost u Vás a Vašeho partnera)

Vy	Váš partner
1) Nikdy ☐	1) ☐
2) Méně než 1krát za měsíc ☐	2) ☐
3) 1krát za měsíc ☐	3) ☐
4) 1krát za týden ☐	4) ☐
5) 2-4krát v týdnu ☐	5) ☐
6) denně nebo skoro denně ☐	6) ☐
7) nevím / nevztahuje se ☐	7) ☐

2.2 Kolikrát za kolikrát za posledních 30 dnů jste byl/a v hospodě/baru/klubu?

1) krát nevím

2.3 Podle toho, co víte, jak často Vaše dítě (účastníci se studie) pije alkohol?

1) Nikdy ☐

2) Méně než 1krát za měsíc ☐

3) 1krát za měsíc ☐

4) 1krát za týden ☐

5) 2-4krát v týdnu ☐

6) denně nebo skoro denně ☐

7) nevím ☐

2.4 Podle toho, co víte, kolikrát za posledních 30 dnů bylo Vaše dítě (účastníci se studie) OPILÉ?

1) krát nevím

2.5 Jestliže by se Vaše dítě (účastníci se studie) vrátilo domů opilé, co byste dělali/a?

(Můžete zaškrtnout více možností, pokud odpovídají)

1) Neudělal/a bych nic. Považuji to za normální v jeho/jejím věku. ☐

2) Vynadal/a bych mu/ji. ☐

3) Potrestal/a bych ho/ji. ☐

4) Nevěděl/a bych, co dělat. ☐

2.6 Podle toho, co víte, jak Vaše dítě (účastníci se studie) obvykle získá alkohol?

(Prosím, zvolte pouze všechny možnosti, které odpovídají)

1) moje dítě nepije ☐

2) od jednoho z rodičů ☐

3) od staršího sourozence ☐

4) od kamarádů ☐

5) od rodičů kamaráda ☐

6) od jiného dospělého ☐

7) odcizený z domova ☐

8) v baru/hospodě/klubu ☐

9) v obchodě ☐

10) jinak ☐

11) nevím ☐

2.7 Kde podle Vás Vaše dítě (účastníci se studie) obvykle pije alkohol?

(Prosím, zvolte pouze všechny možnosti, které odpovídají)

1) moje dítě nepije ☐

2) doma ☐

3) na veřejném místě (park, ulice apod.) ☐

4) doma u kamarádů/kamarádků ☐

5) u nějakého jiného příbuzného ☐

6) v baru/hospodě/klubu ☐

7) někde jinde (prosím, uveďte)

8)

2.8 Dovolíte Vašemu dítěti (které se účastní studie) občas pit doma s Vámi, být i jenom trochu?

Ano ☐ Ne ☐

2.8b Jestliže jste na předchozí otázku odpověděl/a ANO, myslíte si, že dovolováním pít malého množství alkoholu doma naučíte své dítě pít víc s rozumem?

Ano ☐ Ne ☐

Část 3.

3.1 Nyní si, prosím, přečtěte následující výroky a označte křížkem v rámečku napravo, který z nich nejlépe vystihuje Vás/Vašeho partnera.

(pokud výrok platí zakřížkujte, v opačném případě ponechte pole prázdné):

	Vy	Váš partner
1) Nikdy jsem nekouřil/a.	1	1
2) Zkusil/a jsem to, ale jen jednou.	2	2
3) Kouřil/a jsem, ale nyní vůbec nekouřím.	3	3
4) Kouřím, ale méně než jednu cigaretu týdně.	4	4
5) Obvykle kouřím něco mezi jednou až šesti cigaretami za týden.	5	5
6) Obvykle kouřím něco mezi jednou až šesti cigaretami denně.	6	6
7) Obvykle kouřím více než 10 cigaret denně.	7	7
8) Kouřím více než 20 cigaret denně.	8	8
9) Kouřím elektronickou cigaretu.	9	9

3.2 Kouří Vaše dítě (které se účastní studie)?

Ano	1
Ne	2
Nevím/Nejsem si jist/a	3

Část 4.

4.1 Jak obtížné by podle Vás bylo pro Vaše dítě (účastníci se studie)

sehnat si některou z následujících látek, pokud by chtělo.

Prosím, označte křížkem 1 možnost v každém řádku.

	Velmi obtížné	Docela obtížné	Docela jednoduché	Velmi jednoduché	Nevím
1) Konopné drogy (marihuana/hašiš)					
2) Heroin					
3) Kokain					
4) Amfetaminy					
5) Extáze					
6) Mefedron					

4.2 Podle toho, co víte, užilo Vaše dítě (které se účastní studie), někdy v životě konopné drogy (marihuanu, hašiš)?

Ano	1
Ne	2
Nevím	3

4.3 Podle toho, co víte, užili někdy v životě kamarádi Vašeho dítěte (které se účastní studie) konopné drogy (marihuanu, hašiš)?

Ano	1
Ne	2
Nevím	3

4.4 Zkusil/a jste někdy konopné drogy (marihuanu, hašiš)?

Ano, jednou nebo méně než 3krát v životě	1
Ano, více než 3krát v životě	2
Ne	3

Část 5.

O kouření

5.1

Níže uvedené položky pojednávají o rodinném životě a pravidlech, která můžete dodržovat Vy/Váš partner/ka (pokud máte partnera). Prosím, označte křížkem odpověď podle toho, jak jednotlivé výroky platí pro Vaši rodinu a pro dítě účastníci se studie. (Prosím, označte v každém řádku jednu možnost).

	Nikdy	Někdy	Často	Vždy/pořád
1) Buď já, nebo můj partner se ptáme dítěte/děti, jestli mají hotové domácí úkoly.				
2) Buď já, nebo můj partner chceme, aby nám naše dítě/děti zavolaly v případě, že se zpozdí.				
3) Pravidla v naší rodině jsou jasná.				
4) Buď já, nebo můj partner vždy víme, kde a s kým je naše dítě/děti.				
5) Já nebo můj partner dovoluujeme našemu dítěti/dětem, aby kouřilo/y.				
6) Buď já, nebo můj partner dovoluujeme našemu dítěti/dětem kouřit mimo domov.				
7) Doma je alkohol, ale já nebo můj partner nedovoluujeme našemu dítěti/dětem jej pít.				
8) Buď já, nebo můj partner mluvíme s naším dítětem/děti o alkoholu a s ním souvisejících rizicích/škodlivých dopadech.				
9) Buď já, nebo můj partner mluvíme s naším dítětem/děti o drogách a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech.				
10) Buď já, nebo můj partner mluvíme s naším dítětem/děti o kouření a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech.				
11) Buď já, nebo můj partner známé kamarády, s nimiž naše dítě/naše děti tráví čas.				
12) Buď já, nebo můj partner jsme v kontaktu s rodiči kamarádů našeho dítěte/děti.				

5.2 Jak často diskutujete s o následujících otázkách s Vaším dítětem (účastníkem se studie)?

	Nikdy	Někdy	Často	Pořád
1) Školní prospěch (úkolů, známky)				
2) Kamarády, které Vaše dítě má				
3) Přichody domů později než bylo domluveno				
4) Oblačení, které Vaše dítě nosí				
5) Užívání internetu Vaším dítětem				
6) Sedování televize Vaším dítětem				
7) Množství domácích prací, které Vaše dítě dělá				
8) Užívání alkoholu Vaším dítětem				
9) Kouření cigaret Vaším dítětem				
10) Užívání mobilního telefonu Vaším dítětem				
11) Sexuální chování Vašeho dítěte (včetně líbání a vztahů)				
12) Množství peněz, které Vaše dítě utrácí				
13)				

5.3 Přibližně, kolik hodin strávíte na aktivitách společně s Vaším dítětem (které se účastní studie) (prosím, vepište počet hodin do rámečků)

a)	O víkendů:	hodin
b)	V typickém dni v týdnu:	hodin

5.4 Jak často večeříte společně se svým dítětem (účastníkem se studie) v typickém týdnu? (prosím, zvolte jednu možnost, číslo = počet večerí)

0	1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---	---

5.5 Jak často děláte některou z těchto aktivit společně s Vaším dítětem (účastníkem se studie) (prosím, vepište počet aktivit, prosím, jednu možnost v každém řádku)

	Nikdy	Někdy	Často	Pořád
1) Účast na školních aktivitách				
2) Pomoc s domácími úkoly				
3) Trávení času společně během víkendů				
4) Trávení prázdnin/dovolených jako celá rodina				
5) Účast na sportovních, společenských nebo církevních aktivitách				

Část 7. Internet

7.1 Používáte internet?

Ano	1
Ne	2

7.2 Kde máte přístup k internetu? (Prosím, označte všechny možnosti, které pro Vás platí)

Doma	1
V práci	2
Internetová kavárna	3
Mobilní telefon/iPad	4
Komunitní centrum	5
Jinde (prosím, uveďte)	6

7.3 Máte v rodině pravidla o tom, jak dlouho Vaše dítě/děti mohou být na internetu online doma?

Ano	1
Ne	2
Nevím	3

7.4 Už jste někdy kontroloval/a, jaké stránky Vaše dítě/děti navštěvují?

Ano	1
Ne	2
Nevím	3

7.5 Máte nějaký monitorovací software nebo filtr, který může zamezit Vašemu dítěti/dětem přístup na určitý typ webových stránek?

Ano	1
Ne	2
Nevím	3

7.6 Máte vlastní účet na sociální síti? (např. Facebook, Myspace)

Ano	1
Ne	2

7.7 Využíváte sociální síť, abyste měl/a možnost kontroly, co Vaše dítě/děti dělá/dělají?

Ano	1
Ne	2
Nevím	3

Část 8.

Spokojenost v některých oblastech života

8.1 Prosím, přečtěte si následující otázky a vyberte, jak moc s každým souhlasíte. (Prosím, zaškrtněte v každém řádku jeden rámeček)

	Velmi spokojen(a)	Spokojen(a)	Ami spokojen(a)	Nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)
1) Jak jste spokojeni se svými sociálními kontakty (s rodinou, přáteli atd.)?					
2) Jak jste spokojeni s celkovou výší příjmů Vaší domácnosti?					
3) Jak jste spokojeni se svou každodenní činností (například Vaše zaměstnání)?					
4) Jak jste spokojeni se svým životem obecně?					

8.2 Prosím, přečtěte si následující výroky a vyberte, jak moc s každým souhlasíte. (Prosím, zaškrtněte v každém řádku jeden rámeček)

	Zcela souhlasím	Částečně souhlasím	Spíše nesusouhlasím	Vůbec nesusouhlasím	Nemám takovou zkušenost
1) Policii mohu důvěřovat.					
2) Mohu důvěřovat soudům, městským nebo vyšším.					
3) Mohu důvěřovat členům Parlamentu.					
4) Mohu důvěřovat místnímu/obecnímu zastupitelstvu.					
5) Lidé v mém sousedství si pomáhají.					
6) Lidé v mém sousedství mají tendence starat se pouze o sebe.					
7) Lidé z mého sousedství je možné důvěřovat.					
8) Lidé v mém sousedství jsou ochotni pomáhat si navzájem.					

Mnohokrát děkujeme za Vaši spolupráci a čas, který jste věnoval/a vyplnění dotazníku.

PŘÍLOHA Č. 2 – DOTAZNÍK PRO DĚTI

f) Mám lepší vztah k učiteli, který vedl program.
g) Mám lepší vztah k dalším učitelům ve škole.
h) Mám lepší vztah k rodičům anebo dalším blízkým osobám.
i) Mám více informací o návykových látkách (drogách).

1. Kdy ses narodil/a
Rok _____
Měsíc _____

2. Jsi dívka nebo chlapec?
dívka _____
chlapec _____

3. Kdo s tebou žije ve společné domácnosti?
Zaškrtni VŠECHNY MOŽNOSTI, které pro tebe platí
matka a otec _____
pouze matka _____
pouze otec _____
babička/dědeček _____
matka a nevlastní otec _____
otec a nevlastní matka _____
bratr/bratři _____
sestra/sestry _____
je to jinak (prosím, zapíš do rámečku jak): _____

4. Kolik máš bratrů?
Mladších: _____
Stejně starých: _____
Starších: _____

5. Kolik máš sester?
Mladších: _____
Stejně starých: _____
Starších: _____

6. Kolikrát jsi kouřil/a (pokud vůbec) tabák (cigarety, doutník, dýmka)?
nikdy _____
1-2krát _____
3-5krát _____
6-9krát _____
10-19krát _____
20-39krát _____
40 nebo vícekrát _____
a) Za celý život _____
b) Za posledních 12 měsíců _____

7. Jak často a kolik cigaret jsi kouřil/a během POSLEDNÍCH 30 DNÍ?
vůbec nekouřil/a _____
méně než 1 cigaretu za týden _____
méně než 1 cigaretu denně _____
1-5 cigaret denně _____

Zde prosím opiš sebou vytvořený kód (ten z papíru)

1. políčko
2. políčko
3. políčko
4. políčko
5. políčko
6. políčko
7. políčko
8. políčko
9. políčko

A. Jak se Ti celkově líbil program Unplugged? (Ohodnoť 1 až 5 jako ve škole)

- 1 (výborně)
- 2 (chvalitebně)
- 3 (dobře)
- 4 (dostatečně)
- 5 (nedostatečně)

B. Jakou výslednou známku bys ohodnotil/a paní učitelku nebo pana učitele, který vedl Unplugged? (Ohodnoť 1 až 5 jako ve škole)

- 1 (výborně)
- 2 (chvalitebně)
- 3 (dobře)
- 4 (dostatečně)
- 5 (nedostatečně)

C. Uveď, prosím, zda souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími názory o programu Unplugged (Označ jedno okénko v každém řádku)

zcela souhlasím
spíše souhlasím
spíše nesouhlasím
zcela nesouhlasím

- a) Podobný program by se na naší škole měl opakovat.
- b) Lekcím jsme věřil/a.
- c) V programu jsem se naučil/a něčemu novému.
- d) Ve třídě jsem se během lekce cítil/a dobře.
- e) Lekce mě bavily.
- f) Lekce byly věnovány věcem, které by lidé mého věku měli znát.

D. Uveď, prosím, zda souhlasíš nebo nesouhlasíš s názory o Tvé účasti na programu Unplugged (Označ jedno okénko v každém řádku)

zcela souhlasím
spíše souhlasím
spíše nesouhlasím
zcela nesouhlasím

- a) Více znám sám sebe a svoje reakce.
- b) Jsem se sebou celkově spokojenější.
- c) Více znám ostatní spolužáky ve třídě.
- d) Mám lepší vztah se spolužáky ve třídě.
- e) Mohl jsem během programu pracovat se spolužáky, se kterými běžně nepracuji.

6-10 cigaret denně
11-20 cigaret denně
více než 20 cigaret denně

8. Odkud většinou získáš tabák?

Prosím, zaškrtni všechny možnosti, které pro tebe platí.
nekouřím

od rodičů

od staršího bratra/sestry

od přátel

od přátel rodičů

od jiných dospělých

vezmu z domova bez dovolení

v baru/hospodě/klubu

v obchodě/supermarketu

jinde (prosím, popiš kde):

9. Jak často (pokud vůbec) jsi kouřil/a elektronickou cigaretu?

nikdy

1-2krát

3-5krát

6-9krát

10-19krát

20 nebo vícekrát

a) Za celý život

b) Za posledních 12 měsíců

c) Za posledních 30 dnů

10. Kouří někteří z členů tvé rodiny?

ano

ne

nevím
nemám takovou osobu/nevídám se s ní

a) Matka

b) Otec

c) Bratr

d) Sestra

11. Jak často (pokud vůbec) jsi pil/a nějaký alkoholický nápoj?

nikdy

1-2krát

3-5krát

6-9krát

10-19krát

20-39krát

40 nebo vícekrát

a) Za celý život

b) Za posledních 12 měsíců

12. Zamysli se nad posledními 30 dny. Kolikrát (jestli vůbec) jsi pil/a při nějaké příležitosti některý z následujících alkoholických nápojů?

nikdy

1-2krát

3-5krát

6-9krát

10-19krát

20 nebo vícekrát

a) Pivo (nezahrnuj nealko pivo)

b) Víno

c) Alkopops (alkoholizované limonády např. s vodkou, prodávané v obchodě)

d) Tvrdý alkohol (vodka, rum, slivovice, míchané nápoje např. gin s tonikem, vodka s džusem)

13. Odkud většinou získáš alkohol?

Prosím, zaškrtni všechny možnosti, které pro tebe platí

nepiji alkohol

od rodičů

od staršího bratra/sestry

od přátel

od přátel rodičů

od jiných dospělých

vezmu z domova bez dovolení

v baru/hospodě/klubu

v obchodě/supermarketu

jinde (prosím, popiš kde):

14. Kde většinou piješ alkohol?

Prosím, zaškrtni všechny možnosti, které pro tebe platí

nepiji alkohol

doma

na veřejném místě (park, ulice aj.)

u přátel doma

doma u některého z příbuzných

v baru/hospodě/klubu

někde jinde (prosím, popiš kde):

15. Co myslíš, jak často pije alkohol tvoje matka a/nebo otec (i nevlastní)?

Ornať odpověď pro každého z rodičů, pokud je máš

nikdy

méně než 1krát měsíčně

jednou za měsíc

jednou za týden

2 až 4krát za týden

denně nebo téměř denně

a) Matka

b) Otec

16. Zamysli se nad POSLEDNÍMI 30 DNY. Kolikrát (pokud vůbec) jsi vypil/a během posledních 30 dnů pět nebo více sklenic alkoholu za sebou?

"sklenice alkoholu" znamená dvoudecovou sklenici vína nebo půllitru piva, nebo jednu skleničku(půldeci destilátu)

nikdy

1-2krát

3-5krát

6-9krát

10-19krát

20 nebo vícekrát

17. Kdyby ses napil/a alkoholu, mohlo by se stát, že...

(Zaškrtni jedno okénko v každém řádku)

souhlasím

spíše souhlasím

spíše nesouhlasím

nesouhlasím

a) Cítil/a bych se uvolněně

b) Dostal/a bych se do potíží s policií

c) Uškodilo by mi to zdravotně

d) Cítil/a bych se šťastný/a

e) Zapomněl/a bych na své starosti

f) Nemohl/a bych přestat s pitím

g) Měl/a bych kocovinu (příští ráno by mi bylo špatně)

h) Byl/a bych přátelštější a otevřenější

i) Udělal/a bych něco, čeho bych litoval/a

j) Byl/a bych veselý/á

k) Bylo by mi špatně

18. Kolikrát (pokud vůbec) jsi byl/a opilý/á?

nikdy

1-2krát

3-5krát

6-9krát

10-19krát

20 nebo vícekrát

a) Za celý život

b) Za posledních 12 měsíců

c) Za posledních 30 dnů

19. Zkusil/a (užil/a) jsi někdy v životě některou z následujících drog?

ne

ano, v posledních 30 dnech

ano, v posledních 12 měsících

ano, někdy v životě

a) Konopné drogy (marihuana, hašiš)

b) Kokain

c) Extáze

d) Pervitin a jiné amfetaminy

e) Semeron

f) Heroin

g) Mefedron

h) Alkohol spolu s prášky (léky)

i) Alkohol spolu s marihuanou

20. Jak obtížné by pro tebe bylo sehnat si některou z následujících látek, pokud bys chtěl/a?

velmi obtížné

trochu obtížné

celkem snadné

velmi snadné

a) Konopné drogy (marihuana, hašiš)

b) Kokain

c) Extáze

d) Pervitin a jiné amfetaminy

e) Semeron

f) Heroin

g) Mefedron

21. Kolik z tvých přátel užívá nelegální drogy?

nikdo

několik

většina

všichni

22. Kolikrát jsi užíval/a [bral/a] (pokud vůbec) marihuanu (tráva, hulení) nebo hašiš (haš)?

nikdy

1-2krát

3-5krát

6-9krát

10-19krát

20 nebo vícekrát

a) Za celý život

b) Za posledních 12 měsíců

23. Kolikrát jsi užíval/a marihuanu nebo hašiš během POSLEDNÍCH 30 DNÍ?

vůbec neužil/a

jednou za měsíc

2-3krát za měsíc

jednou za týden

2 až 4krát za týden

deně nebo téměř denně

24. Odkud většinou získáš marihuanu/hašiš?

Prosím, zaškrtni všechny možnosti, které pro tebe platí

nevím / od nikoho

od rodičů

od staršího bratra/sestry

od přátel

od přátel rodičů

od jiných dospělých

vezmu z domova bez dovolení

v baru/hospodě/klubu
v obchodě/supermarketu
jinde (prosím, popiš kde):

25. Kolikrát (pokud vůbec) jsi číchal/a nějakou těkavou látku (toluen, rozpouštědla atp.), aby ses
omámil/a?

- nikdy
1-2krát
3-5krát
6-9krát
10-19krát
20 nebo vícekrát

- a) Za celý život
b) Za posledních 12 měsíců
c) Za posledních 30 dnů

26. Užival/a jsi někdy léky na uklidnění nebo sedativa (uklidňující léky, prášky na spaní aj.), proto:
ti je předepsal lékař

ne, nikdy
ano, ale ne déle než tři týdny
ano, tři týdny nebo déle

27. V jakém věku (pokud vůbec) jsi POPRVÉ udělal/a nebo zkusil/a následující věci?

- nikdy
6 let a dříve
6-7 let
8-9 let
10-11 let
12 let
13 let
14 let a více

- a) Pil/a pivo (alespoň 1 sklenici)
b) Pil/a víno (alespoň 1 sklenici)
c) Pil/a tvrdý alkohol - například vodku, whisky nebo slivovic (alespoň 1 panák)
d) Opil/a se alkoholem
e) Kouřil/a první cigaretu
f) Kouřil/a cigarety denně
g) Zkusil/a marihuanu nebo hašiš
h) Zkusil/a extázi
i) Číchal/a prchavé látky (toluen aj.)
j) Požil/a alkohol s prášky

28. Niže uvedené položky pojednávají o rodinném životě a pravidlech, která mohou používat tví
rodiče (i nevlastní, opatrovníci, pečovatelé).

Prosím, zaškrtni odpověď podle toho, jak jednotlivé výroky platí pro tebe.

nikdy
občas
často
vždy

- a) Mí rodiče se mě ptají, jestli jsem si udělal/a domácí úkoly.
b) Mí rodiče chtějí, abych jim zavola/a, když se zpozdím.
c) Pravidla v mé rodině jsou mi jasná.
d) Když nejsem doma, jeden z mých rodičů ví, kde a s kým jsem.
~~e) Mám dovoleno kouřit.~~
~~f) Mám dovoleno pít doma alkohol.~~
~~g) Mám dovoleno pít alkohol mimo domov.~~
h) Přestože je doma alkohol, nemám dovoleno jej pít.
i) Mí rodiče se mnou mluví o pití alkoholu a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech.
j) Mí rodiče se mnou mluví o drogách a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech.
k) Mí rodiče se mnou mluví o kouření a souvisejících rizicích/škodlivých dopadech.
l) Mí rodiče znají kamarády, se kterými normálně chodím ven.
m) Mí rodiče jsou v kontaktu s rodiči mých kamarádů.
~~n) Mí rodiče se hádají.~~

29. Přeti si, prosím, následující výroky, které popisují, jak někdy matky jednají se svými dětmi.
Zamysli se nad tím, jak se každý z nich shoduje s tím, jak tvoje MATKA zachází s tebou.

Vyber odpověď z daných možností: vždy platí, někdy platí, zřídka platí, neplatí nikdy, podle toho
jak ti uvedený výrok odpovídá. Pamatuji, že zde není žádná správná nebo špatná odpověď!

Má MATKA...

nemám matku (ani nevlastní)
vždy platí
někdy platí
zřídka platí
neplatí vůbec

- a) Se stará o to, abych přesně věděl/a, co smím a nesmím dělat.
b) Mí říká, kdy přesně mám být doma, když jdu ven.
c) Mí vždy říká, jak se mám chovat.
d) Uznává hodně pravidel a trvá na jejich dodržování.
e) Mí dává tolik svobody, kolik já chci.
f) Mí přesně říká, jak mám dělat svou práci (např. úkoly aj.)
g) Nechá mě jít kam chci, aniž bych se musel/a ptát.
h) Klade důraz na to, abych udělal/a přesně to, co jsem řekl/a.
i) Nechává mě jít ven, kdykoli chci.
j) Ráda by mi řkala, co mám dělat soustavně.
k) Mí dává práci (úkoly) a nedovolí mi dělat cokoliv jiného, než to mám hotové.
l) Mě nechává dělat, to co chci.
m) Chce mít pod kontrolou, vše co dělám.
n) Říká o mně pěkné věci.
o) Mohu jí snadno říkat věci, které jsou pro mě důležité.
p) Se skutečně zajímá o to, co dělám.
q) Mí dává pocítit, že jí na mně záleží a že mě chce.
r) Mí dává pocítit, že to co dělám, je důležité.
s) Se zajímá o to, co si myslím, a ráda se mnou o tom mluví.
t) Mí dává najevo, že mě má ráda
u) Se mnou jedná laskavě a vlídně.

30. Přeti si, prosím, následující výroky, které popisují, jak někdy otcové jednají se svými dětmi.
Zamysli se nad tím, jak se každý z nich shoduje s tím, jak tvůj OTEC/NEVLASTNÍ OTEC zachází s
tebou.

Vyber odpověď z daných možností: vždy platí, někdy platí, zřídka platí, neplatí nikdy, neplatí nikdy, podle toho jak ti uvečený výrok odpovídá. Pamatuji, že zde není žádná správná nebo špatná odpověď!

Můj OTEC...

nemám otce (ani nevlastního)
vždy platí
někdy platí
zřídka platí
neplatí vůbec

- Se stará o to, abych přesně věděl/a, co smím a nesmím dělat.
- Mi říká, kdy přesně mám být doma, když jdu ven.
- Mi vždy říká, jak se mám chovat.
- Uznává hodné pravidel a trvá na jejich dodržování.
- Mi dává tolik svobody, kolik já chci.
- Mi přesně říká, jak mám dělat svou práci (např. úkoly aj.)
- Nechá mě jít kam chci, aniž bych se musel/a ptát.
- Klade důraz na to, abych udělal/a přesně to, co jsem řekl/a.
- Nechává mě jít ven, kdykoli chci.
- Rád by mi říkal, co mám neustále dělat.
- Mi dává práci (úkoly) a nedovolí mi dělat cokoliv jiného, než to mám hotové.
- Mě nechává dělat, to co chci.
- Chce mít pod kontrolou, vše co dělám.
- Říká o mně pěkné věci.
- Mohu mu snadno říkat věci, které jsou pro mě důležité.
- Se skutečně zajímá o to, co dělám.
- Mi dává pocit, že mu na mně záleží a že mě chce.
- Mi dává pocit, že to co dělám, je důležité.
- Se zajímá o to, co si myslím, a rád se mnou o tom mluvím.
- Mi dává najevo, že mě má rád
- Se mnou jedná laskavě a vřelě.

31. Jak často diskutuješ s rodiči (i nevlastními) o následujících věcech (problémech)?

nikdy
občas
často
velmi často

- o svém školním prospěchu (domácí úkoly, známky)
- o přátelích, se kterými se stýkáš
- o svých pozdějších příchodech domů, než bylo domluveno
- o svém oblečení např. oblečení, které nosíš
- o užívání internetu
- o sledování TV
- o domácích pracích, které bys měl/a dělat
- o svém pití alkoholu
- o svém kouření
- o svém kouření marihuany
- o svém užívání mobilního telefonu
- o svém sexuálním chování
- o množství peněz, které utratíš

32. Jaké vzdělání má tvoje matka?

základní
je vyučená
ukončila střední školu s maturitou
nedokončené vysokoškolské
ukončené vysokoškolské
nevím

33. Jaké vzdělání má tvůj otec?

základní
je vyučený
ukončil střední školu s maturitou
nedokončené vysokoškolské
ukončené vysokoškolské
nevím

34. Jaké jsou tvé vztahy k

velmi dobré
dobré
špatné
zcela špatné
a) matce
b) otci
c) přátelům

35. Prosim, přečti se následující výroky o škole a z uvedených odpovědí (nikdy, občas, často, stále) vyber možnost, která nejvíce vystihuje tvou situaci v posledních dvou týdnech.

- nikdy
občas
často
vždy
- Dělalo mi potíže udržet při vyučování pozornost.
 - Zapomínal/a jsem si věci.
 - Měl/a jsem potíže plnit školní povinnosti.
 - Chyběl/a jsem ve škole, protože jsem se necítil/a dobře.
 - Chodil/a jsem do školy, ale občas jsem se z nějaké hodiny ulil/a.
 - Někdy jsem nešel/nešla do školy, protože se mi nechťelo.
 - Někdy jsem nešel/nešla do školy, protože mi rodiče dovolili zůstat doma
 - Měl/a jsem radost, že můžu chodit do této školy.
 - Ve škole jsem se cítil/a bezpečně.

36. Co si myslíš, že budeš dělat v budoucnosti?

ano
ne
nevím

- Budu pokračovat ve studiu na nějaké střední škole. (Studuji víceleté gymnázium a zůstanu na škole)
- Půjdu na vysokou školu.
- Budu nezaměstnaný/a.
- Opustím školu a najdu si práci (bez dalšího vzdělání).

e) Začnu podnikat.

37. Jaký byl tvůj průměrný prospěch z posledního vysvědčení?

- 1.00 - 1,5
- 1.51 - 2,0
- 2.01 - 2,5
- 2.51 - 3,0
- 3.01 - 3,5
- 3.51 - 4,0
- 4.01 - 4,5
- 4.51 a horší

38. Kolik celých vyučovacích dnů jsi ve škole chyběl/a za POSLEDNÍCH 30 DNÍ?

- žádný
- 1 - 2 dny
- 3 - 5 dnů
- 6 - 10 dnů
- 10 a více dnů

- a) Pro nemoc
- b) Protože jsi vynechal/a nebo se "util/a"
- c) Z jiných důvodů

39. Jak pravdivé jsou níže uvedené věty?

- rozhodně ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

- a) Jsem v této škole šťastný/á.
- b) Cítím se v této škole bezpečně.
- c) Většinou se ráno do školy těším.
- d) Mám rád/a moji školu.
- e) Jsem hrdý/a, že jsem na této škole.

40. Následující věty jsou o tom, jaký máš pocit sám ze sebe.

- souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím

- a) Vcelku jsem sám se sebou spokojený/a
- b) Někdy si myslím, že nestojím za nic
- c) Víím, že mám řadu dobrých vlastností
- d) Zvládám věci stejně dobře jako jiní lidé
- e) Není toho moc, na co bych mohl/a být hrdý/a.
- f) Někdy se cítím zbytečný/á
- g) Jsem stejně hodnotný člověk, jako ostatní lidé
- h) Přál/a bych si, abych si mohl/a sám/sama sebe víc vážit
- i) Mám pocit, že jsem neúspěšný/a
- j) Mám k sobě pozitivní postoj (hodnotím se kladně)

41. Jak často jsi během posledních 7 dnů...

- nikdy nebo zřídka
- někdy
- často
- Velmi často

- a) ztratil/a chut k jídlu
- b) měl/a problémy soustředit se
- c) cítil/a se sklesy/a
- d) cítil/a, že věci, které máte udělat, děláte s velkým přemáháním a úsilím
- e) měla/a pocit smutku
- f) nebyl/a schopný/á pracovat (na úkolech a práci doma, ve škole)

42. Uveď, prosím, do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími názory.

- zcela souhlasím
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- zcela nesouhlasím

- a) Většinu pravidel můžete porušit, když se vám nehodí
- b) Řídím se takovými pravidly, jakými sám chci
- c) Ve skutečnosti je v životě velmi málo naprostých zásad
- d) Je těžké věřit čemukoli, protože se vše mění
- e) Doopravdy nikdo neví, co ho v životě čeká
- f) V životě si nikdy a ničím nemůžete být jisti
- g) Budu žít 70 a více let.

43. Stalo se ti někdy

- nikdy
- jednou
- dvakrát
- třikrát a více

- a) že jsi utekl/a z domova a byl/a pryč déle než jeden den
- b) že tě napadlo, že si něco uděláš
- c) že jsi se pokusil/a o sebevraždu

44. Jak jsi spokojen/a

- velmi spokojen/a
- spíše spokojen/a
- něco mezi
- spíše nespokojen/a
- velmi nespokojen/a

- a) s finanční situací vaší rodiny
- b) se svým zdravotním stavem
- c) sám/a se sebou

45. Přibližně v kolik hodin chodíš obvykle spát?

- večer v 8 nebo dříve

- 8:30
9
9:30
10
10:30
11
11:30
12 a později

46. Přibližně v kolik hodin obvykle vstáváš (mysleno od pondělí do pátku)?

- ráno v 5:30 nebo dříve
6
6:30
7
7:30 a později

47. Měl/a jsi problémy se spaním během posledních 6 měsíců?

- neměl/a
jen častěji nebo několikrát
především v noci před školním dnem
velmi často
téměř pořád nebo pořád

48. Během uplynulých 3 měsíců, kolikrát sis udělal/a něco, aby to bolelo nebo aby ses zranil/a.

- nikdy
jednou
dvakrát
třikrát a více

- a) řezání
b) škrábání
c) popálení
d) způsobování modřin
e) piercing
f) tetování

49. Jak často (pokud vůbec) děláš následující věci?

- nikdy
několikrát za rok
jednou či 2krát za měsíc
aspoň jednou za týden
téměř denně

- a) Jezdím na mopedu nebo motocyklu jen tak pro radost
b) Hraji počítačové hry
c) Trávím čas na internetu
d) Aktivně sportuji, (atletika, posilování apod.)
e) Čtu pro zábavu knihy (nepočítejte školní učebnice)
f) Chodím večer za zábavou (disko, kavárna, večírky atd.)
g) Jiné koníčky (hra na hudební nástroj, zpěv, kreslení, psaní, atd.)
h) Hraji na automatech (takových, kde se dají vyhrát peníze)

50. Podle tvého odhadu, kolik z tvých přátel...

- nikdo
málo
několik
většina
všichni

- a) kouří cigarety
b) pije alkoholické nápoje (pivo, víno, destilát)
c) se opije alespoň jednou za týden
d) kouří marihuanu nebo hašiš
e) bere LSD nebo jiný halucinogen
f) bere léky na uklidnění (bez doporučení lékaře)
g) bere extázi
h) čichá tekavé látky (tolen apod.)
i) ji halucinogenní houby
j) užilo alkohol s prášky
k) bere anabolické steroidy

51. Když jsi s kamarády, kolik hodin s nimi OBVYKLE trávíš DENNĚ?

- nestýkám se s kamarády
méně než 1 hodinu
1 až 2 hodiny
2 až 3 hodiny
4-5 hodin
5 a více hodin

52. Některý z vašich starších sourozenců.....

- nemám staršího sourozence
nikdy
zřídka
občas
často
nevím

- a) kouří cigarety
b) pije alkoholické nápoje (pivo, víno, destilát)
c) se opije
d) kouří marihuanu nebo hašiš
e) bere léky na uklidnění (bez doporučení lékaře)
f) bere extázi

53. Používáš internet?

- Ano
Ne

54. Kde máš přístup k internetu?

- Zaškrtni VŠECHNY MOŽNOSTI, které pro tebe platí**
nepoužívám internet
doma
ve škole
v internetové kavárně

v mobilním telefonu/iPadu
v komunitním centru
jinde (prosím, uveď kde):

**55. Pro jaké aktivity používáš/využíváš internet nejčastěji (např. denně nebo za týden)?
Zaškrtni VŠECHNY MOŽNOSTI, které pro tebe platí**

nepoužívám internet
sociální sítě (např. Facebook, Tweeter atd.)
chaty
stahování muziky, filmů, her..
divání na TV nebo videa (např. YouTube)
nakupování
e-mail
hraní her
práce do školy
jiné (prosím, popiš):

PŘÍLOHA Č. 3 – SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Rozdělení respondentů (rodičů) dle věku

Tabulka č. 2: Rozdělení otců dle věku

Tabulka č. 3: Rozdělení matek dle věku

Tabulka č. 4: Rozložení respondentů (rodičů) dle místa bydliště

Tabulka č. 5: Rozdělení respondentů (rodičů) dle toho, kdo s nimi bydlí v jedné domácnosti

Tabulka č. 6: Celoživotní prevalence užívání alkoholu u dětí

Tabulka č. 7: Prevalence užívání alkoholu za celý život v závislosti na pohlaví

Tabulka č. 8: Prevalence užívání alkoholu v posledním roce

Tabulka č. 9: Prevalence užívání alkoholu v posledním roce ve vztahu k pohlaví

Tabulka č. 10: Prevalence užívání piva v posledním měsíci

Tabulka č. 11: Prevalence užívání vína v posledním měsíci

Tabulka č. 12: Prevalence užívání destilátů v posledním měsíci

Tabulka č. 13: Prevalence užívání vína v posledním měsíci

Tabulka č. 14: Četnost užívání jednotlivých alkoholických nápojů v posledním měsíci ve vztahu k pohlaví

Tabulka č. 15: Četnost užívání 5 a více alkoholických nápojů během jedné události v posledním měsíci

Tabulka č. 16: Četnost vypitých 5 a více alkoholických nápojů během jedné příležitosti v posledním měsíci ve vztahu k pohlaví

Tabulka č. 17: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde rodiče kontrolují domácí úkoly často

Tabulka č. 18: Rozdělení dětí z rodin, kde se rodiče a děti neshodli na odpovědi na domácí úkoly, dle prevalence

Tabulka č. 19: Rozdělení četností celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu ke kontrole domácích úkolů rodiči

Tabulka č. 20: Prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k pohlaví, pokud se rodič s dítětem neshodli na tom, jak často dítě volá, když se opozdí

Tabulka č. 21: Rozdělení četností celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak často děti volají rodičům, když se opozdí

Tabulka č. 22: Celoživotní prevalence užívání alkoholu dle toho, jak jsou pravidla v rodině jasná

Tabulka č. 23: Rozdělení četností prevalence užívání alkoholu, pokud se rodiče vždy zajímají o to, kde jejich dítě je

Tabulka č. 24: Prevalence užívání alkoholu ve vztahu k pohlaví v rodinách, kde se rodiče vždy zajímají o to, kde jejich dítě je

Tabulka č. 25: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde se rodiče neshodli s dětmi v odpovědi na otázku, zdali se rodiče zajímají o to, kde jejich dítě je ve vztahu k pohlaví

Tabulka č. 26: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu v rodinách, kde se alkohol který je doma nesmí pít

Tabulka č. 27: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde děti nesmí pít alkohol doma - kombinace odpovědí vždy a nikdy

Tabulka č. 28: Užívání alkoholu během života a v posledním roce v rodinách, kde děti smí pít alkohol, který je doma

Tabulka č. 29 Celoživotní prevalence užívání alkoholu v závislosti na pohlaví v rodinách, kde se občas baví o rizicích konzumace alkoholu

Tabulka č. 30: Prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde se jen občas baví o rizicích plynoucích z konzumace alkoholu

Tabulka č. 31: Celoživotní prevalence užívání alkoholu v závislost na to, jak moc rodiče s dětmi mluví o rizicích užívání drog

Tabulka č. 32: užívání alkoholu během života a v posledním roce v rodinách, kde se rodič s dítětem neshodli na tom, jak často diskutují o rizicích kouření ve vztahu k pohlaví

Tabulka č. 33: Celoživotní prevalence žívání alkoholu v závislosti na tom, jak moc rodiče znají rodiče kamarádů svých dětí

Tabulka č. 34: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jaká témata se v rodině řeší

PŘÍLOHA Č. 4 – SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Rozložení respondentů (děti) dle věku

Graf č. 2: Rozložení respondentů (rodičů) dle nejvyššího dosaženého vzdělání

Graf č. 3: Rozložení respondentů (rodičů) dle typu zaměstnání

Graf č. 4: Rozložení respondentů (rodičů) dle výše rodinného měsíčního příjmu

Graf č. 5: Prevalence konzumace alkoholu v posledním roce, pokud děti vždy volají rodičům, když se opozdí

Graf č. 6: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu v rodinách, kde není shoda mezi rodiči a dětmi v tom, zdali rodiče ví, kde a s kým dítě je

Graf č. 7: Prevalence pití alkoholu v posledním roce v rodinách, kde nebyla shoda mezi rodiči a dětmi v tom, zdali rodiče ví, kde a s kým dítě je

Graf č. 8: Celoživotní prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde se rodiče a děti neshodli v odpovědi, jak moc diskutují o rizicích alkoholu

Graf č. 9: Celoživotní prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde se o rizicích kouření baví jen občas

Graf č. 10: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu v rodinách, kde rodiče vždy znají kamarády svých dětí

Graf č. 11: Celoživotní prevalence užívání alkoholu v rodinách, kde se rodič s dítětem neshodli na tom, zdali rodiče znají kamarády dětí

Graf č. 12: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, zdali rodina s dítětem diskutuje o školním prospěchu

Graf č. 13: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, zdali rodina s dítětem diskutuje o přátelích dítěte

Graf č. 14: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, zdali rodina s dítětem diskutuje o pozdějších příchodech domů

Graf č. 15: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, zdali rodina s dítětem diskutuje o oblečení, které dítě nosí

Graf č. 16: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, zdali rodina s dítětem diskutuje o užívání internetu dítětem

Graf č. 17: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, zdali rodina s dítětem diskutuje o sledování televize dítětem

Graf č. 18: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, zdali rodina s dítětem diskutuje o domácích pracích

Graf č. 19: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak se řeší pití alkoholu dítěte

Graf č. 20: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak rodiče s dítětem diskutují o jeho kouření

Graf č. 21: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak rodina s dítětem diskutuje o jeho kouření marihuany

Graf č. 22: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak se rodiny baví o užívání mobilního telefonu

Graf č. 23: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak moc rodiče diskutují s dětmi na téma sexu a vztahů

Graf č. 24: Celoživotní prevalence konzumace alkoholu ve vztahu k tomu, jak moc se rodiče s dětmi baví o utracených penězích